

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

В. Г. Воронкова

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Навчально-методичний посібник

для бакалаврів ЗДІА спеціальності 073 «Менеджмент»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
денної та заочної форм навчання

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

*Затверджено до друку рішенням науково-методичної ради ЗДІА
протокол № 6 від 19 квітня 2018 р.*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Навчально-методичний посібник

для бакалаврів ЗДІА спеціальності 073 «Менеджмент»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано до видання
на засіданні кафедри МОУП,
протокол № 6 від 16 03. 2018 року

ЗАПОРІЖЖЯ
ЗДІА
2018

УДК 316. 77

Авт. 753

***В. Г. Воронкова**, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організації та управління проектами Запорізької державної інженерної академії*

***Відповідальний за випуск: зав.кафедри МОУП**
д. філософ. н., професор **В. Г. Воронкова***

Рецензенти:

***І. Г. Шавкун**, доктор філософських наук, професор, декан факультету менеджменту Запорізького національного університету*

***С. В. Солодучін**, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та інформаційних технологій Запорізької державної інженерної академії*

В 753

Інформаційно-комунікаційний менеджмент: навчально-методичний посібник для бакалаврів ЗДІА спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання / В. Г. Воронкова; Запоріз. держ. інж. акад. - Запоріжжя, ЗДІА, 2018.- 158 с.

В навчально-методичному посібнику розглядаються теоретико- методологічні та праксеологічні засади інформаційно-комунікаційного менеджменту, особливості його становлення та розвитку, проблеми удосконалення інформаційно-комунікативних технологій та їх вплив на розвиток організацій в умовах схоластичності. У навчально-методичному посібнику узагальнено та систематизовано сучасні підходи до розвитку інформаційно-комунікаційного менеджменту в сучасній Україні; особлива увага приділяється розвитку Інтернет як глобальної тенденції інформатизації сучасної цивілізації та глобального інформаційного суспільства. При підготовці були використані результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері інформаційно-комунікаційного менеджменту.

Для студентів ЗДІА денної та заочної форм навчання за освітньо-професійною програмою спеціальності 073 «Менеджмент» в галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

ЗМІСТ

ВСТУП...	6
1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ	9
1. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	9
2. ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»... ..	11
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ СОЦІУМУ ЯК ВИКЛИК ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Тема 1 Теоретико-методологічні засади інформаційно- комунікативного розвитку соціуму.....	13
Тема 2. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття.....	18
Тема 3. Новий тип суспільства –інформаційного – як виклик глобалізації.....	20
Тема 4. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства	23
Тема 5. Інформаціоналізм і мережеве суспільство як предмет дослідження інформаційно-комунікативного менеджменту	26
Питання для самоконтролю.....	31
Тематика реферативних повідомлень.....	32
МОДУЛЬ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ.	
Тема 6 Актуальність вивчення інформаційно-комунікативного менеджменту	33
Тема 7. Поняття «інформаційного суспільства» та «інформаційно- комунікативного менеджменту»	36
Тема 8. Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту	43
Тема 9. Компоненти концепції інформаційно-комунікативного менеджменту	48
Тема 10. Задачі інформаційно-комунікативного менеджменту	50
Питання для самоконтролю.....	53
Тематика реферативних повідомлень.....	54
МОДУЛЬ 3. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ.	

Тема 11. Інформаціологія як теоретична і праксіологічна основа інформаційно-комунікативного менеджменту	55
Тема 12. Інформаціологія як інформаційне забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи	57
Тема 13. Вплив Інтернет на становлення і розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту	59
Тема 14. Інформаціологія як найважливіша парадигма (теорія, концепція) розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту	61
Тема 15. Інформаційна структура організації в контексті розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту	64
Питання для самоконтролю.....	65
Тематика реферативних повідомлень	66

МОДУЛЬ 4. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

16. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму.....	67
17. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту в контескті нелінійно-синергетичної методології.....	77
18. Соціальна мережа як засіб розвитку соціального капіталу в умовах формування глобального інформаційно-комунікативного суспільства	87
19. Напрями оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації	95
20. Формування концепції інформаційно-інноваційного номенеджменту в умовах цифрової цивілізації	105
21. Формування смарт-освітнього простору інформаційного суспільства у глобальному вимірі та новій технології смарт-стаффінгу	113
Питання для самоконтролю	116
Тематика реферативних повідомлень.....	117
Теми семінарських загять	119
Самостійна робота.....	121
Шкала оцінювання знань: національна та ECTS	124
Тести з дисципліни «Інформаційно-комунікаційний менеджмент»	125
Ключ до відповідей тестів з дисципліни «Інформаційно-комунікаційний менеджмент»... ..	131
Соціологічний словник	132
Рекомендована література основна	142
Література допоміжна	158

ВСТУП

Актуальність навчально-методичного посібника «Інформаційно-комунікативний менеджмент» в тому, що представлено концепцію удосконалення механізмів розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту як нового наукового напрямку і нової навчальної дисципліни та представлено основні механізми:

- 1) механізм удосконалення інформаційного суспільства;
- 2) механізм інноваційного розвитку сучасного соціуму;
- 3) механізм формування соціального (інтелектуального) капіталу;
- 4) механізм впливу інформаційно-комунікативного управління на діяльність організації як складної системи в умовах нестабільності;
- 5) механізм рефлексивної адміністративної діяльності керівника.

Суть дослідження теми НМП зводиться до формування нової концепції інформаційного суспільства, в основі якої місце і роль України в контексті інтеграції до інформаційного простору; нова методика і технологія алгоритмів компаративістського (кроскультурного) аналізу інформаційного суспільства, концептуальні засади становлення інформаційного суспільства в контексті вітчизняного і міжнародного досвіду та інноваційні підходи до формування інформаційного суспільства в Україні. Проаналізовано: концепцію розвитку інформаційно-комунікативного суспільства в Україні; концепцію впливу інформаційно-комунікаційного процесу на діяльність організації в умовах нестабільності; розроблено посткласичні політико-ідеологічні течії та їх роль в умовах соціальних змін кінця ХХ - початку ХХІ століть.

Зарубіжні аналоги документів:

- Декларація і План дій Тунніського самміту з проблем глобального інформаційного суспільства, які зобов'язують президентів та урядів 93 країн-учасниць прийняти національні стратегії побудови інформаційного суспільства, що мають бути побудовані на інформаційних технологіях і послугах;
- доповідь М.Бангеманна «Європа і глобальне інформаційне суспільство: рекомендації для Європейської Ради ЄС» (1994);
- економічні, технологічні, культурологічні рамкові програми ЄС (2012-2020 рр.; Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Російській Федерації (від 7.02. 2008 р.);
- Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства (від 22.07.2000 р.); соціально-економічна ефективність використання технологій Oracle в електронних урядах (міжнародний досвід);
- Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти (версія для обговорення) / наук. керівник проекту акад. НАН України М.Згуровський;
- статті Міністра освіти і науки Л. Гріневич про системні зміни в освіті в умовах реформування освітянської галузі.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства супроводжується розвитком людських (інтелектуальних) ресурсів, можливості яких відповідають вимогам інформаційного суспільства. Перспективи виходу України із зони ризиків нестійкого розвитку та соціальної дестабілізації визначають конкурентоздатність суспільства та держави, можливість створити сучасне конкурентне «суспільство знань» («цифрове суспільство») чи «розумне суспільство» із відповідною «розумною економікою» та «розумною державою», що потребує вивчення природи інформаційної складової соціальних систем; управління складними інтернет-проектами, формування якісно нового знання, здатного сприяти формуванню інформаційного суспільства.

Економічна привабливість даної теми - у просуванні на ринок інформаційного суспільства, в основі якої закономірності розвитку цивілізації від постіндустріального до інформаційного суспільства, лежить конкурентоспроможна неоекономіка, що тісно переплітається з процесами глобалізації. Виявлено закономірності інформаційного розвитку соціальних систем, що формують позитивний потенціал людства, що сприяє коеволюційному (гуманному) розвитку людини і природи.

Проаналізовано теорії глобалізації, в основі яких удосконалення механізмів розвитку інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми та виявлено фактори, які виступають детермінантами оптимізації українського соціуму в умовах глобалізації; сформовано вітчизняну модель механізмів інформаційного суспільства як основи реалізації сталого економічного розвитку.

Економічна привабливість НМПроекту у запровадженні цілого циклу нових фахових дисциплін «Інформаційна антропологія», «Інформаційна культурологія», «Філософія інформації», «Інформаційна (електронна) культура», «Інформаційна етика», «Філософія знаннєвого суспільства», «Інформаційний менеджмент», «Соціальна інформатика», що сприяють формуванню інформаційної культури молоді, щоб вміти адаптуватися до інформаційного суспільства, вміти управляти інформаційними потоками у своїй сфері діяльності та раціонально споживати інформацію.

Реалізація завдань НМП дозволить підвищити потенціал органів державної влади та місцевого самоврядування: внаслідок практичного впровадження результатів роботи передбачається отримання економічного ефекту в діяльності територіальних громад в результаті вдосконалення механізмів інформаційного суспільства та виходу України із кризи, направлених на вироблення соціальних технологій та алгоритмів оптимізації інформаційного суспільства в контексті соціоантропологічних, соціоекономічних та соціокультурних засад як нового типу сучасного соціуму.

Все це буде сприяти впровадженню результатів дослідження у навчальний процес ЗВО України; розробка практичних рекомендацій та їх впровадження сприятиме підвищенню ефективності інформаційного

управління та впливу інформаційно-комунікативного менеджменту на розвиток соціальної організації як складної системи в умовах нестабільності.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Інформаційно-комунікативний менеджмент» є формування сучасного інформаційного мислення та системи спеціальних знань та належних практичних вмінь і навичок в застосуванні універсального інструментарію щодо формування концепції інформаційно-комунікативного менеджменту в організації та інформаційного впливу на діяльність організації в умовах інформаційної стохастичності розробки та реалізації заходів, пов'язаних з обґрунтуванням інформаційних рішень з метою забезпечення ефективного існування та подальшого розвитку як організації (підприємства, установи, закладу) в цілому, так і окремих її ланок, зокрема.

Дисципліна «Інформаційно-комунікативний менеджмент» пов'язана з дисциплінами що передують вивченню даної дисципліни, а саме «Менеджмент та адміністрування», «Управління людськими ресурсами», «Управління якістю та змінами», «Управління проектами та проектною діяльністю», «Основи бізнесу», «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Стратегічний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни є забезпечення науково-методичного підґрунтя для опанування студентами комплексом спеціальних знань у галузі інформаційно-комунікативного менеджменту в цілому та обґрунтування управлінських рішень, що розробляються та/або впроваджуються в організації (підприємстві, установі, закладі). Зокрема, особлива увага приділяється теоретичній та практичній підготовці майбутніх магістрів з питань:

- формулювання методологічних та методичних підходів щодо визначення інформаційно-комунікативного менеджменту та його аналітичного обґрунтування;
- визначення напрямів інформаційного впливу на діяльність організації в умовах нестабільності та інформаційної стохастичної;
- обґрунтування сутності, значення та особливостей розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту в зарубіжних країнах та Україні;
- виявлення видів і змісту інформаційної діяльності в організації;
- з'ясування напрямів забезпечення інформації і комунікації в менеджменті;
- аналіз соціально-психологічних та економічних аспектів інформаційно-комунікативного менеджменту.

Результатом вивчення дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх магістрів щодо створення цілісної системи успішного та ефективного функціонування в організаціях (підприємствах,

установах, закладах) концепції інформаційно-комунікативного менеджменту як успішної парадигми розвитку організації в умовах становлення і розвитку інформаційного суспільства.

В результаті вивчення дисципліни студент:

• **повинен знати:**

- сучасну методологію та технологію інформаційно-комунікативного менеджменту в організації, усвідомлюючи місце і роль інформації у загальній системі організаційно-економічних знань;
- зміст та структуру інформаційного рішення, його життєвого циклу та процесу ефективного управління організацією за рахунок інформації;
- зарубіжний досвід становлення і розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту як у світі в цілому, так і в Україні, зокрема;
- економіку Інтернет, неоекономіки, та шляхи формування інтелектуального капіталу;
- розвиток інформаційно-комунікативних технологій на шляху до стійкого розвитку організації і країни в цілому;
- інформаційний вектор соціально-економічного розвитку міста, регіону, країни та рейтинги в міжнародному поділі праці;
- аналіз ефективності упровадження інформаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності суспільства/

• **ПОВИНЕН ВМІТИ:**

- застосовувати інформаційний інструментарій управління організацією та придбані професійні знання і навички на практиці;
- вміти працювати з цифровою економікою та визначати можливі економічні результати та наслідки від її життєвого циклу організації;
- використовувати сучасні інформаційні технології як фактор ринково орієнтованих трансформації в освітянській галузі/

• **МАТИ НАВИЧКИ:**

- визначення цілей інформаційного менеджера, його функцій та місця в структурі управлінської діяльності;
- мати навички глобального інформаційного менеджера та вміння працювати в міжнародній фірмі (організації);
- визначенні ефективності та економічної обґрунтованості результатів інформаційної діяльності в організації;
- управління ризиками інформаційної діяльності в інформаційній економіці.

Інформаційно-комунікаційний менеджмент як нова методологія і нова концепція має фундаментальне значення для організацій і володіє значним інтегрованим потенціалом

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год. / 4 кредити ECTS.

2. ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ СОЦІУМУ ЯК ВИКЛИК ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 1 Теоретико-методологічні засади інформаційно-комунікативного розвитку соціуму.

Тема 2. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття.

Тема 3. Новий тип суспільства –інформаційного – як виклик глобалізації та управління складними соціальними системами

Тема 4. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства.

Тема 5. Інформаціоналізм і мережеве суспільство як предмет дослідження інформаційно-комунікативного менеджменту.

Питання для самоконтролю.

Тематика реферативних повідомлень

МОДУЛЬ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ.

Тема 6 Актуальність вивчення інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 7. Поняття «інформаційного суспільства» та «інформаційно-комунікативного менеджменту».

Тема 8. Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 9. Компоненти концепції інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 10. Задачі інформаційно-комунікативного менеджменту.

Питання для самоконтролю.

Тематика реферативних повідомлень.

МОДУЛЬ 3. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ.

Тема 11. Інформаціологія як теоретична і праксіологічна основа інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 12. Інформаціологія як інформаційне забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи.

Тема 13. Вплив Інтернет на становлення і розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 14. Інформаціологія як найважливіша парадигма (теорія, концепція) розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 15. Інформаційна структура організації в контексті розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.

Питання для самоконтролю

Тематика реферативних повідомлень

МОДУЛЬ 4. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

16. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму

17. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології

18. Соціальна мережа як засіб розвитку соціального капіталу в умовах формування глобального інформаційно-комунікативного суспільства

19. Напрями оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації

20. Формування концепції інформаційно-інноваційного номенеджменту в умовах цифрової цивілізації

21. Формування смарт-освітнього простору інформаційного суспільства у глобальному вимірі та нової технології смарт-стаффінгу

Питання для самоконтролю

Тематика реферативних повідомлень

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ СОЦІУМУ ЯК ВИКЛИК ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 1 Теоретико-методологічні засади інформаційно-комунікативного розвитку соціуму

Тема 2. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття

Тема 3. Новий тип суспільства –інформаційного – як виклик глобалізації та управління складними соціальними системами

Тема 4.Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства

Тема 5. Інформаціоналізм і мережеве суспільство як предмет дослідження інформаційно-комунікативного менеджменту

Питання для самоконтролю

Тематика реферативних повідомлень

Актуальність даного дослідження зумовлена появою інформаційно-високотехнологічних технологій, у зв'язку з чим виникає нова інфо-комунікаційна система, яка починає формувати власну культуру спілкування, базуючись на віртуальних технологіях, та Інтернет, які останнім часом почали заміняти пряму комунікацію і формувати свій специфічний тип соціуму – інформаційно-комунікативний.

По-перше, інформаційно-комунікативна парадигма сучасного соціуму у значній мірі направлена на виявлення інформаційної природи суспільства, в рамках якої формується управлінська праця, яка є більш корисною та ефективною.

По-друге, вивчення інформаційно-комунікативної парадигми сучасного соціуму дозволяє масштабно і ємно визначати смисл і основний вектор трансформацій, в центрі яких – поняття «інформація» і «комунікації», які включають у себе систему форм інфосуспільства, представленого як цілісність, що відображає трансформації суспільного буття, що розвиваються.

По-третє, інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційна парадигма ХХІ століття складає наукові засади цивілізаційної парадигми, що включає сукупність знань інформаційної цивілізації, пов'язану з системами електронних комунікацій, що приводить до «революції спілкування», яку слід ще вивчати і поглиблювати.

Актуальність теми обумовлена, по-четверте, генезисом суспільства від інформаційного до «знаннєвого», що означає докорінну зміну формування інформаційної людини та інформаційної культури Це необхідно для того,

що на зміну соціальній лінійності, яка є вираженням гомогенності (однаковості соціальних зв'язків) структур і відносин, приходять нелінійність, що демонструє собою інформаційне ускладнення і потребує визначення його сутності, атрибутів, модусів, внутрішніх і зовнішніх чинників, напрямів впливу на логіку формування культури Інтернету як інноваційного типу цивілізації.

Філософія інформаційно-комунікаційного управління націлена на виявлення суттєвих проблем, які стоять на шляху досягнення країною конкурентного потенціалу та упровадження сучасного розуміння інформаційно-комунікаційного соціуму. Останнє сприяє утвердженню засад інформаційного суспільства («розумного суспільства»), представленого його еволюцією в «суспільство знань», що сформувало Інтернет як технологічну засаду організаційної форми інформаційної епохи-мережі.

Тема 1. Теоретико-методологічні засади інформаційно-комунікативного розвитку соціуму

В контексті різних філософських традицій ми виділяємо ті риси цивілізаційної парадигми, в основі яких інфо-комунікативний простір, що потребує упорядкування поступового розвитку інформаційного виробництва та життєдіяльності соціальних агентів інформації як акторів інформаційного суспільства. Спроба адекватно описати та інтерпретувати радикальні зміни у структурі економіки, політики, культури набули у ХХ столітті системного і цілеспрямованого характеру.

Інтенсивне використання інформаційно-комп'ютерних технологій набуло на сучасній стадії соціального розвитку глобального характеру, що термін «глобалізація» багато авторів почали пов'язувати з іманентно властивим інформаційно-комп'ютерній революції, тобто ототожнювати та ставити між ними знак рівності. Не випадково глобалізація трактується як процес стрімкого формування єдиного загальносвітового фінансово-інформаційного простору на основі переважно високотехнологічно-комп'ютерних технологій. Пізнати інформаційно-комунікативний розвиток сучасного соціуму поза процесами глобалізації майже неможливо, так як глобальні процеси асоціюються з розвитком інформаційно-комунікативних технологій, які прискорюють економічний розвиток та сприяють укріпленню інформаційного світу. Тому слід погодитися з О.Пунченко, який вважає, що цивілізаційний процес здійснюється в умовах розгортання і розвитку трьох революцій: науково-технічної, нанотехнологічної та інформаційно-комп'ютерної.

До першого блоку робіт, присвяченим питанням розвитку інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття, що характеризуються дослідженнями А.Гідденса, Г.Лассвела, Н.Лумана, М.Маклюєна, Ю.Габермаса, російських вчених – М.Бахтіна, В.Біблера, Г.Почепцова, В.Шнейдера. До другого блоку робіт відносяться

дослідження, направлені на осмислення різних сторін процесу глобалізації, у тому числі, роботи Д.Хелда, Д.Гольдблатта, Е.Макгрю, Д.Перратана, Б.Бербера. До третього блоку робіт слід віднести роботи, присвячені вивченню істотних характеристик інформаційного суспільства, а саме роботи М.Кастельса, Д.Тапскотта, Е.Тоффлера, Ф.Уебстера, А.Каптерєва. До доробків, що аналізують істотні характеристики Інтернет з позицій нелінійно-синергетичного підходу, відносяться роботи таких вчених, як В.Аршинова, В.Бежа, В.Буданова, В.Василькової, В.Воронкової, А.Зеленкова, І. Олійника, А.Лазаревича, О.Пунченка.

Згідно з А.Бардом і Я.Зодерквістом, сьогодні в інформаціональному суспільстві формується нова соціальна верства суспільства, яку слід назвати нетократами, основою яких є вміння «створювати зв'язки», контролювати інформаційну сферу. Автори солідаризуються з думками А.Зеленкова, І.Олійника, О.Пунченка, які вважають, що сучасний етап розвитку цивілізації характеризується зростанням ролі інформації в житті суспільства, яке в науковому світі отримало назву інформаціональне або мережеве суспільство..

Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційна парадигма ХХІ століття включає розвиток цивілізації, і перш за все економічної і культурної, що сприяє удосконаленню соціуму завдяки розвитку інформації. Сучасна цивілізація характеризується збільшенням ролі інформації як провідної сили інформаційного суспільства, яке у науковому світі отримало назву «інформаціологічного». Сучасний інформаційний світ, інформаціоналізм та економіка повністю залежними від мереж і створюються інфо-технологіями, що в цілому формує інформаційно-комунікаційну парадигму соціуму. Інформаційні ресурси представлені в основному в цифровому чи електронному вигляді здійснюються за допомогою електронних засобів (Інтернету, електронної пошти, відеотелефону, відеоконференцій, факсимільного зв'язку тощо). Інтенсивне використання інформаційно-комп'ютерних технологій набуло на сучасному етапі соціального розвитку глобального характеру, що формує нові контури сучасної цивілізації. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційна парадигма ХХІ століття формує такий вид соціуму, який отримав назву інформаційного, детермінованого всезагальною та універсальною інформатизацією життя, викликаною інформаційно-комп'ютерною революцією.

Інформаційна індустріалізація, що виникла на даному етапі, випередила по числу зайнятих працівників, попиту і пропозиції інформаційними послугами, що в цілому привело до «інформаційного вибуху», який у свою чергу привів до «інформаційної революції». Відомий представник концепції кіберпростору М.Кастельс для пояснення впливу інформації на сучасний розвиток соціуму вводить поняття інформаціоналізм. Інформаціологічний підхід до аналізу інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадигми дозволяє посилювати можливості, якими володіє країна чи організація, в конкурентному

середовищі, що розвиває інформатизацію, яка стала сьогодні для всього світу переважаючою. Сьогодні це середовище форматується в контексті інформатизації і комунікації, що створює засади розвитку інфо-комунікаційного соціуму. Саме інформатизація проявляється найбільш яскраво у динамічних умовах, в умовах зіткнення різноманітних моделей інформаційного соціуму, що є звичайною схемою взаємодії в сучасному світі: від конкурентної боротьби двох фірм до конкурентної боротьби двох держав. Інформаціологічний підхід до аналізу інформаційно-комунікативного розвитку соціуму дозволяє визначити ключові параметри інформаціологічного руху держав щодо просування їх до високо розвинутих моделей даного виду соціуму, що дозволяють посилити стан країни що критеріїв інформатизації.

Саме інформаціологічний підхід дозволяє забезпечити необхідний варіант просування країни вперед. Недооцінка інформаціологічного підходу для всіх країн без виключення відіграє негативну роль. Інформаційний рівень повинен вступити взаємодію з політичним і державним рівнем, для того, щоб забезпечити країні просування з одного щабелю розвитку соціуму – індустріального чи постіндустріального до інформаційного, знаннєвого. Інформатизація структурує країни з індексами людського розвитку, що включає інформатизацію, здійснюючи оптимальний перехід до найвищого щаблю чи моделі розвитку. Інформаціологічний підхід до аналізу інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадигми XXI століття виходить з синергетичного, «нелінійного» бачення вирішення загальноцивілізаційних проблем. Вирішення їх базується на основі переходу до нової моделі розвитку сучасного соціуму, де людина протиставляється природі, «машинного світу» - до «природного», до коеволюційної моделі їх існування і взаємодії.

Практика свідчить, що людство знаходиться на межі «інформаційного вибуху» тільки тому, що вперше в історії людства склалася ситуація, коли світ опинився у ситуації виживання і духовної катастрофи, що ставить під питання основоположні традиційні концептуальні схеми і моделі. Соціально-філософський ракурс дослідження має особливий смисл, так як націлений на використання синергетичного підходу до аналізу інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадигми XXI, адже синергія у суспільстві збільшується у результаті ускладнення системи виробничих сил. Вона породжує появу нових елементів (зокрема, інформації, знання), їх комплексної взаємодії, появи більш досконалих відносин, що базуються на інформаційній основі, що сприяє оптимальному поєднанню передових форм людського співжиття та демонструє основні форми і методи соціальних трансформацій. Синергетичний підхід слід пов'язувати також з комплексним врахуванням зав'язків комунікаційної системи, що підсилює їх цілісність, сприяє підвищенню ефективності і можливості їх більш ефективного розвитку. Як інформаціологічний, так і синергетичний підходи дають можливість

усвідомити раціонально-конструкторську основу соціуму, яка сприяє формуванню цілісності світу.

Проте хаотична сторона (деструктивна) активно впливає на першу, стимулюючи пошук більш ефективних структур, удосконалюючи організаційну реконструкцію і посилення взаємодії між всіма сферами життєдіяльності. Цей новий істотний інформаціологічний фактор у поєднанні з синергетичним у недалекому майбутньому змінить світ, завдяки якому відбудуться зміни у економіці, суспільстві, культурі. Як інформаціологічний, так і синергетичний підходи приводять до розуміння інформаційно-комунікативної єдності світу як цивілізаційної парадигми XXI століття, яка породжує аутопоетичну (самоорганізаційну) систему, відмічає У. Матурана.

При цьому трансформуються не тільки комунікаційні основи організації суспільства, але й самі форми і типи соціальної комунікації, що в цілому відтворює тенденцію трансформації її структури в постіндустріальну епоху. Це стосується зміни класичних моделей інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадигми XXI століття, що має два фундаментальних процеси – процес виробництва і процес функціонування інформації і процес соціальної взаємодії (соціальної комунікації). Соціальну комунікацію слід розуміти як синергію інформації, що базується на розумі, науці, культурі. У першому випадку спостерігається активне витіснення із сфери людської активності предметних відносин (реального світу речей), заміна їх «штучними посередниками», а у другому випадку спостерігається тенденція символізації самої людини, витіснення її, у кращому випадку, віртуальним суб'єктом. Ця проблема має, як відмічає А.Лазаревич, по меншій мірі два рівні.

Перший рівень пов'язаний з розпізнаванням істинності, сутінсть якої буде утруднений. Дана проблема зумовлює новий спектр проблем, які відносяться до сфери взаємодії людського знання і свідомості з аналогічними інформаційними системами. На цій основі важко очікувати формування стійких, а головне – істинних ментальних смислів, що є нормою людської рефлексії і світогляду в цілому. Другий рівень проблеми інформаційної безпеки пов'язаний з маніпуляціями інформацією з метою впливу на свідомість людини. В контексті розвитку інформаційно-комунікативного соціуму використовуються, перш за все, інфо-комунікативні відтворення символічного світу завдяки посередництву образів і символів. Концептуалізація інформаційно-комунікативного соціуму означає саморозгортання простору світу, людини, суспільства через призму інформатизації і комунікації, які є посередниками формування інформаційно-комунікативного механізму сучасного соціуму.

Тема 2. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми XXI століття

За умов інформаційної інтегрованості світу формуються передумови для створення умов інформаційного суспільства на основі поглибленого міжнародного розподілу праці і революції у сфері телекомунікацій в останні десятиліття відбувся стрибок у розвитку інфо-телекомунікацій, що сприяло його формуванню. Головну роль при цьому відіграють: всезагальність інформації, нові можливості технології трансляції інформаційних ресурсів, інтерекомунікативний смисл ідеології економічної, суспільно-політичної, науково-технічної і духовно-культурної взаємодії в інформаційну епоху, лібералізація політико-правових відносин у сфері управління інформацією, подолання ризиків як наслідок розвитку сучасної цивілізації. Ризик в сучасному соціумі стає атрибутом самого соціуму як соціального і політичного організму і визначає соціум нестабільним і прихильним до саморуїнації. Відповідальність за ризик покладається на фактори соціального порядку, тобто на процеси, пов'язані з прийняттям рішень. Саморозгортання самоорганізаційних механізмів ризикованих ситуацій соціальної системи і вихід її на нові параметри порядку залежить від історичних, економічних, політичних, духовно-ідеологічних, правових основ суспільства»

У той же час слід підтримати думку О.Пунченка про те, що перехідний період від техногенної до інформаційної цивілізації можна уявити з позиції синергетичного підходу, як стратегічну соціальну фрейм-проблему з достатньо складним і динамічним змістом. В її структурі можна виділити велику кількість субфреймів, пояснити їх зміст, але й для обґрунтування сутності і архітекtonіки досліджуваного фрейму необхідно розкриття модальних зв'язків між субфреймами. При характеристиці сучасного етапу цивілізаційного розвитку головним виступає вирішення суперечностей і вихід з глухих кутів техногенної цивілізації, що забезпечується переходом людства до інформаційної стадії буття.

Людство на протязі всього часу накопичувало знання у вигляді інформаційних ресурсів. Постійне удосконалення продуктивних сил і виробничих відносин в індустріальному суспільстві визначило різко зростаючу потребу в отриманні різноманітної інформації (згідно з деякими дослідженнями характер зміни потреби відповідає експоненціальній кривій). Все зростаючі світові інформаційні ресурси викликали необхідність різкого розвитку інформаційних технологій та їх автоматизації. У результаті таке суспільство, у якому більшість працівників займається виробництвом, збереженням, переробкою і реалізацією інформації, отримало назву інформаційного суспільства. Інформаційна індустріалізація, яка виникла на даному етапі, випередила по числу зайнятих працівників, пропиту і пропозиції, обміну інформаційними продуктами і інформаційними послугами, промислову індустріалізацію. Наступила епоха «інформаційної революції», чи «інформаційного вибуху».

Сучасні інформаційні технології дозволили прискорити процеси генерації і формування нових інформаційних ресурсів і створили базу для інтенсивного росту інформації. У теперішній час кількість інформаційних ресурсів щороку подвоюється. Темпи росту інформаційних ресурсів перекрыли темпи зростання інформаційних потреб людини, які обмежені і наближаються до своєї межі. Людство стикнулось з новою проблемою – проблемою засвоєння ними лавино зростаючих ресурсів. Таким чином, наступила епоха інформаційного насичення, чи епоха інформаційної кризи. Вирішення цієї проблеми можливе лише за рахунок науково-технічного прогресу.

Як свідчить аналіз, кінець ХХ - початок ХХІ ст. засвідчили розробкою нових засобів комп'ютерної обробки інформації і засобів зв'язку, що привело до революційного етапу інформатизації суспільства. Відбувається цілеспрямована інтеграція систем обробки і передач інформації. Цьому сприяли в основному три технічних досягнення, що привели до розвитку сучасних інформаційних технологій:

1) поява нових технологій в середовищі накопичення і збереження інформації у тому числі за допомогою лазерної техніки);

2) розробка і широке повсюдне розповсюдження засобів зв'язку без обмежень у часі і просторі за допомогою різних ліній зв'язку (у тому числі оптоволоконні, супутникові та ін.) з переходом на цифрові технології;

3) автоматизована обробка інформації за допомогою комп'ютерних і мікропроцесорних засобів по заданим алгоритмам.

На цьому етапі виникла інформаційна індустріалізація, що випередила і по зайнятості працівників, пропиту, попиту і обміну інформаційним продуктами промислову індустріалізацію. Рушійною силою суспільства виступає виробництво у першу чергу інформаційного продукту, що дозволяє виробляти матеріальні продукти з інформаційної точки зору більш місткі, використовуючи при цьому більш широкі знання у сфері інноваційних рішень, у виробничо-технологічній і економічній сферах, а також у ринкових відносинах. Таке суспільство, у якому більшість працівників займається виробництвом, збереженням, переробкою і реалізацією інформації, отримало назву інформаційного суспільства. Процес інформатизації суспільства направлений на забезпечення всім його членам можливості доступу до надійних джерел інформації. Коли говорять про феномен інформаційного суспільства, то у якості його символів виділяють Інтернет, який перетворив нашу планету у «світове село», тимчасові переміщення багатомільярдних «гарячих грошей» із країни в країну, з континенту на континент і появу повсюдних транснаціональних корпорацій (ТНК).

Тема 3. Новий тип суспільства – інформаційного – як виклик глобалізації та управління складними соціальними системами

Проаналізувавши тенденції розвитку сучасного суспільства в Україні, можемо засвідчити, що саме інформаційна революція у поєднанні з новими напрямками розвитку біотехнології, робототехніки, створення автоматизованих систем, нових засобів пересування привела до появи суми знань про новий тип суспільства – інформаційного. Становлення глобальної економіки не було просто результатом сліпої гри ринкових сил. Глобальна економіка була створена не ринками, а взаємодією між ринками, урядами і міжнародними фінансовими інституціями», стверджує М.Кастельс. Фундаментальні зсуви у господарській діяльності, викликані появою інформаційних технологій, отримали титул «нової економіки», яка була покликана стати фундаментом мегасуспільства, що формується.

«Нову економіку» не випадково називають «суспільством знань», акцентуючи особливу роль науки та освіти у розвитку сучасного виробництва. Згідно з давними ОЕСР, у середині 90-х років минулого століття лідером у світовій гонці за знаннями називають не США. Проаналізувавши прояви інформаційного суспільства у залежності від критеріїв, які використовуються для визначення інтелектуального рівня суспільства, до яких відноситься питома вага високотехнологічних галузей, частка доходів на дослідження і розробку, програмне забезпечення і освіту у ВНП, відсоток висококваліфікованої робочої сили, засвідчимо, що на перше місце виходять такі країни, як Японія, Швеція, Німеччина. Відповідно до проблеми нашого дослідження суперництво на передових рубежах науково-технічного прогресу передвіщує загострення конкуренції всередині групи країн-лідерів - між США, Євросоюзом та Японією.

Інформаційна революція (ІР), що базується на поєднанні комп'ютера з телекомунікаційними мережами, провістила людству не менше, чим у свій час парова машина чи електродвигун. Досягнута на початку ХХ століття комунікаційна єдність світу набуває якісно нового змісту: швидкість розповсюдження великих об'ємів інформації набагато перевершує пересування людей і товарів. Створюється глобальний інформаційний простір, який швидко освоюється людською спільнотою. Важливою передумовою пізнання взагалі та соціального пізнання зокрема є теза про те, що інформаційна революція докорінним чином перетворює людське і суспільне буття. Втім, глибоке розуміння інструментальних важелів інформаційного суспільства свідчить, що у процесі його розвитку відбувається стиснення часу і простору, завдяки важелям якого встановлюються контакти у будь-якій точці земної кулі, змінюється зміст різних видів діяльності, індивіди перетворюються на громадян планети. Під впливом інформаційної революції форми просторово-часової організації соціальні зв'язки і відносини, а втім і сама людина відчувають глибоку трансформацію. Рефлектуючи з нагоди концептуалізації сучасних

досягнень про інформаційне суспільство, зазначимо, що процеси соціальної взаємодії інтенсифікуються і набувають небаченої динаміки, тому слушно ставити питання про його спрямованість, тенденції та пріоритети. Втілюючись в об'єктивну дійсність, інформаційне суспільство проявляється у нових формах комунікацій, у нових формах взаємодії, у нових творчих можливостях, а глобалізаційні тенденції, як з'ясовується при детальному розгляді, сприяють формуванню економічних засад інформаційного суспільства.

Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства володіє єдиним адресним простором і складається з багатьох взаємопов'язаних комп'ютерних мереж, у рамках яких здійснюється обмін цифровою інформацією. Процеси глобалізації базуються на широкому упровадженні нових інформаційних технологій, що реалізуються через Інтернет. У 1969 р. у рамках Міністерства оборони США було створено бюро передових досліджень (Advanced Research Projects Agency – ARPA), перед яким була поставлена задача розробити комунікаційну мережу, яка залишалася б мобільною в умовах бойових дій. Головна мета, яка була поставлена при створенні даної мережі, - збереження повідомлень навіть у випадку руйнування частини мережі. Так виникла перша комп'ютерна мережа – ARPAnet.

В умовах інформаційного суспільства швидкоплинні процеси вимагають створення спеціального інструменту управління та досягнення іншої глибини знань і швидкості дослідження. Розвиток методик та інструментарію дослідження складних управлінських систем в умовах інформаційного суспільства продовжується. Розвинуті країни на сьогоднішній день сформували систему міжнародних стандартів, в які входить біля 40 тис. документів, які освоєні країнами ЄС.

В умовах інформаційного суспільства відбувається зміна основного типу капіталу – місце фінансів займають знання, зростає роль людини як джерела та носія нового інтелектуального капіталу. Відбувається перехід до когнітивного розвитку складних соціальних систем та управління ними на основі бачення благоприємного майбутнього. Проте й розвинені країни поки що не подолали великі виклики, а діюча система управління «гасить» тільки кризи, які сьогодні складають суть реалій. Фактично весь цей час економісти вивчали не економіку, а історію управлінських помилок, тому сьогодні зростає якість рішень, що приймаються, так як прості рішення для складних систем не спрацьовують.

Поглиблення глобалізації приводить до глобальної гіперконкуренції, появі складних форм конкурентного партнерства з непередбачуваною періодичністю. Зона можливих благоприємних рішень звужується, екосистеми втрачають стійкість, майбутнє стає невизначеним. В сукупності проблем і можливостей розвитку зростає необхідність забезпечення конкурентоспроможності без загроз, а також має місце обмеженість часу, на протязі якого необхідно перейти на нову модель (траєкторію) інноваційного розвитку країни. Все це зумовлює

надзвичайну актуальність розробки системи пропозицій щодо стратегічного розвитку та регулювання наукової, науково-технологічної та інноваційної діяльності. Необхідні нові глобальні конкурентоспроможні інструменти та механізми управління в умовах інформаційного суспільства, які повинні вивести країну на передовий рубіж її розвитку.

Серед них - технології управління, що є основою світового технологічного розвитку на основі формування когнітивних умов та когнітивної праці. Недопустимим є новий цифровий розрив на основі інтелектуальних інформаційних технологій, що націлені на випераджаючий розвиток. Проте саме людство не готове прийняти нові знання і технології, так як вони загрожують самому існуванню людини. Необхідно перевизначити траєкторії розвитку людства з точки зору збереження і забезпечення стабільності життя кожної людини.

Сьогодні держава повинна закласти основи управління майбутнім, а для цього слід розробити інструменти управління складними соціальними системами. За допомогою нової інформації, яка нелінійно зростає, слід сформуванати нові моделі світу, нові проєкції та гіпотези. Можна припустити ситуацію вибухового характеру росту інформації, знань та нових технологій, що допоможуть пояснити нові моделі складності світу, можливості формування систем глобального моніторингу, зокрема моніторингу інновацій, діяльності провідних інноваційних фірм.

Перш за все - це гнучкий інтерактивний підхід до вибору критеріїв та визначення показників оцінки:

1) зовнішні та внутрішні зміни приводять до зміни значення багаточисленних факторів впливу;

2) необхідний пошук причин відхилення параметрів в контексті моделей, що приймаються;

3) слід розробляти інтегральний рівень оцінки ризиків, які враховують перерозподіл ризиків, так як фрагментарні пороги не спрацьовують.

Сучасний світ є надзвичайно складним, який має свої проєкції – матеріальну, віртуальну, духовну, творчу. Всі проєкції світу є багаторівневими, мультимережевими та мультиагентними, тому при їх аналізі слід враховувати етапи життєвого циклу, поліхронність (належність до різного економічного часу) агентів впливу та гетерохронність (різномішнєвість) їх зв'язків.

Структурно-функціональний аналіз при цьому повинен перетворитися на аналіз функцій-процесів-структур-форм, а PEST – на PESTELGIV, що включає політику-економіку-соціум-технології-екологію-право-управління-інформацію-оцінку. В інформаційному суспільстві можливість роботи з величезними потоками інформації і знань збільшується, а використання їх у вигляді конкретних технологій та інновацій без втрати цілісності сприйняття потребує створення масштабного специфічного інструменту, необхідного для регулювання сфер науки, технологій та інновацій як складних взаємопов'язаних активних систем, підходів,

принципів і методології та їх використання в умовах глобальної гіперконкуренції.

Важливою умовою формування нової парадигми управління є створення і застосування людино-комп'ютерних систем для формування проєктів розвитку, оцінки ефективності і ризиків, а також регулювання зв'язків між економічними сферами науки, технологій та інновацій, що входять в систему, та повинні формуватися як конкурентоспроможні.

Для досягнення конкурентоспроможності України необхідно створити конкурентоспроможну концепцію управління складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства та глобалізації, створити нові методики та інструментарій дослідження складних управлінських систем.

Тема 4. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства

Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяв тому, що на початку 70-х рр. ARPAnet розрослася до 23 хостів (мережевих комп'ютерів), так як виникла гостра проблема у швидкому обміні даних між вузлами мережі. Інженер Р.Томлінсон вирішив цю проблему, написавши першу у світі програму для електронної пошти вже через рік, три четверті даних, що пересилалися через ARPAnet, складала електронні листи. Завдяки електронній пошті мережа стала надзвичайно зручною не тільки для вчених і спеціалістів комп'ютерщиків, але й для людей, що працюють поза межами університетських програм. ARPAnet перетворилася у самий швидкісний засіб передачі комунікаційних даних в комп'ютерних мережах, що включають також телефонні мережі, мережі стільникового зв'язку, мережі кабельного телебачення. До середини 2000р. число користувачів Інтернету досягло 304 млн. Щільність електронної мережі, що об'єднала весь світ, нерівномірна по країнам і континентам. Можемо узагальнити, що у кінці 90-х рр. 88% користувачів Інтернет проживали у розвинених країнах, на частку яких приходилося біля 15% світового населення. У той же час статистичні дані свідчать, що у США та Канаді, де проживає менше, чим 5% жителів планети, було зосереджено більш 50% користувачів Інтернет. Зафіксувавши стан розвитку інформаційного суспільства, відмітимо, що у той же час до Інтернет було підключено лише 1 млн. жителів Африки і 5,3 млн. жителів з Південної Африки. Інтернет у його сучасному вигляді, як він розвивається сьогодні, може слугувати своєрідною інформаційною моделлю глобалізації. У серпні 2001 р. загальна кількість користувачів Інтернет виросла до 459 млн. людей, а частка громадян США та Канади понизилася до 40%. У той же час згідно з прогнозами, у найближчі часи місце і роль Інтернет у розвитку сучасного українського суспільства буде зростати, а його соціальний облік, безперервно, перетерпить глибоку трансформацію.

В умовах глобалізації національна держава перестає виступати у якості єдиного суб'єкта, що монополює інтереси великих спільнот і представляє їх на міжнародній арені. Транснаціональні корпорації з їх політехнічним населенням, міжнародні профспілкові товариства, неурядові організації, неформальні групи по різноманітним інтересам, що виникають на основі Всесвітньої павутини - Інтернету, - відіграють все зростаючу роль у світовій політиці. Формування мегасуспільства, формування взаємопов'язаного світу ставить людство перед гострою проблемою управління глобальним розвитком. Сучасна світова цивілізація покликана вирішити найважливішу задачу – забезпечити управління у нових масштабах - у ширину – на всьому просторі планети, в глибину – на всіх рівнях організації – від локальної до всесвітньої.

Створюючи нову, наднаціональну реальність Інтернету глобалізація змінює соціальний імідж різних суспільств. Вона не тільки виділяє ядро активних учасників процесу, але й сильно впливає на останніх. Глобалізація надає процесу розвитку соціальної структури сучасних суспільств наднаціональний вимір. Вона породжує суспільство другого порядку, яке, зберігаючи традиційні форми національних держав, створює наднаціональні, глобальні системи зав'язків і відносин, нових потреб і ролей, нові механізми соціалізації, нові можливості самореалізації особистості.

Паралельно, крім ARPAnet, винили комп'ютерні мережі в інших країнах, але так як вони використовували різні стандарти, програмні мови і комп'ютери, особливо гострою стала проблема їх сумісності. Об'єднати розрізнені мережі у єдине ціле вдалося американцям Р.Кану і В.Серфу, які запропонували підключити до мереж загальний комп'ютер, який би слугував відправником, отримувачем і інтерпретатором даних. Стандартом програмного забезпечення для міжмережевого зв'язку став протокол TCP, а пізніше –TCP/IPТ Transmissior Control Protocol/Internet Protocol (Протокол управління передачею чи Міжмережевий протокол). Проблема об'єднання всіх джерел інформації у мережі була вирішена із створенням нової системи, що була названа WorldWideWeb (Всесвітня павутина).

У розвитку Інтернету на початку XXI ст. спостерігаються наступні тенденції:

- 1) широке розгортання розподілених систем;
- 2) інтеграція із мобільними (сотовими) і супутниковими системами зв'язку, що привела до виникнення IP- телефонії;
- 3) інтеграція глобальної мережі і засобів масової інформації – розвиток інтерактивного телебачення, електронних видань; упровадження прогностичних самонавчаючих комплексів на основі методів нечіткої логіки, нейронних мереж, генетичних алгоритмів (четверте покоління систем штучного інтелекту).

Відповідно, Інтернет, як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства, представляє собою глобальну комп'ютерну мережу, яка, як правило, об'єднує велику кількість локальних

мереж, – мільйони комп'ютерів на планеті з метою обміну даними і доступу до спільних інформаційних ресурсів. Принципи Інтернету застосовують у локальних мережах, які називаються Інтранет. Інтернет – всевітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами.

Проведений аналіз дозволяє засвідчити, що Інтернет як тенденція розвою інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяв тому, що в результаті всіх цих процесів утворився кіберпростір (англ. cyberspace) – термін, який входить у цілий ряд понять (кіберкультура, віртуальна реальність, гіпертекст, мережева комунікація, інформаційне суспільство, мережеве суспільство, «знаннєве суспільство» та ін.), за допомогою яких сьогодні відбувається осмислення тих кардинальних змін структур комунікативного досвіду людини, яка потягла за собою інтенсивний розвиток в останні десятиріччя ХХ ст. дигітальних (цифрових) інформаційних технологій.

Найбільш відчутним результатом цього розвитку виявилось створення глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, який перетворився із простого засобу зв'язку між воєнними, урядовими, науковими і освітніми установами США (проект DARPA) у принципово нову мас-медіа, яка нараховувала мільйони користувачів, породжену комунікативним середовищем, що дозволяє кожному жителю планети звести до мінімуму затрати будь-яких інформаційних трансакцій, майже моментально встановити контакт з будь-яким іншим користувачем мережі і підключеної до неї бази даних. Тим не менше терміни «Інтернет» і «кіберпростір» не є синонімами.

У той же час терміном «кіберпростір» визначається реально існуюча на сьогоднішній день складна технологічна інфраструктура глобальної комунікації, кіберпростір реально лише віртуально, ніде не існує у фізичному світі, крім чисто гіпотетичного виміру, у який вступають у зв'язок між собою все те, хто використовує для цього цифрові технології спілкування. Сьогодні кіберпростір виявляється простором експериментальним практично у всіх сферах людської життєдіяльності.

Тема 5. Інформаціоналізм і мережеве суспільство як предмет дослідження інформаційно-комунікативного менеджменту

Комунікативне за своїм охопленням глобальне середовище самоорганізується за принципом мережі, породжуючи феномен мережевого суспільства. У його межах анулюються відстані, що розділяють континенти, ліквідуються державні кордони і вся планета стискається до розмірів «глобального села» (М.Маклюен). Порівнюючи всі ці визначення і дискутуючи з вище означеними авторами та тенденціями, автор формулює своє визначення означених процесів. Інтернет – це об'єднання самостійних вузлів, національних і регіональних мереж, що

мають єдиний адресний простір, загальні методи зв'язку, що користуються загальним мережевим протоколом зв'язку і форматом адресу. По об'ємам і темпам росту мережа Інтернет далеко перевищує всі останні глобальні мережі разом взяті. В мережі Інтернет є самі багаті і різноманітні ресурси, в якій ймовірність знайти інформацію на будь-яку тему практично не є рівнозначною нулю.

Слід зазначити, що ХХІ ст. проходить під гаслом «інформаціоналізм і мережеве суспільство», основні ідеї якого означено у роботі М.Кастельса «Інформаційне століття: економіка, суспільство і культура». Опрацювавши грандіозний емпіричний матеріал, М.Кастельс дійшов висновку, в США ще у 1970-х рр. в інформаційних технологіях (комп'ютери) відбулася інформаційна революція. Ця революція привела до фундаментальної перебудови капіталістичної системи і появи того суспільства, яке М.Кастельс назвав «інформаційним капіталізмом». Крім того, інформаційні суспільства стали виникати і в інших країнах, між якими існують значні культурні та інституційні відмінності. Своєрідним онтологічним альтер-его раціонального способу оперування знаннями є інформаційне суспільство, що проголошує примат інформації, при якому основним джерелом продуктивності виступає якісна здатність суспільства оптимізувати використання факторів виробництва на основі інформації та знання. Розповсюдження інформаціоналізму, особливо інформаційного капіталізму, приводить до виникнення інформації як серцевини, стрижня і субстанційного начала розвитку суспільства.

У даному контексті цілком доречним є сутність аналізу, проведеного М.Кастельсом, який прийшов до висновку, що глобальні тенденції розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства детерміновані парадигмою інформаційної технології. Інформаційні технології володіють такими атрибутами, які впливають на інформацію. Так як інформація виступає складовою частиною всієї людської діяльності, то вона здійснює повсюдний вплив на всі сфери людської життєдіяльності. Згідно даного аналізу, всі системи, які використовують інформаційні технології, визначаються «мережевою логікою», яка дозволяє їм впливати на багато процесів і організацій. Повсюдний вплив інформаційних технологій виявляється в тому, що інформаційні технології достатньо гнучкі, дозволяють їм постійно змінюватися і адаптуватися. Окремі технології, які пов'язані з інформацією, поєднуються в інтегровану систему.

У зв'язку з впливом інформаційних технологій на всі сфери людської життєдіяльності, відмітимо, що Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяє розвитку глобальної інформаційної економіки. Ця економіка є інформаційною тому, що продуктивність її господарських одиниць фундаментальним чином залежать від їх здатності виробляти, обробляти та ефективно застосовувати основу на знаннях інформацію. Як свідчить М.Кастельс, економіка є глобальною тому, що володіє здатністю функціонувати як єдине ціле у реальному часі у масштабах всієї планети. Весь масив емпіричних

досліджень свідчить, що нова економіка носить глобальний характер, в основі якої певні відмінності в регіонах (Північна Америка, Європейський Союз, Південно-Східна Азія). Крім того, існують значні відмінності всередині кожного регіону, і тому важливо, щоб ті чи інші області земної кулі включалися у процес інформаціоналізму та мережевого суспільства, які на собі ще відчують негативний вплив цього розвитку.

Разом з тим слід мати на увазі, що виникненню нової глобальної інформаційної економіки сприяла поява нової організаційної форми – мережевого підприємства. Даний вид підприємства характеризується гнучким, а не масовим виробництвом, новими системами управління, організаціями, що базуються скоріше на горизонтальній, а не на вертикальній моделі і поєднанням великих корпорацій у стратегічні альянси. Тому не випадково найважливішим фундаментальним компонентом функціонування інформаційного суспільства є сукупність мереж. Саме по цій причині Кастельс [Castells, 1996, p.171] стверджує, що нова організаційна форма виникла як характерна для інформаційної/глобальної економіки. Мережеве підприємство, яке визначається як специфічна форма підприємства, система засобів якого створюється пересіченням сегментів автономних систем цілей. Адекватне й аргументаційно переконливе пояснення цього феномену зводиться до того, що мережеве підприємство як матеріалізація культури глобальної інформаційної економіки робить можливим перетворення сигналів у товари завдяки обробленню знань. У результаті цих процесів змінюється природа праці (наприклад, індивідуалізація праці через посередництво введення гнучких форм графіку робочого часу), конкретний характер виявлення цих відмінностей ми спостерігаємо у різних державах.

Мережеве підприємство є вбудованим в мережу всередині фірми чи організації, сформоване навколо окремих бізнес-проектів, які займаються комерційною діяльністю. Модель мережевого підприємства поширюється у всіх сферах діяльності. Суто он-лайнівські компанії, такі як портали, Інтернет конвент-провайдери та ті, що спеціалізуються на Інтернет-торгівлі, залежать від здатності організувати управління, виробництво чи збут через Інтернет. Суть Інтернет-бізнесу полягає в інтерактивному зв'язку через мережу Інтернету між виробниками, споживачами та провайдерами послуг. Мережеве підприємство створює умови для масштабування, інтерактивності, управління гнучкістю, іміджевої реклами та кастомізації (орієнтації на клієнта) у світі мереженого бізнесу. Тому перетворення ринків капіталу є першопричиною становлення Інтернет-фірм і всієї нової економіки.

Новий фінансовий ринок – це ключ до нової економіки і нового бізнесу, що відбувається в нових умовах глобалізації та взаємозалежності фінансових ринків, що трансформуються через електронну торгівлю. Електронна торгівля збільшує кількість інвесторів, які користуються надзвичайно різноманітними стратегіями, діють через децентралізовану мережу інвестиційних джерел. Саме працівники цих Інтернет-бізнесових

мережових структур залишаються джерелом продуктивності, інновацій та конкурентоспроможності. Тому талант - ключовий фактор виробництва для Інтернет-бізнесу.

Нова економіка, яку очолює сьогодні Інтернет-бізнес, є економікою, яку рухають інформаційні технології і яка організована навколо комп'ютерних мереж. Це, мабуть, і є джерела зростання продуктивності праці, і відповідно створення багатства у вік Інформації. Інтернет-компанія - це нова форма ведення бізнесу, за допомогою Інтернету, через Інтернет і в Інтернеті. Інтернет - економіка поступово трансформує стару економіку в нову, яка охоплює цілу планету. Таким чином, нова форма ведення бізнесу через Інтернет потребує ще більшої персональної відповідальності бізнес-планів, через які можна заробити багато грошей. Ця форма бізнесу базується на новій інформаційній культурі, якою не володіють часто підприємці, - а це культура інновацій, культура ризику, культура очікувань, культура втілення надії в майбутньому.

Так, як Україна знаходиться на початковому стані формування інформаційного суспільства, і цей вид бізнесу розвинений ще недостатньо, необхідно розвивати особистісну філософію інформаційної культури та великої персональної відповідальності бізнесових структур перед суспільством в контексті нової проблеми – Інтернет-галактики, яка є новим комунікаційним середовищем. Нові форми бізнесу давно вже вимагають нових гнучких процедур інституціонального регулювання, а нові форми корпоративного бізнесу потребують значно більшої персональної, індивідуальної, соціальної відповідальності як окремого індивіда, так і нашого уряду, відповідальності, від якої залежить майбутнє України.

Кастельс розглядає виникнення культури віртуальної реальності, породженої інформаціоналізмом та мережовим суспільством, що супроводжується розвитком засобів мультимедійних технологій завдяки об'єднанню засобів масової інформації та комп'ютерних технологій. У культурі віртуальної реальності сама культура повністю поглинається віртуальними образами, а світ, через який передається досвід, сам стає досвідом, у якому матеріальне/символічне існування людей повністю змінює відношення людини до світу. На відміну від минулого, у якому панував «простір міста», сьогодні виникла нова просторова логіка, які слід назвати «логікою інформаційних (мережових) потоків». У сучасному світі стали панувати процеси, а не фізичне розташування індивіда, хоча й останнє має місце. Аналогічним чином ми вступили в епоху «без часового часу», у якому інформація доступна у будь-якому куточку земної кулі

М.Кастельс стверджує, що панівні функції і процеси в інформаційну епоху у все більшій міру організовані навколо мереж, що визначаються певною сукупністю взаємопов'язаних вузлів. Мережі відкриті, здатні до необмеженого розширення, динамічні і можуть відновлюватися, не ліквідовуючи систему, а те, «що наша епоха визначається мережами не означає «кінця капіталізму». Мережі дозволяють капіталізму вперше стати дійсно глобальними і організованими на основі глобальних фінансових

потоків, у яких прикладом слугують глобальні «фінансові казино». Гроші, які тут програють і виграють, сьогодні тут мають більше значення, чим ті, що заробляються у процесі виробництва.

Проте гроші відокремилися від виробництва, так як ми живемо в капіталістичну епоху, яка культивує інше відношення до грошей, відокремлене від виробництва. Розвиток мереж, культури реальної віртуальності, інформаціоналізм і особливо використання в інформаційному капіталізмі не відбувається сьогодні без перешкод. З точки зору Кастельса, у новому світі з його глобалізацією економіки і залежністю від глобальних ринків капіталу держава стає все менш міцною. Спостерігається глобалізація злочинності і створення глобальних мереж, які знаходяться за межами контролю окремої держави, які стають вузлами більш широкої мережі влади.

Ми солідаризуємося з думкою про те, що останнім часом Інтернет перетворився з інфраструктури для задоволення тих чи інших потреб суспільства і бізнесу, обміну інформацією та знаннями на фактор суспільного виробництва. Швидкісний Інтернет та технології, що створені на його основі, дають можливість скоротити витрати і підвищити конкретність компаній, галузей та національної економіки. Вони дозволяють подолати суттєві перешкоди економічного розвитку – фізичні та просторові, - оскільки уможливають віртуальний обмін інформаціями та ідеями. Зважаючи на роль, яку відіграє Інтернет в економіці та суспільстві більшості країн світу (окрім, найбідніших), експерти почали процес його «концептуалізації» як одного з основних рушіїв технологічного, суспільного прогресу та економічного зростання. Лідером цього руху є Всесвітній економічний форум (ВЕК, World Economic Forum), який створив концепцію «інтернет-економіки», що визначається як сукупна купівельна спроможність для інтернет-користувачів. Таким чином, наведений ілюстративний приклад дозволяє вибудувати висновок, що головними детермінантами інтернет-економіки для будь-якої країни є: 1) кількість користувачів Інтернету; 2) середній рівень доходів на душу населення; 3) збільшення кількості користувачів Інтернету. Проникнення сучасних телекомунікаційних мереж у широкі верстви населення розвиненого світу, так і в країнах, що розвиваються, стимулює унікальні процеси спільного виробництва товарів і послуг, а також підвищує рівень економічної та соціальної свободи мільйонів людей. Втім, частка населенням з доступом до Інтернету в так званих «нових лідерах» (emerging economies), до яких відноситься і Україна, у 2010 р. досягла 30% порівняно з 15% у 2005р. та 6% у 2000 р.

Отже, прогнози розвитку країн світу вказують на те, що через 10-15 років різниця в економічному розвитку між країнами, що визнали пріоритетом розвитку інформаційне суспільство та Інтернет-економіку, та тими, які цього не зробили, буде значно більшою, ніж сьогодні. Сьогодні закладаються основи формування єдиного світового інформаційного простору, що об'єднує все людство в інформаційну спільноту людей. Це

означає, що в оглядовому майбутньому всі суспільства приречені в тій чи іншій мірі вдаватися до послуг інформаційного суспільства.

Висновки

Безперечно, що Україна має всі перспективи – економічні, технологічні, культурні, людські, освітянські – для побудови самого передового суспільства – інформаційного. Таким чином, до перспектив розвитку інформаційного суспільства відноситься реалізація державної програми з інформаційного суспільства та всіх етапів програми до 2020 року. Умови міжнародної спільноти, направлені на розвиток глобального інформаційного суспільства, повинні супроводжуватися узгодженими діями щодо створення безпечного і вільного від злочинності кіберпростору. Слід залучати представників промисловості і інших посередників для захисту важливих інформаційних інфраструктур.

Спеціаліст інформаційного суспільства та епохи Інтернету має бути визначений техномеритократичною культурою, укоріненою у світі університетської та дослідницької науки. Це культура віри в природну силу науково-технічного розвитку як ключової складової прогресу людства. Слід виділити 10 принципів підготовки кадрового потенціалу в інформаційному суспільстві, яке є високотехнологічним:

- 1) конкуренція робочого персоналу;
- 2) конкуренція персоналу управління;
- 3) конкуренція ділової репутації та ініціативи;
- 4) конкуренція досягнень;
- 5) конкуренція багатопрофільності;
- 6) конкуренція якості;
- 7) конкуренція споживачів продукції;
- 8) конкуренція інформаційного забезпечення;
- 9) конкуренція форм збуту;

10) конкуренція фінансових та ресурсних послуг. Глобальний менеджер повинен бути готовим до глобалізації стратегій діяльності на різноманітних ринках. Тому слід готувати глобального менеджера, посилювати роль кваліфікації, менеджменту творчості, сприяти формуванню інформаційного світогляду. Для цього професіонал-спеціаліст повинен оволодіти термінологією глобального суспільства, в якому йому жити і управляти.

Питання для самоконтролю до модуля 1

1. Інформаційно-комунікативний менеджмент: сутність та задачі.
2. Визначення інформаційно-комунікативного менеджменту:
3. Розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту засобами Інтернет.
4. Інформаціоналізм як методологічна основа інформаційно-комунікативного менеджменту.
5. Структурні компоненти інформаційно-комунікативного менеджменту.

6. Вплив інформаційно-комунікативного менеджменту на розвиток організації.
7. Інформація як головний мегатренд інформаційно-комунікативного менеджменту. Класифікація інформації.
8. «Інформаційне ожиріння» та методи боротьби з ним.
9. Глобальний індекс креативності. Умови становлення креативної особистості.
10. Інформаційно-економічні проблеми інформаційного суспільства.
11. Проблеми формування інтелектуального капіталу засобами інформаційно-комунікативного менеджменту.
12. Теорія інформації та суспільства знань.
13. Розвиток інноваційного та інформаційного мислення засобами інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тематика реферативних повідомлень

1. Функції та задачі інформаційного менеджера.
2. Інтелектуально-інформаційний капітал та умови його формування.
3. Сутність інформаційної діяльності управлінця як об'єкт соціально-філософської рефлексії.
4. Роль організації як об'єкт інформаційно-комунікативного менеджменту.
5. Саморозгортання організації як складної ієрархічної системи в умовах стохастичності інформаційного суспільства
6. Глобальне інформаційне суспільство та умови формування глобальної інформаційної культури
7. Трансформація моделей менеджменту в інформаційній економіці
8. Критерії і методи оцінювання ефективності інформаційно-комунікативного менеджменту.
9. Економічне обґрунтування інформаційно-комунікативного менеджменту.
10. Роль інформатизації в управлінській діяльності.
11. Вплив інформаційно-комунікативного процесу на діяльність організації як відкритої системи в умовах нестабільності
12. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.

МОДУЛЬ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ.

Тема 6. Актуальність вивчення інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 7. Поняття «інформаційного суспільства» та «інформаційно-комунікативного менеджменту».

Тема 8. Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 9. Компоненти концепції інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 10. Задачі інформаційно-комунікативного менеджменту.

Питання для самоконтролю

Тематика реферативних повідомлень

Тема 6. Актуальність вивчення інформаційно-комунікативного менеджменту.

Актуальність дослідження інформаційно-комунікативного менеджменту визначається наступними чинниками. *По-перше*, інформаційно-комунікативний менеджмент представляє собою новий науковий напрямок, у контексті якого формується інформаційна політика сучасного періоду розвитку Української держави, що розвивається в нових умовах глобалізації та входження України до цивілізованих спільнот. *По-друге*, інформаційно-комунікативний менеджмент покликаний аналізувати інформаційну спрямованість економічних інтересів і знаходити способи забезпечення їх балансу. *По-третє*, недостатньою теоретичною розробленістю концептуальних засад інформаційно-комунікативного менеджменту, визначенням векторів теоретичної рефлексії змін у поступі забезпечення інформатизації суспільства, згідно з якими оцінюється рейтинг тієї чи іншої країни у контексті розвитку інформаційної парадигми. *По-четверте*, саме за таких умов розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту ХХІ століття продовжує поглиблювати значення категоріальних форм інформаційного дискурсу, який міг би узгоджуватися з сучасними реаліями інформаційної глобалізації. За таких умов регуляторами всієї системи економічних відносин виступають механізми інформатизації, здатні сприяти виявленню інформаційного потенціалу країни, який допомагає досягнути певних рівнів розвитку інформаційних стандартів та інформаційного забезпечення населення, сприяти формуванню інформаційного суспільства, передусім обмежує нереалізованість її людського потенціалу. *По-п'яте*, актуальність теми дослідження заключається у тому, що науковий і технологічний прогрес безпрецедентно прискорив еволюцію людства в напрямі глобалізації і формування світового інформаційно-стільникового

суспільства, інформаційної цивілізації. Перехід до нової інформаційної епохи та економіки знань, по-перше, повинен носити характер соціального технократичного проекту (проектів), що має в своїй основі декілька інноваційних напрямів локомотивного характеру; по-друге, власне наукові розробки повинні відповідати технологічному укладу виробництва і системі управління, що базуються на інформаційно-комунікаційних технологіях тільки у випадках їх безперервної масової трансформації у повсякденне знання; по-третє, інтелектуальний потенціал суспільства грає ще одну важливу функцію, яка пов'язана з протистоянням руйнівним процесам суспільної свідомості. Перехід до суспільства «економіки знань» повинен бути розрахований на достатньо тривалий період і в ньому проблема інновацій, навчання на протязі життя, партнерські зв'язки, обмін знаннями за допомогою інформаційних мереж, залучення до активного соціального життя є лише першочерговими складовими формування економіки на основі знань. Як свідчить аналіз, має бути вжито заходів задля зміни самого розуміння суті й сенсу розвитку інформаційного суспільства в Україні, подальшої механічної технологізації проблем розвитку інформаційного суспільства та створення належних умов для розбудови суспільства, що базується на знаннях. Результати фундаментальних досліджень інформаційного менеджменту представлено у наукових працях Р. Абдєєва, В. Андрущенко, Д. Белла, В. Бикова, Н. Вінера, В. Глушкова, Б. Гершунського, Ю. О. Дорошенка, У. Ешбі, М. Жалдака, Н. І. Жукова, К. Коліна, В. Кременя, С. Курдюмова, Н. Морзе, Л. Петрушенка, К. Поппера, І. Пригожина, І. Сифорова, А. Суханова, А. Урсула, Р. Фішера, Г. Хакена, Р. Хартлі, А. Хомоненка, К. Шеннона.

Вирішити ці проблеми можливо, якщо докорінним чином сформувати теоретичне підґрунтя парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту і сформувати у суспільстві умови для її реалізації. В сучасній науковій літературі з інформаційного менеджменту існує дефіцит рефлексії методологічних прийомів, технік і методик її реалізації, інституціонального впливу держави на інформаційні процеси, можливих варіантів упровадження у життя. У сучасній науці з інформаційно-комунікативного менеджменту має місце пізнавальна проблема, яка пов'язана з дефіцитом теоретичної та практичної рефлексії інформаційного суспільства, яка сприяє поглибленню підґрунтя для аналізу культури, економічних, політичних чинників інформатизації. Розв'язання зазначеної проблематики потребує системного вирішення та розробки відповідних теоретико-концептуальних підходів до цієї надзвичайно інноваційної дисципліни і нового наукового напрямку, який зачіпає багато проблем аксіологічного, гносеологічного, онтологічного виміру. Вступ людства до нової фази цивілізаційного розвитку приніс нові оптимістичні прогнози, які були характерними для населення і вчених з розвинутих країн, де розповсюдження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволило не тільки укріпити їх економічне лідерство, але й зміцнити ринкову глобалізацію у світовому господарстві. Поки що складається

небезпідставне враження, що українська нація є пасивним споживачем інноваційних технологій, створених іншими націями, й не пропонує світові власних. Відтак, наше суспільство не може бути кваліфіковане як «розумне» (smart society), у якому йдеться про технологічно детерміновані соціальні трансформації, пов'язані з переходом від широкого застосування знань до масового використання інформації, з якої майже автоматичним шляхом у потрібний час у потрібному місці можна «екстрагувати» потрібні знання». Поняття «інформаційне суспільство» вперше з'явилося як ключове в доповіді спеціальної групи по науковим, технічним і економічним дослідженням, створеної японським урядом з метою визначення перспектив розвитку економіки. Вперше неминучість появи інформаційної цивілізації передбачив у 40-х рр. ХХ ст. австралійський економіст К.Кларк. Американський спеціаліст Ф.Махлуп ще в кінці 50-х рр. висунув ідею про появу інформаційної економіки, у якій найважливішим товаром стане інформація; на початку 60-х рр. він відмічав, що інформація у зв'язку з цим стала свого роду промисловим продуктом, а її виробництво - одним із видів промислової індустрії. Інформаційне суспільство виникло в середині 80-х р.р. і до середини 90-х рр. ХХ ст. пройшло перший етап свого розвитку. Про це писав також академік В.М.Глушков, який запропонував концепцію безпаперової технології в організації сфери управління і розподілу в суспільстві. Проте саме японці зуміли не тільки активно пропагувати ідею про промислове значення інформації, але й використати її в конкурентній боротьбі на світовому ринку.

Синергетичний підхід слід пов'язувати також з комплексним врахуванням зав'язків комунікаційної системи, що підсилює їх цілісність, сприяє підвищенню ефективності і можливості їх більш ефективного розвитку. Як інформаціологічний, так і синергетичний підходи дають можливість Філософія Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття усвідомити раціонально-конструкторську основу соціуму, яка сприяє формуванню цілісності світу. Проте хаотична сторона (деструктивна) активно впливає на першу, стимулюючи пошук більш ефективних структур, удосконалюючи організаційну реконструкцію і посилення взаємодії між всіма сферами життєдіяльності. Цей новий істотний інформаціологічний фактор у поєднанні з синергетичним у недалекому майбутньому змінить світ, завдяки якому відбудуться зміни у економіці, суспільстві, культурі», - відмічає М.Кастельс

Як інформаціологічний, так і синергетичний підходи приводять до розуміння інформаційно-комунікативної єдності світу як цивілізаційної парадигми ХХІ століття, яка породжує аутопоетичну (самоорганізаційну) систему. При цьому трансформуються не тільки комунікаційні основи організації суспільства, але й самі форми і типи соціальної комунікації, що в цілому відтворює тенденцію трансформації її структури в постіндустріальну епоху.

Це стосується зміни класичних моделей інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття, що має два фундаментальних процеси – процес виробництва і процес функціонування інформації і процес соціальної взаємодії (соціальної комунікації). Соціальну комунікацію слід розуміти як синергію інформації, що базується на розумі, науці, культурі. У першому випадку спостерігається активне витіснення із сфери людської активності предметних відносин (реального світу речей), заміна їх «штучними посередниками», а у другому випадку спостерігається тенденція символізації самої людини, витіснення її, у кращому випадку, віртуальним суб'єктом.

Для аналізу цього складного феномена застосовано інформаціологічний і синергетичний підходи та виявлено результати, що інформаціологічний, так і синергетичний підходи приводять до розуміння інформаційно-комунікативної єдності світу як цивілізаційної парадигми. Остання породжує аутопоетичну (самоорганізаційну) систему, в основі якої формуються механізми самоорганізації соціуму. Зроблено висновок: що для здійснення цієї парадигми на практиці необхідний перехід на п'ятий і шостий технологічні уклади, орієнтація на інформаційні технології, що сприяють впливу інформаційно-комунікативного процесу на розвиток організації як складної соціотехнологічної системи. За умов інформаційної інтегрованості світу формуються передумови для створення умов інформаційного суспільства на основі поглибленого міжнародного розподілу праці і революції у сфері телекомунікацій, а в останні десятиліття відбувся стрибок у розвитку інфо-телекомунікацій, що сприяло формуванню парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту, яку слід ще розвивати.

Тема 7. Поняття «інформаційного суспільства» та «інформаційно-комунікативного менеджменту»

Поняття «інформаційного менеджменту» слід розглядати в одному ряду з такими типовими характеристиками сучасної соціодинаміки суспільства, як «постіндустріальне суспільство» (Д.Белл), «інформаційне суспільство» (М.Порат, Й.Масуда та ін.), «мережеве суспільство» (М.Кастельс), «нове індустріальне суспільство» (Дж.Гелбрейт), «активне суспільство» (А.Етціоні), «постекономічне суспільство» (В.Іноземцев), «організаційне суспільство» (Р.Престус), «пострадянське суспільство» (Ж.-Ф.Ліотар).

Інформаційне суспільство як цивілізаційна парадигма розвитку сучасного соціуму, в якому стикаються філософські, соціологічні, управлінські проблеми, є недостатньо вивченим в контексті філософської науки. В сучасних філософських дискурсах найважливіше місце займають гносеологічні, онтологічні та аксіологічні виміри інформаційно-

комунікативного процесу, що отримали назву «глобальна революція у спілкуванні».

Характерною особливістю інформаціологічної доби є те, що в основі розвитку філософії XXI століття як «любові до інформації» - сама категорія інформації як найважливіший ресурс, без якого не можлива в принципі розвиватися філософії як «любов до мудрості». Результатом інформатизації стає те, що на місце «любові до мудрості» виступає «любов до інформації». Інформаційна революція багаторазово збільшила можливості людей здійснювати контроль за змінами завдяки інформації як найважливішого ресурсу держави, які відбуваються в оточуючому середовищі, суспільному і політичному житті.

Незважаючи на те, що характер інформаціологічної економіки окреслений достатньо чітко, природа інформаційного суспільства залишається ще не визначеною. Вважається, що однією із його рис є можливість більш широкого доступу до інформації, проте сучасне суспільство розділене на тих, хто має доступ до інформації, і тих, хто позбавлений такого доступу, в результаті чого виникає нова форма соціальної стратифікації – «інформаційно багаті» та «інформаційно бідні». Проте технологічні зсуви у такого роду суспільствах не приводять до зміни політичної чи іншої форми суспільства. В широкому плані, з точки зору системних змін, інформаційна технологія сприяє культурній глобалізації і відповідно послабленню національних культур і націй – держав в якості основних одиниць соціальної організації. «Людство вступає в нову епоху, або фазу свого розвитку, яку фахівці називають «вузлом» цивілізації, тому для розвитку даного суспільства методологічною основою є розвиток філософії як філософії інформації.

«Сучасне суспільство переходить від постіндустріального до інформаційного стану» (М.Моїсеєв). Одні вважають, що суспільство вступає в «нове середньовіччя» (У.Еко); інші проголошують появу «цивілізації занять» (А.Шафф); треті – рух до інформаційного суспільства (М.Моїсеєв). Інформаційне суспільство формується як новий образ на основі «святої трійці»: комунікаційний супутник, кабельне телебачення; персональний комп'ютер.

Дефіцит інформаційного виміру вимагає: надзвичайно швидкої і точної реакції на події, що відбуваються; уміння зосередитися на стратегічних напрямках; зміни технопростору, тобто переходу від традиційних транспортних засобів і транспортної мережі до інформаційно-комунікативної мережі (телефон – комп'ютер – телевізор) як «нервової» системи нової цивілізації». Тож за тисячолітню історію філософії відбулася трансформація античної філософії від філософії як «любові до мудрості» до філософії «як любові до інформації».

Інформація як «нова мудрість» інформаційного суспільства – це одна з трьох основних субстанцій – поряд з енергією і матерією, – що створюють світ, в якому живе людина. Інформаційна технологізація соціального життя викликала нову концепцію демократії – «комп'ютерну демократію», у якій

інформація ототожнюється з владою. Головним у визначенні її особливостей є те, що вона повинна вести постійний діалог з громадськістю, вести з нею постійний діалог, мати гнучку і мобільну політику двохсторонніх контактів, розглядається не взагалі, а відносно окремої людини або суспільства.

У широкому розумінні інформація – це все те, що трансформує. У вузькому – те, що трансформує інфологічну підсистему системи. Інфологічна система складається зі знань, ідей, уявлень, фантазій, правил діяльності, вірувань. Інформація (від лат. information – виклад, пояснення) – сукупність знань, які включаються в повідомлення; сукупність характеристик, які представляють деякий об'єкт в його якісній визначеності; упорядковане, організуюче начало, що протидіє ентропії.

Світ вступає в еру інформаційного суспільства. В Україні здійснюється інформаційне забезпечення користувачів науково-технічною інформацією, але за відсутністю чіткого державного управління і координації діяльності ще не забезпечено умови формування інтегрованого ресурсу для належного супроводження наукової та науково-технічної діяльності, не використано нання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій.

Швидкоплинні процеси вимагають створення спеціального інструменту управління та досягнення іншої глибини знань і швидкості дослідження. Розвиток методик та інструментарію дослідження складних управлінських систем в умовах інформаційного суспільства продовжується.

В умовах інформаційного суспільства відбувається зміна основного типу капіталу – місце фінансів займають знання, зростає роль людини як джерела та носія нового інтелектуального капіталу. Відбувається перехід до когнітивного розвитку складних соціальних систем та управління ними на основі бачення гідного майбутнього (розвиток України до 2030 року). Розвинуті країни на сьогоднішній день сформуvalи систему міжнародних стандартів, в які входить біля 40 тис. документів, які освоєні країнами ЄС.

Проте й розвинені країни поки що не подолали великі виклики, а діюча система управління «гасить» тільки кризи, які сьогодні складають суть реалій. Фактично весь цей час економісти вивчали не економіку, а історію управлінських помилок, тому сьогодні зростає якість рішень, що приймаються на основі виваженої та адекватної інформації, так як прості рішення для складних систем не спрацьовують.

Поглиблення глобалізації приводить до глобальної гіперконкуренції, появи складних форм конкурентного партнерства з непередбачуваною періодичністю. Зона можливих успішних рішень звужується, екосистеми втрачають стійкість, в результаті чого майбутнє стає невизначеним.

В сукупності проблем і можливостей розвитку зростає необхідність забезпечення конкурентоспроможності без загроз, а також має місце обмеженість часу, на протязі якого необхідно перейти на нову модель (траєкторію) збалансованого інноваційного розвитку України до 2030 року. Все це зумовлює надзвичайну актуальність розробки системи

пропозицій щодо стратегічного розвитку та регулювання наукової, науково-технологічної та інноваційної діяльності країни.

В результаті нестачі розвинутої інформації та інформатизації має місце відсутність системи та фінансове забезпечення стандартизації та міжнародного співробітництва в галузі науково-технічної інформації.

В умовах формування інформаційного суспільства України для забезпечення розвитку системи науково-технічної інформації на національному рівні та з метою інтеграції у світове інформаційне суспільство необхідно здійснити низку заходів, а саме:

- забезпечення інформаційного суверенітету України;
- вдосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів;
- впровадження новітніх технологій в цій сфері та наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну;
- забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова та доступ до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльності засобів масової інформації, дискримінації в інформаційній сфері і переслідування журналістів за політичні позиції;
- заходів щодо вжиття комплексних заходів до захисту національного інформаційного простору та проти дії монополізації інформаційної сфери України.

Сьогодні в умовах інформаційного суспільства в Україні формується нова четверта парадигма обчислювального знання, що відповідає принциповому росту значення інтелектуальних інформаційних технологій, комп'ютерних систем, соціальних технологій, взаємозв'язку глобального світу та взаємодії інформаційних наукових ресурсів, проте обмеженням виступає як об'єм доступної пам'яті, так і продуктивність інформаційних систем.

Істотних змін набуває у зв'язку з трансформаційними процесами перехід групи країн на розвиток, що базується на інноваціях. Виділяються стадії розвитку країн з факторно-орієнтованою економікою та економікою на основі ефективності та інновацій.

В умовах інформаційного суспільства у відповідності з формуванням глобальних ланцюгів доданої вартості визначальними виступають можливості наукового, технологічного і соціально-економічного розвитку.

Світ сьогодні переживає промислову революцію і формує перехід до «цифрової економіки». У зв'язку з цим передбачається зміна базових філософських засад оцінки критеріїв, на основі яких відбувається оцінка ситуації, аналіз системи показників, зміни яких дозволяють говорити про розвиток складних активних систем, які переживають кризу складності.

Повинен відбутися перехід на нову глибину наукового знання, яке формується як між, так і трансдисциплінарним. В суспільстві та економіці криза складності приводить до формування поняття «турбулентної економіки», яка свідчить про те, що керівники не володіють адекватними прийомами управління як складним соціальним феноменом.

Необхідні нові глобальні конкурентоспроможні інструменти та механізми управління в умовах інформаційного суспільства, які повинні вивести країну на передовий рубіж її розвитку. Серед них - технології управління, що є основою світового технологічного розвитку на основі формування когнітивних умов та когнітивної праці.

Недопустимим є новий цифровий розрив на основі інтелектуальних інформаційних технологій, що націлені на випереджаючий розвиток. Проте саме людство не готове прийняти нові знання і технології, так як вони загрожують самому існуванню людини. Необхідно перевизначити траєкторії розвитку людства з точки зору збереження і забезпечення стабільності життя кожної людини. Сьогодні держава повинна закласти основи управління майбутнім, а для цього слід розробити інструменти управління складними соціальними системами та використати знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій.

За допомогою нової інформації, яка нелінійно зростає, слід сформувати нові моделі світу, нові проєкції та гіпотези. Можна припустити ситуацію вибухового характеру росту інформації, знань та нових технологій, що допоможуть пояснити нові моделі складності світу, можливості формування систем глобального моніторингу, зокрема моніторингу інновацій, діяльності провідних інноваційних фірм.

Перш за все - це гнучкий інтерактивний підхід до вибору критеріїв та визначення показників оцінки:

1) зовнішні та внутрішні зміни приводять до зміни значення багаточисленних факторів впливу, а порогові явища свідчать про принципові зміни механізмів взаємодії;

2) необхідний пошук причин відхилення параметрів в контексті моделей, що приймаються;

3) слід розробляти інтегральний рівень оцінки ризиків, які враховують перерозподіл ризиків, так як фрагментарні пороги не спрацьовують.

Сучасний світ є надзвичайно складним, який має свої проєкції – матеріальну, віртуальну, духовну, творчу. Всі проєкції світу є багаторівневими, мультимережевими та мультиагентними, тому при їх аналізі слід враховувати етапи життєвого циклу, поліхронність (належність до різного економічного часу) агентів впливу та гетерохронність (різномовність) їх зв'язків.

В інформаційному суспільстві можливість роботи з величезними потоками інформації і знань збільшується, а використання їх у вигляді конкретних технологій та інновацій без втрати цілісності сприйняття потребує створення масштабного специфічного інструменту, необхідного для регулювання сфер науки, технологій та інновацій як складних

взаємопов'язаних активних систем, підходів, принципів і методології та їх використання в умовах глобальної гіперконкуренції.

Важливою умовою формування нової інформаційної парадигми управління є створення і застосування людино-комп'ютерних систем для формування проектів розвитку, оцінки ефективності і ризиків, а також регулювання зв'язків між економічними сферами науки, технологій та інновацій, що входять в систему, та повинні формуватися як конкурентоспроможні.

Для досягнення конкурентоспроможності України необхідно створити конкурентоспроможну концепцію управління складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства, розробити і реалізувати конкурентоспроможні критерії, створити нові методики та інструментарій дослідження складних управлінських систем.

В умовах істотної трансформації світоустрою істотно змінюються фактори, що визначають успіх просування країни по шляху до інформаційного суспільства. Сьогодні розвиток вимагає узгодження зовнішнього і внутрішнього потенціалів країни, вирішення проблем та реалізацію можливостей як у внутрішньо-системному, так і зовнішньому середовищах, дослідження елементів складної структури, що трансформується.

Необхідно забезпечити конкурентоспроможність і безпеку розвитку країни по всій траєкторії розвитку задля досягнення гідного і кращого майбутнього України. Розвиток, як і конкуренція є складними процесами, для трансформації яких повинні трансформуватися і елементи, що до них входять. Але для цього повинні бути сформовані цілі і механізми, прослідковано кореляцію між компонентами, що формують єдиноцілісну концепцію інформаційно-інноваційного розвитку країни.

Інформаційно-інноваційний розвиток країни як складна соціально-економічна система в інформаціологічну добу визначається у технологічному, економічному, інноваційному вимірах, у вигляді складних форм конкурентного партнерства, спектр взаємовідносин яких є надзвичайно динамічним. Зміни, що відбуваються в умовах інформаційного суспільства, у всій сукупності формують «великі виклики», які принципово змінюють умови науково-технологічного, соціально-економічного, інформаційно-інноваційного прогресу.

Ще Д.Белл відмічав, що інформатизація суспільства відбувається у рамках загального переходу від індустріальної до постіндустріальної епох. Г.Вірзіг розглядає інформаційний менеджмент як інтеграцію інформації і комунікації, виділяючи в ньому три аспекти інформаційного менеджменту, у в результаті чого інформаційний менеджмент носить технократичний характер:

- 1) комунікаційний менеджмент;
- 2) управління інформаційними ресурсами;
- 3) управління обробкою інформації. Й.Хентце і А.Хайнеке визначають інформаційний менеджмент як сукупність правил, технічних засобів і

систем (систематичне планування, організацію і координацію і контроль інформаційної діяльності і процесів, а також комунікації всередині організації), які визначають інформаційну і комунікаційну структуру організації, визначаючи при цьому цілеспрямоване використання інформації як ресурсу.

Американський спеціаліст М.Атгінджер вводить поняття «інтегрованого інформаційного менеджменту», під яким розуміється створення такої інформаційної структури, де всі «частинки» інформації забезпечують необхідний рівень спів падіння всіх інформаційних компонентів. Г.Вольфрам розглядає інформаційний менеджмент як допоміжну функцію управління в бізнесі, орієнтовану на ресурси, відносячи до його змісту задачі надання інформації і розробки інформаційних систем у сфері інформаційно-технічної інформації. Е. Фогель вводить поняття «менеджменту інформаційних ресурсів» як синонім інформаційного менеджменту, головна задача якого координація обробки інформації.

Згідно з Й.Хергетом, центральним пунктом інформаційно-комунікативного менеджменту є постулат, що інформацію слід розглядати як один з найважливіших ресурсів підприємницької діяльності. Інформація представляє собою найважливіший господарський ресурс, фактор виробництва і вирішальний фактор конкурентоспроможності і потребує цілеспрямованої координації. Інформаційний менеджмент перетворюється на найважливішу підприємницьку задачу і являє собою суттєвий фактор успіху підприємницької діяльності. Й.Хергет відмічає, що суть інформаційно-комунікативного менеджменту у тому, що підприємницька інформаційна інфраструктура повинна координуватися за допомогою вирішення трьох задач інформаційного менеджменту:

- 1) формування (побудова інформаційних систем – людина, інформаційні ресурси, інформаційні і комунікаційні технології);
- 2) керування (управління інформаційними процесами);
- 3) розвиток (перманентна здатність адаптації інформаційних систем доплинного оточуючого середовища).

Мета інформаційно-комунікативного менеджменту – оптимально підтримувати ділові процеси підприємницької стратегії і тим самим забезпечити її конкурентоспроможність. Й.Хергет відмічає, що сфера інформаційного менеджменту включає у себе декілька складових інформації:

- 1) інформацію;
- 2) інформаційні і комунікаційні технології;
- 3) індивідуальних споживачів інформації. Їх інтеграція через посередництво інформаційних систем і технологій являється основною задачею інформаційного менеджменту.

Інформаційно-комунікативний менеджмент як нова методологія і нова концепція має фундаментальне значення для організацій і володіє значним інтегрованим потенціалом.

Тема 8. Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту

Категоріальний апарат концепції «інформаційної цивілізації» включає поняття «сектор інформаційних та комунікаційних технологій» (ІКТ). В результаті інформаційне суспільство інтерпретується як специфічний етап сучасної цивілізаційної динаміки, як власне «інформаційна цивілізація», у рамках якої соціальні процеси відчують на собі трансформуючий вплив «інформаційної економіки». У концепції інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми сучасного розвитку відбивається домінування «четвертинної» інформаційної сфери економіки, що йде слідом за сільським господарством, промисловістю й економікою послуг; значно збільшується інтелектуалізація праці; відбуваються якісні перетворення всіх сфер громадського життя.

Концепцію «інформаційно-технічної цивілізації» розробив Ж.Еллюль у роботі «Інша революція». На його думку, незабаром відбудеться: повна перебудова виробничих потужностей західного світу з метою «допомоги» країнам третього світу; відмова від застосування політичної сили; всебічне розгортання здібностей і диверсифікації занять, тобто руйнування спеціалізації та односторонності в професійній підготовці; різке скорочення робочого часу й розробка нових соціокультурних цінностей, що дозволяє по-новому осмислити життя і своє місце в цивілізації; прогрес цінностей оцінюється з позицій зростання виробництва таких цінностей, що дозволяють по-новому осмислити життя і своє місце в цивілізації.

М.Маклюен розробив трьохступінчасту модель всесвітньої історії:

1) перша епоха – „людина, що слухає”: епоха племінного індивіда з переважанням усного мовлення як комунікації в акустичному (доалфавітному) світі (міфологічна свідомість);

2) друга епоха – „людина, яка дивиться”: епоха типографського чи індустріального індивіда з переважанням друкованого слова над усним мовленням у комунікації. У дану епоху вихід алфавіту означав перехід до нової ери;

3) третя епоха – «людина, яка слухає і дивиться» – епоха вільного індивіда в умовах перемоги електронної (аудіовізуальної) комунікації, яка поліпшує інтелектуальні здібності і творчий характер особистості. М.Маклюен вважав, що електронна революція кардинально змінила життя.

На першому етапі електронні технології (космічний зв'язок, портативний відеозапис) виконували роль соціальної терапії. Вони створили новий тип соціального спілкування, завдяки якому вирівнюються диспропорції, зумовлені географією й економікою; поліпшується взаєморозуміння між різними стратами суспільства й народами. На більш високих стадіях розвитку електронна революція спричинила великі соціальні зміни. На всіх етапах цивілізації саме технічні засоби зв'язку виступають рушійною силою всіх революційних зсувів та змін у сфері розвитку суспільних відносин, так і в свідомості і психології людей.

Другий етап комунікаційної революції пов'язаний із трьома великими

інноваціями: супутниковий зв'язок; створення оптоволоконних кабельних мереж, цифрових електронних пристроїв; застосування мікропроцесорів й інтегральних схем для швидкісного прийому й передачі інформації. Це відкриває для будь-якої людини в будь-якій точці Землі доступ до баз даних і знань.

Подібні інтелектуально-технологічні системи спричинюють принципово новий стан цивілізації й культури й призводять до виникнення глобального гіперінтелекту (індустрії даних і знань). Комп'ютеризація створює технологічну основу інформатизації суспільства, в якому інформатика й володіння ЕОМ є другою грамотністю, що підвищує інтелектуальні й творчі здібності людини. Інформаційна технологізація соціального життя сприяє формуванню нової концепції демократії – «комп'ютерної демократії», в якій інформація уособлює владу. Інформація замінила собою соціальну революцію, тому владні структури, щоб завоювати свідомість громадськості, вимушені вести з нею постійний діалог, налагоджувати гнучку й мобільну політику двосторонніх контактів. Посередником між владою і суспільством виступають «мас-медіа», незалежні засоби масової інформації (особливо електронні).

Ще одним соціальним інститутом, що здійснює зв'язок управлінських структур із громадськістю, є система «паблік рилейшнз» (зв'язок з громадськістю). Виступаючи в ролі посередника у двосторонньому спілкуванні як консенсусній і конвергентній комунікації, паблік рилейшнз забезпечують: для владних установ – формування сприятливої громадської думки шляхом поширення інформації про свою діяльність в інтересах громадськості; для громадськості – реалізацію свого права на доступ до соціальної інформації, що є невід'ємною складовою суспільної життєдіяльності.

Інформаційне суспільство вимагає, щоб людина підпорядковувалася суспільству культуроцентрично. Ж.Еллюль звертає увагу на всебічний розвиток здібностей людини, тобто на підвищення рівня його культури, освіченості й духовності, а це несумісно з голим індивідуалізмом, споживацтвом, рабським підпорядкуванням працівника бюрократичній і технологічній дисципліні

Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту об'єднує наступні підходи:

1. Економічний підхід, який розглядає питання залучення нової інформації, виходячи з уявлень корисності і фінансових витрат;
- 2) аналітичний підхід, що базується на аналізі потреб користувачів інформації і комунікації;
- 3) організаційний підхід, що розглядає інформаційні технології в контексті їх впливу на організаційні аспекти;
- 4) системний підхід, що розглядає обробку інформації, виходячи з цілісного, системно орієнтованого, всеохоплюючого процесу обробки інформації в організації і приділяє особливе значення оптимізації комунікаційних каналів, інформації, матеріальних засобів, методів роботи витрат.

2. Існують різні інтерпретації поняття «інформаційний менеджмент»: іноді у ньому вбачають синонім внутрішньо організаційного управління обробкою даних; в інших випадках він ототожнюється з комунікаційними та інформаційними процесами організації, що пов'язано з більш широким трактуванням інформації як ресурсу - самостійного фактору виробництва, який лежить основі процесу прийняття рішень. З позицій системного підходу інформаційний менеджмент охоплює планування, організацію, координацію і контроль інформаційної діяльності і процесів, а також комунікації всередині організації з метою покращення її роботи. Інформаційний менеджмент стосується всіх функцій управління сучасних організацій, а також процесів комунікації і прийняття рішень. Інформаційний менеджмент передбачає загальну методологію роботи з інформацією в управлінських структурах. Враховуючи той факт, що основним носієм інформації в управлінні являється документ, то слід зробити висновок про те, що методологія інформаційного менеджменту у повній мірі може бути застосована до управління документацією в організації.

Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту включає стратегію розв'язання в Україні проблеми інформатизації, яка окреслена в Національній програмі інформатизації, загальні засади формування, виконання та використання якої визначено Законом України «Про національну програму інформатизації» (1998), яка складається з Концепції Національної програми інформатизації, стратегічних цілей та основних принципів державної політики у відповідній сфері, очікуваних наслідків реалізації програми; галузевих програм і проектів інформатизації; програм і проектів інформатизації органів місцевого самоврядування [4, с.181]. Тому основними ознаками інформаційного суспільства слід назвати наступні: 1) перетворення інформації на найважливіший економічний ресурс, що має глобальний характер і забезпечує підвищення ефективності, зростання конкурентоспроможності та інноваційний розвиток суб'єктів господарювання; 2) зростаючий вплив інформації на всі сфери людської життєдіяльності, перетворення її на предмет загальнодоступного споживання населення; 3) інтенсивне формування інформаційного сектора економіки, який займає домінуючі позиції в новому суспільстві; 4) перетворення інформаційної сфери на фундамент, основу всіх видів економічної діяльності. Інтелект, інформація та знання стають більш вагомим ресурсом у XXI столітті. Вже в 80-х рр. XX ст. західні вчені почали акцентувати увагу не стільки на зростанні ролі та значення інформації, скільки на пріоритетності інтелектуальної діяльності та знань, тобто інформації, яка засвоєна людиною.

Як свідчить соціально-філософський аналіз, відповідно до класифікації МВФ, тільки 33 країни віднесено до розвинутих економік і в них проживає 15% населення землі, але на групу цих країн припадає 60% світового ВВП і 66% світового експорту товарів і послуг, а саме розвиток інформаційного суспільства (М.Кастельс). На засадах атрибутивної,

функціональної, тезаурусної концепції інформації, концепції значення знака, теоретичних моделей інформації (Р. В. Хартлі, А. М. Колмогорова, К. Шеннона – Л. Больцмана) дозволило з'ясувати, що поняття «інформація» визначається як загальнонаукове, яке характеризує матеріальні об'єкти та їх взаємодію на усіх рівнях організації матерії та лежить в основі процесів управління, самоорганізації й саморегулювання у живій природі та суспільстві; будь – який вид інформації має три основні параметри (зміст, кількість, якість); інформація взаємопов'язана з фактором часу, оскільки вона визначається у певний його момент, має сенс у минулому, теперішньому і майбутньому часі. Здійснений на таких основах теоретичний аналіз генезису та взаємозв'язку видів інформації у хронологічному порядку (фізична, біологічна, соціальна) дозволив нам узагальнити та конкретизувати найбільш значущі ознаки інформації, які визначають її специфіку: самостійність інформації стосовно її носія; кількісна визначеність; суб'єктивний характер інформації як результат інтелектуальної діяльності суб'єкта; можливість багаторазового її використання суб'єктами; створення, збереження, копіювання, відтворення і накопичення інформації; збереження інформації у суб'єкта–передавача та суб'єкта–користувача інформації; довести, що властивості інформації пов'язані з її змістом, оскільки вона відображає його дійсність, об'єктивність, правди вість, вірогідність.

Концепція інформаційно-комунікативного менеджменту включає аналіз інформаціоналізму як нового способу розвитку, створеного реструктуризацією способу виробництва в кінці ХХ ст. До розквіту нових інформаційних технологій привела взаємодія між широкими програмами досліджень і великими ринками, розвинутими державами, з однієї сторони, і децентралізованими нововведеннями, які стимулювалися культурою технічної творчості і рольовою моделлю швидкого особистого успіху, з іншої сторони. При інформаційному способі розвитку, джерелом продуктивності є технологія виробництва, знання, обробка інформації і символічної комунікації. Головним джерелом продуктивності є сьогодні вплив знання на знання. В той час, як індустріалізм орієнтується на технологічний розвиток, накопичення знання і все більшу диференціацію рівнів складності в обробці інформації. Постільки інформаціоналізм базується на технологіях знання та інформації, інформаційний спосіб розвитку передбачає тісний зв'язок між культурою і виробничими силами, між духом і матерією. Найважливішим є те, що інформаційна економіка зачіпає всю планету, передбачаючи або «включення» її, або «виключення» із процесів виробництва, обміну і споживання. Тому в інформаційну еру ми можемо очікувати появи радикально нових форм соціальної взаємодії, соціального контролю і соціальних змін [6].

Про розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту свідчить те, що нова архітектура економіки в умовах *неоінформаціології* все більше стає *сервісною економікою*, так як в структурі ВВП цих країн сфера послуг вже давно перевищила 60%, а частка обробної промисловості не досягає

20%. Тому не останню роль відіграють сьогодні і дослідження з інформаційного менеджменту, які з філософсько-методологічних позицій повинні усвідомлювати всі процеси, що відбуваються у сучасному світі. Не випадково сьогодні виникають багато різноманітних видів і типів інформаційного *знання* – економіка інформаційно-комунікативних технологій, мережева економіка, економіка глобальних процесів, економіка інтелектуальної власності, інноваційна економіка, інвестиційна економіка (інвестиції в людський капітал), інформаційна економіка, соціальна економіка, економіка знань, екологія (наука, що досліджує еколого-економічні системи різного рівня), економіка природокористування. Серед всіх видів знань виділяється *економіка знань* як тип економіки, у якому значна частина валового національного продукту (ВНП) створюється в галузях, які безпосередньо відтворюють нові знання, інформаційні блага і послуги, а також обладнання для передачі і обробки знань та інформації. Наприклад, в ЄС і США частка вироблених за допомогою високих технологій товарів і послуг у загальному об'ємі ВНП перевищує 70%. Якщо не так давно головною складовою національного багатства були основні фонди, тобто основний капітал, то сьогодні в США, розвинутих країнах, Китаї $\frac{3}{4}$ його приходить на людський капітал. В Україні цей показник рівняється біля 50%.

Становленню економіки знань сприяє експоненціально зростаючий попит на послуги, які здійснюються через посередництво інформаційно-комунікаційних технологій - ІКТ (сотовий і супутниковий зв'язок, цифрові телебачення і радіо, телемедицину, Інтернет, електронний уряд, електронну демократію і т.п.). Перехід до стадії інформаційного суспільства поглиблює горизонти економічного розвитку, раніше обмежені проблемою «меж зростання». Сьогодні нові технологічні вирішення дозволяють не тільки більш економно використовувати кінцеві і невідтворювані природні ресурси, але й поступово відмовлятися від їх використання, так як сучасна економічна теорія, її індустріальна парадигма не спроможні розкрити процеси і явища, характерні для нової економіки і суспільства. Обґрунтування інформаційного менеджменту як системи управління комунікаційними процесами буде сприяти утвердженню його на практиці у якості інтегратора всіх суб'єктів інформаційно-комунікаційного процесу; управління інформацією і управління за допомогою інформації.

Тема 9. Компоненти концепції інформаційно-комунікативного менеджменту

Інформаційно-комунікативний менеджмент – це технології, компонентами якої являються документознавча інформація, персонал, технічні і програмні засоби забезпечення інформаційних процесів, а також нормативно встановлені процедури формування і використання інформаційних ресурсів. Для поглиблення розуміння сутності

інформаційного менеджменту необхідно дати аналіз ряд положень: 1) інформація – комплексна категорія, тобто як засіб і умова ділового спілкування; засіб доведення до суспільства свідчень про організацію; джерело свідчень про зовнішнє середовище; самостійний фактор виробництва, який лежить в основі процесу прийняття управлінського рішення; відношення не про со до інформації, а й до інформаційної діяльності організації. Інформатизація – сукупність взаємозв’язаних організаційних, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих і правових процесів, спрямованих на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, побудованих на основі застосування сучасної обчислюваної та комунікаційної техніки, формування корисної інформації, що свідчить про затвердження Положення про формування та виконання національної програми інформатизації. Одним із способів якості інформації в інформаційному менеджменті є характеристика її з точки зору часових, смислових і формальних вимірів, куди входить час, зміст і форма. (рис.1.)

Часові виміри	
Надання інформації в міру необхідності	Своєчасність
Оперативне відтворення інформації	Терміновість
Доступність інформації про минуле, сучасне і майбутнє	Періодичність
Смислові виміри	
Достовірність інформації	Точність
Відповідність інформації вимогам конкретного користувача	Доречність
Надання інформації всієї необхідної інформації	Повнота
Забезпечення тільки необхідною інформацією	Стисненість
Формальні виміри	
Інформація надається у простій і зрозумілій формі	Чіткість
Забезпечення більш точною інформацією	Детальність
Надання інформації у детальній, цифровій чи просторово-наочній формі	Наглядність

Рисунок 1 – Характеристики високоякісної інформації

Інформатизація як складова концепції інформаційно-комунікативного менеджменту має комплексний характер і передбачає кілька напрямів: формування і використання інформаційних ресурсів;

створення, розвиток і використання інформаційних систем, телекомунікаційних мереж (автоматизованих інформаційних систем, банків і баз даних, баз знань тощо); інформаційних технологій збору, нагромадження, розповсюдження, зберігання інформації, доступу до неї на основі сучасної електронної обчислюваної та комунікаційної техніки, засобів зв'язку. Важливою складовою інформатизації суспільства є також створення і застосування засобів, механізмів захисту інформації як об'єкта відповідних процесів (інформаційна безпека). Як свідчить досвід індустріальних країн, інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості економікою, розвитку наукомістких виробництв і високих технологій, зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя і подальшій демократизації суспільства. Інформаційний менеджмент - це управління діяльністю організації відносно використання інформації в інтересах самої організації; забезпечення ефективного розвитку організації через посередництво регулювання різних її видів у процесі інформаційної діяльності та використання інформаційних технологій.

Інформаційні технології, породжені науково-технічним прогресом, сьогодні розглядаються скоріше як сфера соціальної системи, що має свої цінності і норми, статус і символи престижу. Іншими словами, це вже культурний феномен. Інформатизація породила нові напрямки в науці і культурі, яка поступово змінює ареал соціальної реальності і духовного життя людини. Все, що відбувається у рамках інформатизації, здійснює безпосередній вплив на долі суспільства, змінює його культурні пріоритетним і соціальну природу.

Інформатизація – це: а) сукупність відомостей, необхідних для активного впливу на керовану систему з метою її оптимізації; б) набір вузькоспеціалізованих даних, що продуцуються у всіх сферах діяльності суспільства. При цьому дані – це сигнали, кількісні чи якісні, про об'єкт, які необхідно перетворити таким чином, щоб витягти інформацію. Характерні риси інформації – вірогідність, змістовність, актуальність, наявність для сприйняття особою, яка приймає рішення, якісні характеристики інформації.

Інформаційно-комунікативний менеджмент - це окремий напрям менеджменту – науки про ефективне управління організаціями та установами, що збагачується у методологічному й практичному вимірах теоретичним обґрунтуванням інформаційного субстрату процесу управління, електронним інформаційним ресурсом і продуктами, програмним забезпеченням управлінського та освітнього призначення; має свій науково-пошуковий простір, об'єкт і предмет дослідження, понятійно-категоріальний апарат.

Тема 10. Задачі інформаційно-комунікативного менеджменту

Задачі інформаційно-комунікативного менеджменту: 1) якісне інформаційне забезпечення процесів управління в організації; 2) забезпечення управління обробки інформації на всіх рівнях; 3) забезпечення управління комунікаціями (спілкування – передача інформації від людини до людини). Інформаційний менеджмент стосується всіх функцій управління сучасної організації. Зміст інформаційного менеджменту визначається концепцією про розвиток нової самостійної сфери знання – комунікаційних та інформаційних наук, які відповідають інформаційній парадигмі розвитку суспільства і мають власну специфіку поряд з іншими сферами наук (соціальними, гуманітарними, технічними, точними, природничими). Інформаційний менеджмент як наука тісно пов'язаний з теорією інформації і комунікації, історії спеціальних і масових комунікацій, інформаційною інфраструктурою суспільства, теорією інформаційного суспільства, системою інформаційно-комунікаційних наук, інформаційно-комунікаційною політикою, інформаційним правом тощо. Інформаційний менеджмент як наука охоплює інформаційні ресурси, інформаційні системи, з ним тісно пов'язані штучний інтелект, телекомунікації, інформаційно-комунікаційну техніку і технології, методи дослідження інформаційних процесів. Інформаційний менеджмент слід аналізувати в контексті таких підходів, як організаційна комунікація, інформаційні послуги і маркетинг, методи організації суспільних зв'язків, дослідження ринку та аудиторії, фінансування інформаційної діяльності, комерційне право, семіотика реклами тощо.

Концепти інформаційно-комунікативного менеджменту варіюються у широкому спектрі: від традиційного розуміння інформаційного обслуговування до загальної теорії управління. Умовно слід виділити наступні найбільш популярні трактування інформаційно-комунікативного менеджменту: 1) інформаційне забезпечення (у широкому змісті слова); 2) інформаційні ресурси та їх управління; 3) інформаційні послуги та їх підприємництво; 4) інформаційні системи та їх управління; 5) організації науково-дослідницької діяльності; 6) обробка та аналіз інформації; 7) офіс-менеджмент; 8) організація комунікації; 9) управління інформаційними технологіями; 10) стратегічне планування і менеджмент. Всі названі напрямки так чи інакше входять у рамки системи знання інформаційно-комунікативного менеджменту і відображають різні аспекти інформатизації чи акцентують увагу на одній із структурних частин знання інформаційного менеджменту.

Інформаційно-комунікативний менеджмент є результатом інформаційно-технологічної революції, яка є сучасним етапом розвитку науково-технічного прогресу, коли інформація виступає найважливішим стратегічним ресурсом та інструментом управління суспільними і природними процесами, а найновіші технології – визначним фактором суспільного розвитку. Інформація і найновіші технології які на ній базуються, принципово змінили і міждержавні, і міжособистісні відносини,

які стали тепер оперативними, більш відкритими, доступними для широкої аудиторії і практично не залежать від відстані. Під інформаціологією розуміється генералізація знання інформаційної і комунікаційної проблематики. У цьому відношенні концепт інформаційно-комунікативного менеджменту приводиться у відповідність з тенденціями розвитку постіндустріального суспільства, коли інформація і комунікаційні зв'язки стають основним фактором і середовищем соціального існування.

Безперечно, що всьому цьому сприяло відкриття інформаційного поля Всесвіту, що має не тільки евристичне значення для пояснення генетичного зв'язку вищої форми організації Всесвіту - мислячих індивідів з основами всього суцього. Інформаційне поле Всесвіту є цілісність, саморозвиток якого здійснюється у результаті дії самого себе та впливу детермінованих нею засобів. Людина як результат еволюції Всесвіту являється суб'єктом її інформаційного поля і засобом його відтворення. Людина мислить і діє, використовуючи інформаційно-евристичні можливості єдиного інформаційного поля Всесвіту, закони якого визначають його еволюцію. Таким чином, інформаційне поле Всесвіту є передумова буття мислячих індивідів, що відтворюється у результаті їх власної діяльності. Метою розвитку соціуму повинен бути не тільки процес відтворення природних умов існування людини, але також і розширене відтворення універсальних можливостей інформаційного поля Всесвіту. Виникає тип соціуму, основами саморозвитку якого виступає сам процес відтворення інформаційного поля Всесвіту. Інформаційний матеріал – це основа всієї управлінської діяльності. Тому інформаційно-комунікативний менеджмент – це процес управління, людьми, які володіють інформацією.

Інформаційний менеджер розуміється як генераліст (на західній термінології дженераліст), який здійснює будь-яку організацію через інформаційні і комунікаційні зв'язки. Формування інформаційної інфраструктури організації і реалізація внутрішніх і зовнішніх комунікаційних відносин приводить до його зав'язку зі стратегічним менеджментом. Отже, інформаційний менеджмент як специфічний абрис «покриває» всі формальні зв'язки організації, охоплюючи інформаційні носії, і людей, і предмети. Можливості застосування інформаційного менеджменту фактично не обмежені: виробничі, комерційні, культурні, медичні установи, державні, суспільні інституції. Як стиль мислення і діяльності, інформаційний менеджмент у процесі навчання підкріплюється різноаспектними методичними комплексами, що охоплюють весь спектр знання і навичок організації комунікаційних та організаційних процесів: від техніки і технологій, інформаційних систем до інформаційного маркетингу, стратегічного планування і суспільних зв'язків (PR). Власне інформаційний менеджмент у теоретичному відношенні визначається як менеджмент інформаційних ресурсів, менеджмент комунікацій, менеджмент інформаційної обробки даних, менеджмент електронних

документів, стратегічний менеджмент, управління інформаційними системами та інформаційними технологіями.

Таким чином, слід відмітити, що загальною метою інформаційно-менеджменту є виробництво потрібної для організації інформації для забезпечення ефективного управління всіма її ресурсами і створення необхідного інформаційного програмного і технічного середовища для здійснення управління організацією. Інформаційно-комунікативний менеджмент в організації виконує стратегічні, оперативні та адміністративні задачі. До числа стратегічних задач відносяться створення інформаційної інфраструктури організації та управління інформаційним и технологіями. Оперативні та адміністративні задачі носять більш обмежений і підлеглий характер. Головною задачею інформаційного менеджменту являється інформаційна підтримка основної діяльності організації. Задачу інформаційного менеджменту під цим кутом зору слід бачити в тому, щоб інтегрувати створені співробітниками індивідуальні інформаційні елементи системи (документи, справи, технології) на основі об'єднуючої програми пошуку і на сонові пропозицій (у тому числі Інтернет) і відповідного маркетингу інформаційних ресурсів, що використовуються.сектору) рекламна індустрія.

Наразі кардинальними запитаннями, відповіді на які слід шукати в «розумному суспільстві», є наступні: як працювати з великими за обсягами та впливом групами населення, які працюють у сферах старих технологій і не хочуть чи неспроможні опанувати новітні ІТ; як культурно «поховати» старі технології та все, що їх супроводжує (суспільну підтримку, системи навчання, матеріально-технічну базу), не нехтуючи при цьому людським чинником, не вдаючись до «шокової терапії», антигуманної боротьби із «зайвими людьми», їхньої насильницької маргіналізації; як визначити пріоритетні напрямки створення ресурсів для модернізації на засадах використання технологій п'ятого технологічного укладу (ІТ-технологій), забезпечивши водночас умови для «модернізації на випередження» з ефективним і результативним використанням технологій шостого технологічного укладу (нанотехнології, біотехнології, робототехніка тощо); як вибрати найбільш адекватну для мережевого суспільства» систему управління та організації.

Питання для самоконтролю

1. Становлення інформаційно-комунікативного менеджменту.
2. Комунікативно-епістемологічні виміри інформаційно-комунікативного менеджменту.
3. Культурно-цивілізаційні виміри інформаційно-комунікативного менеджменту.
4. «Межі росту» техногенної цивілізації.
5. Інструменти управління інформаційно-комунікативним середовищем.
6. Природа і сутність соціальної інформації і комунікації.
7. Концепції інформаційно-комунікативного менеджменту.

8. Поняття інформації.
9. Поняття комунікації.
10. Перехід інформаційного суспільства в «суспільство знань».
11. Економічні виміри інформаційно-комунікативного менеджменту.
12. Культурні виміри інформаційно-комунікативного менеджменту.
13. Соціальні та психологічні виміри інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тематика реферативних повідомлень

1. Інтернет як глобальна тенденція сучасного суспільства.
2. Теоретико-методологічні засади інформаційно-комунікативного менеджменту.
3. Формування постнекласичної парадигми сучасного менеджменту в умовах глобалізації.
4. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком.
5. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві.
6. Інформаційна культурологія.
7. Інформаційна антропологія.
8. Інформаційна революція.
9. Інформаційне суспільство.
10. Інформаційна людина.
11. Інформаційне ожиріння і як з ним боротися.
12. Предмет і об'єкт інформаційно-комунікативного менеджменту.

МОДУЛЬ 3.

ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ

Тема 11. Інформаціологія як теоретична і праксіологічна основа інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 12. Інформаціологія як інформаційне забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи.

Тема 13. Вплив Інтернет на становлення і розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 14. Інформаціологія як найважливіша парадигма (теорія, концепція) розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тема 15. Інформаційна структура організації в контексті розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.

Питання для самоконтролю

Тематика реферативних повідомлень

Тема 11. Інформаціологія як теоретична і праксіологічна основа інформаційно-комунікативного менеджменту

Інформаціологія як теоретична і праксіологічна основа інформаційного забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи – це новий спосіб розвитку, створений реструктуризацією способу виробництва в кінці ХХ ст. До розквіту інформаціології привела взаємодія між широкими програмами досліджень, великими ринками і розвинутими державами, так як при інформаційному способі розвитку джерелом продуктивності є технології виробництва, знання, обробка інформації.

Головним джерелом продуктивності є сьогодні вплив знання на знання, що було відображено в авторській статті. Постільки інформаціологія базується на технологіях знання та інформації, інформаційний спосіб розвитку передбачає тісний зв'язок між культурою і виробничими силами, між духом і матерією.

Найважливішим є те, що інформаційна економіка зачіпає всю планету, передбачаючи або «включення» її, або «виключення» із процесів виробництва, обміну і споживання. Тому в інформаційну еру ми можемо очікувати появи радикально нових форм соціальної взаємодії, соціального контролю і соціальних змін, пов'язаних з новими проблемами віртуальної реальності як простором соціалізації індивіда.

Проблеми інформаціології як умови інформаційного забезпечення управління організацією в умовах розвитку Інтернет як глобальної інформаційної системи розглядали такі автори, як О. Дзьобань, В. , О. , М. Кириченко, О. Кивлюк, В. Мельник, Б. Свириденко, О. Пунченко, О. Соснін. Як відмічає А. Лазаревич у своєму доробку «Глобальне комунікаційне суспільство», «Інформаційні технології, породжені науково-технічним прогресом, сьогодні розглядаються скоріше як сфера соціальної системи, що має свої цінності і норми, статус і символи престижу. Іншими словами, це вже культурний феномен. Інформатизація породила нові напрямки в науці і культурі, яка поступово змінює ареал соціальної реальності і духовного життя людини в умовах формування інформаційного суспільства в Україні та світі. Все, що відбувається у рамках інформаціології, здійснює безпосередній вплив на долі суспільства, змінює його культурні пріоритети і соціальну природу. Ми схвалюємо концептуальну парадигму інформаційного суспільства, яку розробили білоруські вчені – П. Водоп'янов, О. Зеленков, А. Лазаревич, Ч. Кірвель, В. Старжинський, В. Цепкало.

Інформаціологія - це управління діяльністю організації відносно використання інформації в інтересах самої організації; забезпечення ефективного розвитку організації через посередництво регулювання різних її видів у процесі інформаційної діяльності та використання інформаційних технологій. Важливою складовою інформаціології є також створення і застосування засобів, механізмів захисту інформації як об'єкта відповідних процесів (інформаційна безпека).

Як свідчить досвід індустриальних країн, інформаціологія сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості економікою, слугує розвитку наукомістких виробництв і високих технологій, зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя і подальшій демократизації, виявленню проблем геокультури як сучасного феномена.

Під інформаціологією розуміється генералізація знання інформаційної і комунікаційної проблематики. У цьому відношенні концепт інформаціології приводиться у відповідність з тенденціями розвитку постіндустріального суспільства, коли інформація і комунікаційні зв'язки стають основним фактором і середовищем соціального існування. Виникає тип соціуму, основами саморозвитку якого виступає сам процес відтворення інформаційного поля Всесвіту.

Інформаційний матеріал – це основа всієї управлінської діяльності. Можливості застосування інформаціології фактично не обмежені: виробничі, комерційні, культурні, медичні установи, державні, суспільні інституції. Як стиль мислення і діяльності, інформаціологія підкріплюється різноаспектними методичними комплексами, що охоплюють весь спектр знання і навичок організації комунікаційних та організаційних процесів: від техніки і технологій, інформаційних систем до інформаційного маркетингу, стратегічного планування і суспільних зв'язків (PR) в

контексті інформатизації як фактора оптимізації ідеології інформаційного суспільства.

Власне інформаціологія у теоретичному відношенні визначається як менеджмент інформаційних ресурсів, менеджмент комунікацій, менеджмент інформаційної обробки даних, менеджмент електронних документів, стратегічний менеджмент, управління інформаційними системами та інформаційними технологіями. програмного і технічного середовища для здійснення управління організацією.

Інформаціологія в організації виконує стратегічні, оперативні та адміністративні задачі. До числа стратегічних задач відносяться створення інформаційної інфраструктури організації та управління інформаційними технологіями.

Отже, головною задачею інформаціології як основи інноваційно-інформаційного управління є інформаційна підтримка діяльності організації, так як стрімко розвивається інформаційно-комунікативне суспільство.

Тема 12. Інформаціологія як інформаційне забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи

Інформаціологія як інформаційне забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи свідчить те, що нова архітектура економіки в умовах неоінформаціології все більше стає сервісною економікою, так як в структурі ВВП цих країн сфера послуг вже давно перевищила 60%, а частка обробної промисловості не досягає 20%. Тому не останню роль відіграють сьогодні і дослідження з інформаціології, які з філософсько-методологічних позицій повинні усвідомлювати всі процеси, що відбуваються у сучасному світі.

Не випадково сьогодні виникають багато різноманітних видів і типів інформаціологічного *знання* – економіка інформаційно-комунікативних технологій, мережева економіка, економіка глобальних процесів, економіка інтелектуальної власності, інноваційна економіка, інвестиційна економіка (інвестиції в людський капітал), інформаційна економіка, соціальна економіка, економіка знань, екологія (наука, що досліджує еколого-економічні системи різного рівня), економіка природокористування.

Інформаціологія як основа створення інноваційно-інформаційного управління має комплексний характер і передбачає кілька напрямів: формування і використання інформаційних ресурсів; створення, розвиток і використання інформаційних систем, телекомунікаційних мереж (автоматизованих інформаційних систем, банків і баз даних, баз знань тощо); інформаційних технологій збору, нагромадження, розповсюдження, зберігання інформації, доступу до неї на основі сучасної електронної

обчислюваної та комунікаційної техніки, засобів зв'язку в умовах схоластичності інформаційного суспільства..

Інформаціологія як основа інформаційного забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи – це:

а) сукупність інформативних відомостей, необхідних для активного впливу на керовану систему з метою її оптимізації;

б) набір вузькоспеціалізованих даних, що продукуються у всіх сферах діяльності суспільства. При цьому дані – це сигнали, кількісні чи якісні, про об'єкт, які необхідно перетворити таким чином, щоб сформувати інформацію. Задачі інформаціології:

1) якісне інформаційне забезпечення процесів управління в організації;

2) забезпечення управління обробки інформації на всіх рівнях;

3) забезпечення управління комунікаціями (спілкування – передача інформації від людини до людини).

Інформаціологія стосується всіх функцій управління сучасної організації, а її зміст визначається концепцією про розвиток нової самостійної сфери знання – комунікаційних та інформаційних наук, які відповідають інформаційній парадигмі розвитку суспільства і мають власну специфіку поряд з іншими сферами наук (соціальними, гуманітарними, технічними, точними, природничими).

Інформаціологія як наука тісно пов'язана з теорією інформації і комунікації, історією спеціальних і масових комунікацій, інформаційною інфраструктурою суспільства, теорією інформаційного суспільства, системою інформаційно-комунікаційних наук, інформаційно-комунікаційною політикою, інформаційним правом тощо.

Інформаціологія як наука охоплює інформаційні ресурси, інформаційні системи, з ним тісно пов'язані штучний інтелект, телекомунікації, інформаційно-комунікаційна техніка і технології, методи дослідження інформаційних процесів.

Інформаціологію слід аналізувати в контексті таких підходів, як організаційна комунікація, інформаційні послуги і маркетинг, методи організації суспільних зв'язків, дослідження ринку та аудиторії, фінансування інформаційної діяльності, комерційне право, семіотика реклами, моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства.

Концепти інформаціології як основи інформаційного забезпечення управління організацією в умовах становлення і розвитку глобальної інформаційної системи варіюються у широкому спектрі: від традиційного розуміння інформаційного обслуговування до загальної теорії управління.

Умовно слід виділити наступні найбільш популярні трактування інформаціології:

1) інформаційне забезпечення (у широкому змісті слова);

2) інформаційні ресурси та їх управління;

3) інформаційні послуги та їх підприємництво;

- 4) інформаційні системи та їх управління;
- 5) організації науково-дослідницької діяльності;
- 6) обробка та аналіз інформації;
- 7) офіс-менеджмент;
- 8) організація комунікації;
- 9) управління інформаційними технологіями;
- 10) стратегічне планування і менеджмент.

Всі названі напрямки так чи інакше входять у рамки системи знання інноваційно-інформаційного менеджменту і відображають різні його аспекти чи акцентують одну з структурних частин знання інформаціології. Інноваційно-інформаційний менеджмент є результатом інформаційно-технологічної революції, яка є сучасним етапом розвитку науково-технічного прогресу, коли інформація виступає найважливішим стратегічним ресурсом та інструментом управління суспільними і природними процесами, а найновіші технології – визначним фактором інноваційного розвитку.

Інформація і найновіші технології, які на ній базуються, принципово змінюють і міждержавні, і міжособистісні відносини, які стали тепер оперативними, більш відкритими, доступними для широкої аудиторії і практично не залежать від відстані.

Тема 13. Вплив Інтернет на становлення і розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту

Витоки Інтернету можна знайти в ARPANET, комп'ютерній мережі, створеній Агенцією перспективних дослідницьких проєктів (ARPA), яка була створена в 1958 р. Міністерством оборони США з метою мобілізації дослідницьких ресурсів.

ARPANET вийшла з одного з відділів ARPA - відомства технологій обробки інформації (IPTO), створеного в 1962 р, основою якого стала стимуляція досліджень у сфері інтерактивної обробки даних. У створенні ARPANET вбачали подальший розвиток глобальної інформаційної системи, в основі якої створення інтерактивної комп'ютерної мережі IPTO як революційної технології телекомунікаційної передачі, пакетної комутації децентралізованої гнучкої комунікаційної мережі.

Наступним кроком стала реалізація можливості зв'язку ARPA-PRNET та SATNET як мережі мереж. Для того, щоб комп'ютерні мережі могли спілкуватися одна з одною, їм потрібні були стандартизовані комунікаційні протоколи, додавши міжмережвий протокол (IP) і випустивши TCP/IP протокол-стандарт, за яким Інтернет працює і зараз.

У лютому 1990 р. технічно застаріла ARPANET була списана у резерв, а на 1990 р. більшість комп'ютерів в США мала мережеві можливості, чим створила підґрунтя для міжмережевого зв'язку, а у 1995 р. діяльність NSFNET була зупинена, що відкрило дорогу приватному управлінню

Інтернетом. Після цього Інтернет швидко розрісся як глобальна мережа комп'ютерних мереж.

Проте сьогодні вже відомо, що ARPANET була не єдиним джерелом Інтернету. FIDONET працює за допомогою персональних комп'ютерів стандартних телефонних ліній і залишається найдешевшою та найдоступнішою мережею комп'ютерних комунікацій у світі. У 2000 р. вона нараховувала більше 40 000 вузлів та близько 3 млн. користувачів, хоча це репрезентувало тільки крихітну частину загального використання Інтернету. FIDONET стала впливовим фактором в конфігурації світового Інтернету.

Вирішальна тенденція в комп'ютерних мережах виникла зі спільноти користувачів UNIX як операційна система, розроблена в лабораторіях BEL та репрезентована у 1974 р. університетам, а у 1979 р. була розроблена програма зв'язку між комп'ютерами UNIX дозволила сформуватися мережам комп'ютерних комунікацій (USENET NEWS), що суттєво розширило практику комп'ютерних комунікацій. USENET став невід'ємним від ARPANET, що свідчить про те, що поступово злилися дві традиції й різні комп'ютерні мережі змогли спілкуватися і використовувати ту саму магістраль, а ці мережі зійшлися зрештою у вигляді Інтернет.

Іншим значним наслідком традицій користувачів UNIX став «рухом відкритих джерел» як спроба зберегти доступ до усієї інформації щодо програмних систем відкритим. Згодом Столлмен створив операційну систему GNU як альтернативу UNIX за умови поваги до положення COPyleft, під яким розуміється, що кожен, хто використовує програмне забезпечення, яке зробилося вільним, має у відповідь поширити геокультурні цінності світового масштабу.

Мережею покращений код цього програмного забезпечення. Результатом цієї ініціативи стало створення надійної операційної системи LINUX, яка постійно удосконалювалася працею тисячі хакерів та мільйонів користувачів, завдяки чому LINUX зараз широко вважається однією з найпередовіших операційних систем у світі.

Так, більше 60% серверів всесвітньої павутини використовували APACHE, серверну програму з відкритим кодом, розроблену спільними зусиллями мережі програмістів UNIX. Згодом було впроваджено програмне забезпечення, яке дало можливість знаходити та вносити інформацію з будь-якого та до будь-якого комп'ютера, підключеного до Інтернету: HTTP, HTML і URI (пізніше названий URL). Бернерс-Лі побудував програму-браузер /редактор у 1990 р. і назвав цю гіпертекстову систему всесвітньою павутиною (WWW). Найбільш модифікованою версією WWW була MOSAIC, в яку ввели передову графічну спроможність для того, щоб зображення могли бути знайдені і передані Інтернетом.

ARPA стало самостійно вирішувати, як стимулювати технологічні досягнення в ключових сферах, не придушуючи креативність, як головне

джерело того, що врешті стало називатися Інтернетом. Згодом ARPA стала однією з найбільших у світі інституцій інноваційної технологічної політики і ключовим актором технологічної політики США.

У 1983 р. мережа розділилася на MILNET (військова) та ARPA-INTERNET (дослідницька) і в 1984 р. привела до створення NSFNET. З даного сценарію випливає, що без ARPA не було б ARPANET, а без ARPANET не існував би Інтернет, таким, яким ми його знаємо сьогодні. Інтернет пройшов довгий час еволюції з тих пір, коли розширився в інформаційному суспільстві, забезпеченому громадськими ресурсами та дослідженнями, яке не придушувало свободу думки та інновацій..

Самі університети відіграли провідну роль у розширенні та інституалізації Інтернету, які внесли великий культурний та технологічний внесок. Поява персонального комп'ютера допомогла розширенню комп'ютерних мереж, прикладом чого є світове поширення FIDONET.

Вплив автономних мереж став вирішальним у глобальній експансії комп'ютерних мереж, які з'явилися з культури свободи, відкритості. Інтернет продовжує розширюватися із безпрецедентною швидкістю не тільки по кількості мереж, але й в діапазоні прикладних програм, досягнувши відносної стабільності в управлінні, не піддаючись ані бюрократії, ані хаосу децентралізованої структури.

Тема 14 Інформаціологія як найважливіша парадигма (теорія, концепція) розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту

Інформаціологія як найважливіша парадигма розвитку Інтернет та глобальної інформаційної системи є основою інформаційного забезпечення управління організацією. Інформаційне забезпечення управління організацією в умовах глобальної інформаційної системи – це використання інформаційних систем і технологій, тобто інформатизація менеджменту, що представляє собою технологію, компонентами якої є документаційна інформація, технічні і програмні засоби забезпечення інформаційних процесів, а також нормативно встановлені процедури формування і використання інформаційних ресурсів.

В основі інформаційного забезпечення управління організацією - категорія інформації, що являє собою комплексну категорію інформаційно-комунікативного менеджменту, тобто умову і засіб ділового спілкування; засіб доведення до суспільства свідчень про організацію; джерело свідчень про зовнішнє середовище; товар, а також самостійний фактор виробництва.

Сформоване єдине комунікаційне середовище може успішно функціонувати лише при умові сумісності програмно-технічних засобів, що її забезпечують, та інформаційних ресурсів, що включені до діяльності організації. Необхідно звернути увагу на проблему переходу від функціональної схеми управління до процесної, у рамках якої повинна

здійснюватися внутрішня і зовнішня взаємодія всіх інституційних одиниць інноваційної економіки нового покоління. В економічно розвинутих країнах світу вже давно відмовилися від використання функціональної схеми управління організаціями (компаніями) і перейшли до більш ефективної процесної схеми управління.

Цьому сприяла розробка і широке упровадження програмних ERP-комплексів ІТ-компаніями. Інформаційне забезпечення управління організацією охоплює всі аспекти створення і використання інформаційних ресурсів, а саме підвищення ефективності діяльності організації на основі використання інформаційних систем (ІС) і технологій (ІТ).

Таким чином, інформаційне забезпечення управління організацією в умовах глобальної інформаційної системи – це процеси створення, експлуатації і розвитку ІС організації (підприємства) Сфера професійної діяльності менеджера – це забезпечення ефективного управління інформаційними ресурсами і інформаційними системами на рівні організації, забезпечення використання інформації як стратегічного ресурсу, організація систем управління в галузі інформаційного бізнесу, удосконалення управління у відповідності з тенденціями соціально-економічного розвитку.

їОб'єктами професійної діяльності менеджера є різні інформаційні ресурси та інформаційні системи організацій економічної, виробничої та соціальної сфери, інформаційні ресурси та інформаційні системи підрозділів систем управління організацією.

Зростання ролі ІТ в організаціях приводить до збільшення ролі керівника ІТ-служби (СІО). Якщо на виробництві менеджер з ІТ деколи входить в правління підприємства, то в постіндустріальну епоху входить в топ менеджмент, а в організаціях інформаційної епохи він є основним менеджером, а роль СІО часто бере на себе генеральний директор.

Інформаційне забезпечення управління організацією в умовах глобальної інформаційної системи складає сукупність всіх задач управління, пов'язаних з формуванням і використанням інформації в усіх її формах і станах для досягнення поставлених цілей в організації.

В основі інформаційного забезпечення інформаційний менеджмент, в основі якого інформатизація менеджменту або менеджмент інформатизації. Технології інформаційного забезпечення управління організацією включають елементи, до яких відносяться: документаційна інформація, персонал, технічні і програмні засоби забезпечення інформаційних процесів, а також нормативно встановлені процедури формування і використання інформаційних ресурсів. Інформація представляє собою найважливіший фактор виробництва, який лежить в основі прийняття управлінських рішень.

Концепція інформаційного забезпечення управління організацією об'єднує наступні підходи:

1) економічний, що представляє залучення нової документованої інформації, виходячи з корисності та фінансових витрат;

2) аналітичної, що базується на аналізі потреб користувачів в інформації та комунікаціях;

3) організаційний, що розглядає інформаційні технології та їх вплив на організаційний розвиток;

4) системний, що розглядає обробку інформації на основі цілісного, системно орієнтованого, всеохоплюючого процесу обробки інформації в організації та оптимізації комунікаційних каналів.

Ми розрізняємо поняття «інформатизація менеджменту» і «менеджмент інформатизації».

«Інформатизація менеджменту» включає: системи управлінської підтримки управлінських рішень та інформаційні системи в менеджменті, а «менеджмент інформатизації» включає управління інформаційними системами; управління індустрії інформатики; управління інформаційними ресурсами організації. Існують два основних напрямки інформаційного управління організацією.

Перший напрямок розглядає питання застосування інформаційних технологій з метою вирішення загальних задач менеджменту окремих організацій;

класифікація інформаційних систем для бізнесу згідно функціональних ознак; аналіз готових рішень у сфері інформаційного суспільства та критерії вибору готових ІС;

проблеми упровадження готових систем; питання підготовки персоналу організації до упровадження ІТ.

Другий напрямок включає питання і задачі управління і розвитку ІС; є глобальним і відображає позицію спеціалістів у сфері ІС.

Основні напрямки інформаційного забезпечення управління організацією націлені на управління інформаційною системою життєвого циклу організації; стратегічний розвиток ІС; маркетинг ІС. Інформаційне забезпечення управління організацією виконує стратегічні, оперативні та адміністративні задачі.

До числа стратегічних задач відносяться: створення інформаційної інфраструктури організації та управління інформаційними технологіями. Оперативні та адміністративні задачі носять більш вузький і підпорядкований характер.

Менеджер інформаційних систем - це співробітник, який займається плануванням у сфері ІСМ, приймає рішення про архітектуру і структуру системи, займається питаннями організації впровадження, експлуатації та супроводу ІС. Для ефективного виконання функцій він бере на себе питання технічного обслуговування та програмування

Тема 15. Інформаційна структура організації в контексті розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту

Організація – це стабільна формальна соціальна структура, яка отримує ресурси з оточуючого світу і переробляє, отримуючи «продукт». Організація розділена на три рівні:

- 1) стратегічний;
- 2) тактичний;
- 3) оперативний.

Класи інформаційних систем менеджменту:

1) Система управління знаннями підтримує знання і розвиток даних в організації.

Мета цієї системи – допомогти організації інтегрувати нове знання в бізнесі і допомогти організації управляти потоком документів.

2) Системи експлуатаційного рівня – підтримують управління операціями, слідкують за елементарними діями організації.

3) Системи тактичного рівня управління розроблені, щоб обслуговувати контроль, управління, прийняття рішень та адміністративні дії середніх менеджерів.

4) Системи стратегічного рівня є інструментом допомоги керівникам вищого рівня і готують стратегічні пріоритети та тривалі інформаційні тренди.

5) Системи діалогової обробки запитів (TPS) – це ділові системи, що обслуговують експлуатаційний рівень організації, виконуючи і розраховуючи рутинні транзакції з метою ведення бізнесу.

6) Система роботи знання KWS та автоматизації діловодства OAS обслуговує інформаційні потреби на рівні знань організації. Системи автоматизації діловодства – це інформаційні додатки технології для збільшення продуктивності операторів при підтримці координації та типових офісних зв'язків.

7) Управлінські системи MIS – орієнтовані на внутрішню інформацію і виконання функцій планування, управління і прийняття рішень на управлінському рівні.

8) Системи підтримки рішень DSS підтримують слабо структурований і неструктурований прикладний аналіз, здійснюють допомогу в проектуванні і оцінці альтернатив, а також контроль за реалізацією.

9) Виконавчі системи підтримки прийняття рішень ESS використовуються старшими менеджерами і обслуговують стратегічний рівень організації. Призначені для вирішення неструктурованих проблем і проведення системного аналізу оточуючого середовища, що здійснюють краще, чим будь-які прикладні та специфічні системи. Системи організаційного управління організацією можуть бути використані на різних рівнях управління з метою його інформаційного забезпечення.

Для того, щоб приймати участь у створенні інформаційного суспільства та його розвитку, користуватися у повній мірі благами та можливостями, людина повинна володіти певним потенціалом: уміннями, знаннями, навичками, тобто володіти інтелектуальним капіталом, який є поряд з економічним середовищем та ІКТ-інфраструктурою одним із головних факторів інформаційного суспільства.

Отже, що якщо доступ до можливостей використання ІКТ та електронних послуг визначається у більшій мірі рівнем економічного розвитку, то різноманітність і зміст цих можливостей і послуг істотно визначається рівнем розвитку людського потенціалу. З метою забезпечення стійкого позитивного розвитку інформаційного суспільства найважливішу роль відіграє постійне зростання людського потенціалу (капіталу), потенціалу у сфері науки, техніки, технологій, дослідно-конструкторських робіт, що мають високу кореляцію з розвитку ІК.

Питання для самоконтролю

1. Вплив Інтернет на розвиток управління організацією
2. Проблеми інформаціології як умови інформаційного забезпечення управління організацією в умовах розвитку Інтернет.
3. Інформаціологія як методологічна основа управління організацією.
4. Інформаційний менеджер: його задачі та функції.
5. Інформаційна діяльність управлінця та його ролі.
6. Мережева організація як структурний компонент інформаційно-комунікативного менеджменту.
7. Інформація як головний мегатренд і матриця інформаційно-комунікативного менеджменту.
8. Інформаційна людина, інформаційна культура, інформаційна ідеологія, інформаційна свідомість як складові інформаційно-комунікативного менеджменту.
9. Формування професійних компетентностей спеціаліста інформаційного суспільства.
10. Становлення і розвиток мережево-онлайнової культури особистості в дискурсивному просторі віртуальної реальності.
11. Інформаціоналізм як основна методологічна засада інформаційно-комунікативного менеджменту.
12. Специфіка впливу інформаційно-комунікативного процесу на соціальну організацію відкритого типу.
13. Інформаційно-комунікативні технології та механізми інформатизації як головні складові інформаційно-комунікативного менеджменту.
14. Комунікаційне середовище організації: сутність, зміст, моделі, види комунікацій та їх функції.

Тематика реферативних повідомлень

1. Інформація як головний мегатренд і матриця інформаційно-комунікативного менеджменту.

2. Глобальний індекс креативності, індекс людського розвитку, глобальний інноваційний індекс.
3. Перспективи креативної індустрії завдяки методам креативно-інформаційного менеджменту.
4. Соціальний та інтелектуальний капітал та умови його формування. Ефективна реалізація та розвиток людського та соціального капіталу.
5. Складові політики інформаційного розвитку. Проблеми інформаційно-комунікативної безпеки держави.
6. Особливості формування мережево-онлайнного суспільства..
7. Ціннісно-сміслові трансформації вищої освіти під впливом інформаційно-комунікаційних відносин.
8. Критерії і методи оцінювання інформаційно-комунікативного менеджменту.
9. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні та розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.
10. Вплив інформаційно-комунікативного менеджменту на розвиток організації в умовах нестабільності та стохастичності інформації.
11. Інформатизація як фактор оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.
12. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.

МОДУЛЬ 4.
НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

16. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму

17. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології

18. Соціальна мережа як засіб розвитку соціального капіталу в умовах формування глобального інформаційно-комунікативного суспільства

19. Напрями оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації

20. Формування концепції інформаційно-інноваційного номенеджменту в умовах цифрової цивілізації

21. Формування смарт-освітнього простору інформаційного суспільства у глобальному вимірі та новій технології смарт-стаффінгу

Питання для самоконтролю

Тематика реферативних повідомлень

16. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму

Людство на протязі всього часу накопичувало знання у вигляді інформаційних ресурсів. Постійне удосконалення продуктивних сил і виробничих відносин в індустріальному суспільстві визначило різко зростаючу потребу в отриманні різноманітної інформації (згідно з деякими дослідженнями характер зміни потреби відповідає експоненціальній кривій). Все зростаючі світові інформаційні ресурси викликали необхідність різкого розвитку інформаційних технологій та їх автоматизації. У результаті таке суспільство, у якому більшість працівників займається виробництвом, збереженням, переробкою і реалізацією інформації, отримало назву інформаційного суспільства. Інформаційна індустріалізація, яка виникла на даному етапі, випередила по числу зайнятих працівників, пропиту і пропозиції, обміну інформаційними продуктами і інформаційними послугами, промислову індустріалізацію. Наступила епоха «інформаційної революції», чи «інформаційного вибуху». Сучасні інформаційні технології дозволили прискорити процеси генерації і формування нових інформаційних ресурсів і створили базу для інтенсивного росту інформації. У теперішній час кількість інформаційних ресурсів щороку подвоюється. Темпи росту інформаційних ресурсів перекирили темпи зростання інформаційних потреб людини, які обмежені і

наближаються до своєї межі. Людство стикнулось з новою проблемою – проблемою засвоєння ними лавино зростаючих ресурсів. Таким чином, наступила епоха інформаційного насичення, чи епоха інформаційної кризи. Вирішення цієї проблеми можливе лише за рахунок науково-технічного прогресу. Як свідчить аналіз, кінець ХХ- початок ХХІ ст. засвідчили розробкою нових засобів комп'ютерної обробки інформації і засобів зв'язку, що привело до революційного етапу інформатизації суспільства.

Відбувається цілеспрямована інтеграція систем обробки і передачі інформації. Цьому сприяли в основному три технічних досягнення, що привели до розвитку сучасних інформаційних технологій:

- 1) поява нових технологій в середовищі накопичення і збереження інформації (у тому числі за допомогою лазерної техніки);
- 2) розробка і широке повсюдне розповсюдження засобів зв'язку без обмежень у часі і просторі за допомогою різних ліній зв'язку (у тому числі оптоволоконні, супутникові та ін.) з переходом на цифрові технології;
- 3) автоматизована обробка інформації за допомогою комп'ютерних і мікропроцесорних засобів по заданим алгоритмам.

На цьому етапі виникла інформаційна індустріалізація, що випередила і по зайнятості працівників, пропиту, попиту і обміну інформаційним продуктом промислової індустріалізацію. Рушійною силою суспільства виступає виробництво у першу чергу інформаційного продукту, що дозволяє виробляти матеріальні продукти з інформаційної точки зору більш місткі, використовуючи при цьому більш широкі знання у сфері інноваційних рішень, у виробничо-технологічній і економічній сферах, а також у ринкових відносинах.

Таке суспільство, у якому більшість працівників займається виробництвом, збереженням, переробкою і реалізацією інформації, отримало назву інформаційного суспільства. Процес інформатизації суспільства направлений на забезпечення всім його членам можливості доступу до надійних джерел інформації. Коли говорять про феномен інформаційного суспільства, то у якості його символів виділяють Інтернет, який перетворив нашу планету у «світове село», тимчасові Філософія Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму 34 переміщення багатомільярдних «гарячих грошей» із країни в країну, з континенту на континент і появу повсюдних транснаціональних корпорацій (ТНК).

Проаналізувавши тенденції розвитку сучасного суспільства в Україні, можемо засвідчити, що саме інформаційна революція у поєднанні з новими напрямками розвитку біотехнології, робототехніки, створення автоматизованих систем, нових засобів пересування привела до появи суми знань про новий тип суспільства – інформаційного. Становлення глобальної економіки не було просто результатом сліпої гри ринкових сил. «Глобальна економіка була створена не ринками, а взаємодією між

ринками, урядами і міжнародними фінансовими інституціями», - стверджує М.Кастельс (Постіндустріальний світ і Росія.- М.:2001.-С.74).

Фундаментальні зсуви у господарській діяльності, викликані появою інформаційних технологій, отримали титул «нової економіки», яка була покликана стати фундаментом мегасуспільства, що формується. «Нову економіку» не випадково називають «суспільством знань», акцентуючи особливу роль науки та освіти у розвитку сучасного виробництва. Згідно з давними ОЕСР, у середині 90-х років минулого століття лідером у світовій гонці за знаннями називають не США.

Проаналізувавши прояви інформаційного суспільства у залежності від критеріїв, які використовуються для визначення інтелектуального рівня суспільства, до яких відноситься питома вага високотехнологічних галузей, частка доходів на дослідження і розробку, програмне забезпечення і освіту у ВНП, відсоток висококваліфікованої робочої сили, засвідчимо, що на перше місце виходять такі країни, як Японія, Швеція, Німеччина. Відповідно до проблеми нашого дослідження суперництво на передових рубежах науково-технічного прогресу передвіщає загострення конкуренції всередині групи країн-лідерів - між США, Євросоюзом та Японією.

Інформаційна революція (ІР), що базується на поєднанні комп'ютера з телекомунікаційними мережами, провістила людству не менше, чим у свій час парова машина чи електродвигун. Досягнута на початку ХХ століття комунікаційна єдність світу набуває якісно нового змісту: швидкість розповсюдження великих об'ємів інформації набагато перевершує пересування людей і товарів. Створюється глобальний інформаційний простір, який швидко освоюється людською спільнотою. Важливою передумовою пізнання взагалі та соціального пізнання зокрема є теза про те, що інформаційна революція докорінним чином перетворює людське і суспільне буття.

Втім, глибоке розуміння інструментальних важелів інформаційного суспільства свідчить, що у процесі його розвитку відбувається стиснення часу і простору, завдяки важелям якого встановлюються контакти у будь-якій точці земної кулі, змінюється зміст різних видів діяльності, індивіди перетворюються на громадян планети. Під впливом інформаційної революції форми просторово- часової організації соціальні зв'язки і відносини, а втім і сама людина відчують глибоку трансформацію. Рефлектуючи з нагоди концептуалізації сучасних досягнень про інформаційне суспільство, зазначимо, що процеси соціальної взаємодії інтенсифікуються і набувають небаченої динаміки, тому слушно ставити питання про його спрямованість, тенденції та пріоритети.

Втілившись в об'єктивну дійсність, інформаційне суспільство проявляється у нових формах комунікацій, у нових формах взаємодії, у нових творчих можливостях, а глобалізаційні тенденції, як з'ясовується при детальному розгляді, сприяють формуванню економічних засад інформаційного суспільства. Інтернет як глобальна тенденція розвитку

інформаціоналізму і мережевого суспільства володіє єдиним адресним простором і складається з багатьох взаємопов'язаних комп'ютерних мереж, у рамках яких здійснюється обмін цифровою інформацією. Процеси глобалізації базуються на широкому упровадженні нових інформаційних технологій, що реалізуються через Інтернет.

У 1969 р. у рамках Міністерства оборони США було створено бюро передових досліджень (Advanced Research Projects Agency – ARPA), перед яким була поставлена задача розробити комунікаційну мережу, яка залишалася б мобільною в умовах бойових дій. Головна мета, яка була поставлена при створенні даної мережі, - збереження повідомлень навіть у випадку руйнування частини мережі. Так виникла перша комп'ютерна мережа – ARPAnet.

Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяв тому, що на початку 70-х рр. ARPAnet розрослася до 23 хостів (мережових комп'ютерів), так як виникла гостра проблема у швидкому обміні даних між вузлами мережі. Інженер Р.Томлінсон вирішив цю проблему, написавши першу у світі програму для електронної пошти вже через рік, три четверті даних, що пересилалися через ARPAnet, складали електронні листи.

Завдяки електронній пошті мережа стала надзвичайно зручною не тільки для вчених і спеціалістів комп'ютерщиків, але й для людей, що працюють поза межами університетських програм. ARPAnet перетворилася у самий швидкісний засіб передачі комунікаційних даних в комп'ютерних мережах, що включають також телефонні мережі, мережі стільникового зв'язку, мережі кабельного телебачення. До середини 2000р. число користувачів Інтернету досягло 304 млн.

Щільність електронної мережі, що об'єднала весь світ, нерівномірна по країнам і континентам. Можемо узагальнити, що у кінці 90-х рр. 88% користувачів Інтернет проживали у розвинених країнах, на частку яких приходилося біля 15% світового населення. У той же час статистичні дані свідчать, що у США та Канаді, де проживає менше, чим 5% жителів планети, було зосереджено більш 50% користувачів Інтернет. Зафіксувавши стан розвитку інформаційного суспільства, відмітимо, що у той же час до Інтернет було підключено лише 1 млн. жителів Африки і 5,3 млн. жителів з Південної Африки.

Інтернет у його сучасному вигляді, як він розвивається сьогодні, може слугувати своєрідною інформаційною моделлю глобалізації. У серпні 2001 р. загальна кількість користувачів Інтернет виросла до 459 млн. людей, а частка громадян США та Канади понизилася до 40%. У той же час згідно з прогнозами, у найближчі часи місце і роль Інтернет у розвитку сучасного українського суспільства буде зростати, а його соціальний облік, безперервно, перетерпить глибоку трансформацію. В умовах глобалізації національна держава перестає виступати у якості єдиного суб'єкта, що монополює інтегрує інтереси великих спільнот і представляє їх на міжнародній арені. Транснаціональні корпорації з їх

політехнічним населенням, міжнародні профспілкові товариства, неурядові організації, неформальні групи по різноманітним інтересам, що виникають на основі Всесвітньої павутини - Інтернету, - відіграють все зростаючу роль у світовій політиці.

Формування мегасуспільства, формування взаємопов'язаного світу ставить людство перед гострою проблемою управління глобальним розвитком. Сучасна світова цивілізація покликана вирішити найважливішу задачу – забезпечити управління у нових масштабах - у ширину – на всьому просторі планети, в глибину – на всіх рівнях організації – від локальної до всесвітньої.

Створюючи нову, наднаціональну реальність Інтернету глобалізація змінює соціальний імідж різних суспільств. Вона не тільки виділяє ядро активних учасників процесу, але й сильно впливає на останніх. Глобалізація надає процесу розвитку соціальної структури сучасних суспільств наднаціональний вимір. Вона породжує суспільство другого порядку, яке, зберігаючи традиційні форми національних держав, створює наднаціональні, глобальні системи зав'язків і відносин, нових потреб і ролей, нові механізми соціалізації, нові можливості самореалізації особистості.

Паралельно, крім ARPAnet, винили комп'ютерні мережі в інших країнах, але так як вони використовували різні стандарти, програмні мови і комп'ютери, особливо гострою стала проблема їх сумісності. Об'єднати розрізнені мережі у єдине ціле вдалося американцям Р.Кану і В.Серфу, які запропонували підключити до мереж загальний комп'ютер, який би слугував відправником, отримувачем і інтерпретатором даних.

Стандартом програмного забезпечення для міжмережевого зв'язку став протокол TCP, а пізніше –TCP/IPТ Transmissior Control Protocol/Internet Protocol (Протокол управління передачею чи Міжмережевий протокол). Проблема об'єднання всіх джерел інформації у мережі була вирішена із створенням нової системи, що була названа WorldWideWeb (Всесвітня павутина).

У розвитку Інтернету на початку ХХІ ст. спостерігаються наступні тенденції:

- 1) широке розгортання розподілених систем;
- 2) інтеграція із мобільними (сотовими) і супутниковими системами зв'язку. Що привела до виникнення IP- телефонії;
- 3) інтеграція глобальної мережі і засобів масової інформації – розвиток інтерактивного телебачення, електронних видань;
- 4) упровадження прогностичних самонавчаючих комплексів на основі методів нечіткої логіки, нейронних мереж, генетичних алгоритмів (четверте покоління систем штучного інтелекту).

Відповідно, Інтернет, як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства, представляє собою глобальну комп'ютерну мережу, яка, як правило, об'єднує велику кількість локальних

мереж, – мільйони комп'ютерів на планеті з метою обміну даними і доступу до спільних інформаційних ресурсів.

Інтернет – всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами. Проведений аналіз дозволяє засвідчити, що Інтернет як тенденція розвою інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяв тому, що в результаті всіх цих процесів утворився кіберпростір (англ. cyberspace) – термін, який входить у цілий ряд понять (кіберкультура, віртуальна реальність, гіпертекст, мережева комунікація, інформаційне суспільство, мережеве суспільство, «знаннєве суспільство» та ін.), за допомогою яких сьогодні відбувається осмислення тих кардинальних змін структур комунікативного досвіду людини, яка потягла за собою інтенсивний розвиток в останні десятиріччя ХХ ст. дигітальних (цифрових) інформаційних технологій.

Найбільш відчутним результатом цього розвитку виявилось створення глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, який перетворився із простого засобу зв'язку між військовими, урядовими, науковими і освітніми установами США (проект DARPA) у принципово нову мас-медіа, яка нараховувала мільйони користувачів, породжену комунікативним середовищем, що дозволяє кожному жителю планети звести до мінімуму затрати будь-яких інформаційних трансакцій, майже моментально встановити контакт з будь-яким іншим користувачем мережі і підключеної до неї бази даних.

Тим не менше терміни «Інтернет» і «кіберпростір» не є синонімами. У той же час терміном «кіберпростір» визначається реально існуюча на сьогоднішній день складна технологічна інфраструктура глобальної комунікації, кіберпростір реально лише віртуально, ніде не існує у фізичному світі, крім чисто гіпотетичного виміру, у який вступають у зв'язок між собою все те, хто використовує для цього цифрові технології спілкування.

Сьогодні кіберпростір виявляється простором експериментальним практично у всіх сферах людської життєдіяльності. Комунікативне за своїм охопленням глобальне середовище самоорганізується за принципом мережі, породжуючи феномен мережевого суспільства. У його межах анулюються відстані, що розділяють континенти, ліквідуються державні кордони і вся планета стискається до розмірів «глобального села» (М.Маклюен). Порівнюючи всі ці визначення і дискутуючи з вище означеними авторами та тенденціями, автор формулює своє визначення означених процесів. Інтернет – це об'єднання самостійних вузлів, національних і регіональних мереж, що мають єдиний адресний простір, загальні методи зв'язку, що користуються загальним мережевим протоколом зв'язку і форматом адресу.

По об'ємам і темпам росту мережа Інтернет далеко перевищує всі останні глобальні мережі разом взяті. В мережі Інтернет є самі багаті і різноманітні ресурси, в якій ймовірність знайти інформацію на будь-яку

тому практично не є рівнозначною нулю. Слід зазначити, що ХХІ ст. проходить під гаслом «інформаціоналізм і мережеве суспільство», основні ідеї якого означено у роботі М.Кастельса «Інформаційне століття: економіка, суспільство і культура». Опрацювавши грандіозний емпіричний матеріал,

М.Кастельс дійшов висновку, в США ще у Філософія Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму 38 1970-х рр. в інформаційних технологіях (комп'ютери) відбулася інформаційна революція. Ця революція привела до фундаментальної перебудови капіталістичної системи і появи того суспільства, яке М.Кастельс назвав «інформаційним капіталізмом». Крім того, інформаційні суспільства стали виникати і в інших країнах, між якими існують значні культурні та інституційні відмінності.

Своєрідним онтологічним альтер-его раціонального способу оперування знаннями є інформаційне суспільство, що проголошує примат інформації, при якому основним джерелом продуктивності виступає якісна здатність суспільства оптимізувати використання факторів виробництва на основі інформації та знання. Розповсюдження інформаціоналізму, особливо інформаційного капіталізму, приводить до виникнення інформації як серцевини, стрижня і субстанційного начала розвитку суспільства. У даному контексті цілком доречним є сутність аналізу, проведеного М.Кастельсом, який прийшов до висновку, що глобальні тенденції розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства детерміновані парадигмою інформаційної технології. Інформаційні технології володіють такими атрибутами, які впливають на інформацію. Так як інформація виступає складовою частиною всієї людської діяльності, то вона здійснює повсюдний вплив на всі сфери людської життєдіяльності. Згідно даного аналізу, всі системи, які використовують інформаційні технології, визначаються «мережевою логікою», яка дозволяє їм впливати на багато процесів і організацій.

Повсюдний вплив інформаційних технологій виявляється в тому, що інформаційні технології достатньо гнучкі, дозволяють їм постійно змінюватися і адаптуватися. Окремі технології, які пов'язані з інформацією, поєднуються в інтегровану систему. У зв'язку з впливом інформаційних технологій на всі сфери людської життєдіяльності, відмітимо, що Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяє розвитку глобальної інформаційної економіки.

Ця економіка є інформаційною тому, що продуктивність її господарських одиниць фундаментальним чином залежать від їх здатності виробляти, обробляти та ефективно застосовувати основу на знаннях інформацію. Як свідчить М.Кастельс, економіка є глобальною тому, що володіє здатністю функціонувати як єдине ціле у реальному часі у масштабах всієї планети. Весь масив емпіричних досліджень свідчить, що нова економіка носить глобальний характер, в основі якої певні

відмінності в регіонах (Північна Америка, Європейський Союз, Південно-Східна Азія).

Крім того, існують значні відмінності всередині кожного регіону, і тому важливо, щоб ті чи інші області земної кулі включалися у процес інформаціоналізму та мережевого суспільства, які на собі ще відчувають негативний вплив цього розвитку. Разом з тим слід мати на увазі, що виникненню нової глобальної інформаційної економіки сприяла поява нової організаційної форми – мережевого підприємства. Даний вид підприємства характеризується гнучким, а не масовим виробництвом, новими системами управління, організаціями, що базуються скоріше на горизонтальній, а не на вертикальній моделі і поєднанням великих корпорацій у стратегічні альянси.

Тому не випадково найважливішим фундаментальним компонентом функціонування інформаційного суспільства є сукупність мереж. Саме по цій причині Кастельс стверджує, що нова організаційна форма виникла як характерна для інформаційної/глобальної економіки. Мережеве підприємство, яке визначається як специфічна форма підприємства, система засобів якого створюється пересіченням сегментів автономних систем цілей. Адекватне й аргументаційно переконливе пояснення цього феномену зводиться до того, що мережеве підприємство як матеріалізація культури глобальної інформаційної економіки робить можливим перетворення сигналів у товари завдяки обробленню знань.

У результаті цих процесів змінюється природа праці (наприклад, індивідуалізація праці через посередництво введення гнучких форм графіку робочого часу), конкретний характер виявлення цих відмінностей ми спостерігаємо у різних державах. Мережеве підприємство є вбудованим в мережу всередині фірми чи організації, сформоване навколо окремих бізнес-проектів, які займаються комерційною діяльністю. Модель мережевого підприємства поширюється у всіх сферах діяльності. Суто он-лайнівські компанії, такі як портали, Інтернет конвент-провайдери та ті, що спеціалізуються на Інтернет-торгівлі, залежать від здатності організувати управління, виробництво чи збут через Інтернет.

Суть Інтернет-бізнесу полягає в інтерактивному зв'язку через мережу Інтернету між виробниками, споживачами та провайдерами послуг. Мережеве підприємство створює умови для масштабування, інтерактивності, управління гнучкістю, іміджевої реклами та кастомізації (орієнтації на клієнта) у світі мереженого бізнесу. Тому перетворення ринків капіталу є першопричиною становлення Інтернет-фірм і всієї нової економіки. Новий фінансовий ринок – це ключ до нової економіки і нового бізнесу, що відбувається в нових умовах глобалізації та взаємозалежності фінансових ринків, що трансформуються через електронну торгівлю. Електронна торгівля збільшує кількість інвесторів, які користуються надзвичайно різноманітними стратегіями, діють через децентралізовану мережу інвестиційних джерел. Саме працівники цих Інтернет-бізнесових

мережових структур залишаються джерелом продуктивності, інновацій та конкурентоспроможності.

Тому талант - ключовий фактор виробництва для Інтернет-бізнесу. Нова економіка, яку очолює сьогодні Інтернет-бізнес, є економікою, яку рухають інформаційні технології і яка організована навколо комп'ютерних мереж. Це, мабуть, і є джерела зростання продуктивності праці, і відповідно створення багатства у вік Інформації. Інтернет-компанія - це нова форма ведення бізнесу, за допомогою Інтернету, через Інтернет і в Інтернеті. Інтернет - економіка поступово трансформує стару економіку в нову, яка охоплює цілу планету. Таким чином, нова форма ведення бізнесу через Інтернет потребує ще більшої персональної відповідальності бізнес-планів, через які можна заробити багато грошей. Ця форма бізнесу базується на новій інформаційній культурі, якою не володіють часто підприємці, - а це культура інновацій, культура ризику, культура очікувань, культура втілення надії в майбутньому.

Так, як Україна знаходиться на початковому стані формування інформаційного суспільства, і цей вид бізнесу розвинений ще недостатньо, необхідно розвивати особистісну філософію інформаційної культури та великої персональної відповідальності бізнесових структур перед суспільством в контексті нової проблеми – Інтернет-галактики, яка є новим комунікаційним середовищем. Нові форми бізнесу давно вже вимагають нових гнучких процедур інституціонального регулювання, а нові форми корпоративного бізнесу потребують значно більшої персональної, індивідуальної, соціальної відповідальності як окремого індивіда, так і нашого уряду, відповідальності, від якої залежить майбутнє України.

Кастельс [Castells, 1996, p.373] розглядає виникнення культури віртуальної реальності, породженої інформаціоналізмом та мережовим суспільством, що супроводжується розвитком засобів мультимедійних технологій завдяки об'єднанню засобів масової інформації та комп'ютерних технологій. У культурі віртуальної реальності сама культура повністю поглинається віртуальними образами, а світ, через який передається досвід, сам стає досвідом, у якому матеріальне/символічне існування людей повністю змінює відношення людини до світу. На відміну від минулого, у якому панував «простір міста», сьогодні виникла нова просторова логіка, які слід назвати «логікою інформаційних (мережових) потоків». У сучасному світі стали панувати процеси, а не фізичне розташування індивіда, хоча й останнє має місце.

Аналогічним чином ми вступили в епоху «без часового часу», у якому інформація доступна у будь-якому куточку земної кулі. М.Кастельс [Castells, 1996, p.470] стверджує, що панівні функції і процеси в інформаційну епоху у все більшій міру організовані навколо мереж, що визначаються певною сукупністю взаємопов'язаних вузлів. Мережі відкриті, здатні до необмеженого розширення, динамічні і можуть відновлюватися, не ліквідовуючи систему, а те, «що наша епоха визначається мережами не означає «кінця капіталізму». Мережі

дозволяють капіталізму вперше стати дійсно глобальними і організованими на основі глобальних фінансових потоків, у яких прикладом слугують глобальні «фінансові казино».

Гроші, які тут програють і виграють, сьогодні тут мають більше значення, чим ті, що заробляються у процесі виробництва. Проте гроші відокремилися від виробництва, так як ми живемо в капіталістичну епоху, яка культивує інше відношення до грошей, відокремлене від виробництва. Розвиток мереж, культури реальної віртуальності, інформаціоналізм і особливо використання в інформаційному капіталізмі не відбувається сьогодні без перешкод. З точки зору Кастельса, у новому світі з його глобалізацією економіки і залежністю від глобальних ринків капіталу держава стає все менш міцною.

Спостерігається глобалізація злочинності і створення глобальних мереж, які знаходяться за межами контролю окремої держави, які стають вузлами більш широкої мережі влади. Ми солідаризуємося з думкою про те, що останнім часом Інтернет перетворився з інфраструктури для задоволення тих чи інших потреб суспільства і бізнесу, обміну інформацією та знаннями на фактор суспільного виробництва. Швидкісний Інтернет та технології, що створені на його основі, дають можливість скоротити витрати і підвищити конкретність компаній, галузей та національної економіки.

Вони дозволяють подолати суттєві перешкоди економічного розвитку – фізичні та просторові, - оскільки уможливають віртуальний обмін інформаціями та ідеями. Зважаючи на роль, яку відіграє Інтернет в економіці та суспільстві більшості країн світу (окрім, найбідніших), експерти почали процес його «концептуалізації» як одного з основних рушіїв технологічного, суспільного прогресу та економічного зростання. Лідером цього руху є Всесвітній економічний форум (ВЕК, World Economic Forum), який створив концепцію «інтернет-економіки», що визначається як сукупна купівельна спроможність для інтернет-користувачів.

Таким чином, наведений ілюстративний приклад дозволяє вибудувати висновок, що головними детермінантами інтернет-економіки для будь-якої країни є:

- 1) кількість користувачів Інтернету;
- 2) середній рівень доходів на душу населення;
- 3) збільшення кількості користувачів Інтернету.

Проникнення сучасних телекомунікаційних мереж у широкі верстви населення розвиненого світу, так і в країнах, що розвиваються, стимулює унікальні процеси спільного виробництва товарів і послуг, а також підвищує рівень економічної та соціальної свободи мільйонів людей. Втім, частка населенням з доступом до Інтернету в так званих «нових лідерах» (emerging economies), до яких відноситься і Україна, у 2010 р. досягла 30% порівняно з 15% у 2005р. та 6% у 2000 р.

Отже, прогнози розвитку країн світу вказують на те, що через 10-15 років різниця в економічному розвитку між країнами, що визнали пріоритетом розвитку інформаційне суспільство та Інтернет-економіку, та тими, які цього не зробили, буде значно більшою, ніж сьогодні. Сьогодні закладаються основи формування єдиного світового інформаційного простору, що об'єднує все людство в інформаційну спільноту людей. Це означає, що в оглядовому майбутньому всі суспільства приречені в тій чи іншій мірі вдаватися до послуг інформаційного суспільства.

17. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті вимірів нелінійно-синергетичної методології

Актуальність дослідження концептуалізації парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології пов'язана з інформаційною революцією, що здійснює революційний вплив інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) на всі сфери життєдіяльності. Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) представляють собою сукупність методів, виробничих процесів, програмно-технічних та лінгвістичних засобів, що інтегруються з метою збирання, обробки, збереження, розповсюдження, відображення та використання інформації в інтересах користувачів та їх впливу на всі сфери життєдіяльності суспільства.

Це явище інтегрує в собі ефекти попередніх революційних винаходів типу книгодрукування, телефонія, радіозв'язок, персональні комп'ютери, Інтернет, що створюють технологічну основу для подолання будь-яких відстаней при передачі інформації та Філософія Концептуалізація інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології 14 об'єднання інтелектуальних здібностей та духовних сил людства.

По-перше, дослідження концептуалізації парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології сучасного соціуму як нової парадигми розвитку цивілізації XXI століття представляє собою новий науковий напрямок, у контексті якого формується парадигма інформаційно-комунікативного менеджменту, в основі якого управління інформацією, кореляції-відносини щодо створення інформаційних ресурсів, які транслюються в інформаційному просторі організації завдяки посередництву кодів-сигналів-референцій-свідчень. В контексті інформаційно-комунікативного менеджменту відбувається управління за допомогою інформації, що сприяє формуванню управлінських технологій, тобто упровадженню в життя організації ефективного менеджменту у самому прямому сенсі цього слова.

По-друге, дослідження концептуалізації парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної

методології покликане аналізувати інформаційну спрямованість економічних проблем організації через посередництво упорядкування перетворень висхідних субстанцій чи ресурсів організації, щоб знайти способи забезпечення їх балансу в умовах стохастичності інформаційного суспільства та мережевої економіки.

По-третє, саме за таких умов розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту XXI століття продовжує поглиблювати значення категоріальних контурів інформаційної парадигми як сукупності знань, направлених на вироблення технологій організації управлінської діяльності, досягнення цілей організації завдяки інформації і перетворення її на вироби чи послуги. За таких умов регуляторами системи прибуткових відносин виступають механізми інформаційно-комунікативного менеджменту, що здатні сприяти виявленню інформаційного потенціалу організації, який допомагає досягнути певних рівнів розвитку інформаційних стандартів та інформаційного забезпечення організації, сприяти удосконаленню інформаційного соціуму, що направлений на розвиток людського (інтелектуального, інформаційного) потенціалу.

По-четверте, актуальність теми дослідження концептуалізації парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту у контексті нелінійно-синергетичної методології у тому, що науковий і технологічний прогрес у розвитку комунікацій безпрецедентно прискорив управління інформацією, тобто потоками та інформаційними ресурсами у напрямі глобалізації і формування глобального інформаційного суспільства та створення інформаційно-комунікативної інфраструктури (Information and communication infrastructure), що включає в себе всю сукупність засобів обчислювальної техніки, телекомунікаційного обладнання, каналів передачі даних та інформаційних систем, засобів комутації та управління інформаційними потоками, а також організаційних структур, правових і нормативних механізмів, що забезпечують їх ефективне функціонування [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спираються автори Результати фундаментальних досліджень концептуалізації парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології як нової парадигми розвитку цивілізації XXI століття представлено у наукових працях Р.Абдєєва, В. Андрущенко, Д. Белла, Н.Вінера, В.Воронкової, О.Базалука, С.Гнатюка, В.Глушкова, В. Даніл'яна, О. Дзьобань, Ю. Дорошенка, Д.Дубова, У.Ешбі, К.Коліна, В.Мельник, В.Кременя, С.Курдюмова, М.Ожевана, Л.Петрушенка, К.Поппера, І.Пригожина, О.Пунченка, С.Савченко, О.Сосніна, А. Урсула, Р.Фішера, Г. Хакена, Р. Хартлі, К. Шеннона.

На нашу думку, поняття «інформаційно-комунікативного менеджменту» слід розглядати в одному ряду з такими типовими характеристиками, як «постіндустріальне суспільство» (Д.Белл), «інформаційне суспільство» (М.Порат, Й.Масуда), «мережеве суспільство»

(М.Кастельс), «нове індустріальне суспільство» (Дж.Гелбрейт), «активне суспільство» (А.Етціоні), «постекономічне суспільство» (В.Іноземцев), «організаційне суспільство» (Р.Престус), «пострадянське суспільство» (Ж.-Ф.Ліотар).

Згідно з Й.Хергетом, центральним пунктом інформаційно-комунікативного менеджменту є постулат, згідно якого інформація представляє собою найважливіший ресурс, фактор виробництва і конкурентоспроможності і потребує цілеспрямованої координації. Й.Хергет відмічає, що суть інформаційно-комунікативного менеджменту у тому, що підприємницька інформаційна інфраструктура повинна координуватися за допомогою вирішення трьох задач:

- 1) формування (побудова інформаційних систем – людина, інформаційні ресурси, інформаційні і комунікаційні технології);
- 2) керування (управління інформаційними процесами);
- 3) розвиток (перманентна здатність адаптації інформаційних систем до плинного оточуючого середовища).

Й.Хергет відмічає, що сфера інформаційно-комунікативного менеджменту включає у себе декілька складових:

- 1) інформацію;
- 2) інформаційні і комунікаційні технології;
- 3) індивідуальних споживачів інформації.

Г.Вірзіг розглядає інформаційно-комунікативний менеджмент як інтеграцію інформації і комунікації, виділяючи в ньому три аспекти інформаційного менеджменту, в результаті чого інформаційний менеджмент носить технократичний характер:

- 1) комунікативний менеджмент;
- 2) управління інформаційними ресурсами;
- 3) управління обробкою інформації.

Й.Хентце і А.Хайнеке визначають інформаційно-комунікативний менеджмент як сукупність правил, технічних засобів і систем (систематичне планування, організацію і координацію і контроль інформаційної діяльності і процесів, а також комунікації всередині організації), які визначають інформаційну і комунікаційну структуру організації, визначаючи при цьому цілеспрямоване використання інформації як ресурсу.

Г.Вольфрам розглядає інформаційно-комунікативний менеджмент як функцію управління у бізнесі, орієнтовану на ресурси, відносячи до його змісту задачі надання інформації і розробки інформаційних систем у сфері інформаційно-технічної інформації. Е. Фогель вводить поняття «менеджменту інформаційних ресурсів» як синонім інформаційно-комунікативного менеджменту, головна задача якого координація обробки інформації.

Перехід до інформаційного суспільства став носити характер технократичного проекту (проектів), що має в своїй основі інноваційний характер, що базується на інформаційно-комунікаційних технологіях і

включає створення автоматизованих інформаційних систем, які повинні задовольняти вимоги інформаційного суспільства. У зв'язку з цим всі країни світу приділяють велику увагу для упровадження сучасних інформаційних технологій в економіку країн і життя суспільства та розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.

У Японії ще у 1972 р. був підготовлений «План створення інформаційного суспільства до 2000 р.». У США у 1993 р. був підготовлений документ, що визнавав стратегію адміністрації країни у сфері інформатизації під назвою: «Національна інформаційна інфраструктура: план дій».

У Європейському Союзі підготовлена у 1994 р. і прийнята комісією Європейської спільноти програма «Європейський шлях в інформаційне суспільство». З 2000 р. почала реалізовуватися програма «Електронна Європа – інформаційне суспільство для кожного».

У Фінляндії у 1995 р. розроблена програма «Фінський шлях в інформаційне суспільство», яка відома не тільки як високорозвинуте суспільство, але й як одна з самих конкурентоспроможних економік світу, що свідчить про дієздатність суспільства та інформаційно-комунікативного менеджменту.

У 1996 р. уряд Німеччини представив програму «Шлях Німеччини в інформаційне суспільство» (Germany's Way to the Information Society).

На протязі 1990-х рр. ХХ ст. у більшості найбільш розвинутих держав і цілому ряду країн, що розвиваються, були прийняті програми розвитку інформаційного суспільства. Створено ряд міжнародних організацій, покликаних сприяти побудові інформаційного суспільства - Information Society Forum, European survey of the Information Society (ESIS).

На кінець, у 2000 р на зустрічі G8 Була прийнята Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства. Окінавська хартія приділяє особливу увагу упровадженню сучасних інформаційних технологій, що здійснюють свій вплив на економіку країн, образ життя людей та соціальний розвиток, взаємодію державних структур та населення.

Більшість країн, що підписали Окінавську хартію, приділяють особливу увагу упровадженню сучасних інформаційно-комунікативних технологій, що представляють собою парадигму створення інформаційного суспільства. Вона включає:

- 1) трансформацію змін в економічній і соціальній сферах – у максимальному використанні знань і передових ідей, в контексті яких повинен бути подоланий розрив у сфері доступу до інформації і знань що існує між країнами;

- 2) хартія підтверджує принцип, що всі люди повинні мати рівні права використовувати переваги глобального інформаційного суспільства;

- 3) хартія звертається з закликом до всіх ліквідувати розрив, що існує між країнами у сфері інформації та знань. Концептуалізації парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту сприяв розвиток теорії соціальних мереж та мережевого суспільства. Теорії соціальних мереж

представляють собою методологічний апарат, найбільш адекватний дослідженням складного соціуму, що нелінійно розвивається за умов глобального соціуму.

Мережа трактується як динамічна структурна форма, що дозволяє акумулювати нерівновагомі горизонтальні зв'язки, включаючи результати свідомих дій індивідуальних і колективних акторів, а також їх непередбачувані наслідки у відкриту систему. Саме мережеве суспільство починає виступати суспільством символічної реальності, яке може розширятися шляхом включення нових вузлів, які здатні до комунікації. Тому ускладнення соціуму, ускладнення його динаміки, яка приймає нелінійний характер, потребує оновлення теоретико-методологічного апарату в контексті нелінійно-синергетичної методології, переосмислення її базових категорій, як соціальний простір і час, соціальна структура, соціальна стратифікація, мобільність, що викликає до життя нові форми теоретизування, у тому числі в контексті мережевого підходу до аналізу глокального соціуму.

Відмітимо, що поняття «мережеве суспільство» (network society) ввів в обхід американський соціолог М.Кастельс, згідно з яким мережа є динамічний соціум, що не має константних структур і передає по своїм комунікаціям масовані потоки інформації у прискореному режимі. Одиниця є мережа як нова просторова форма, що домінує у мережевому суспільстві, сформована з різноманітної сукупності суб'єктів і організацій, безпосередньо модифікованих.

У контексті парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології виникають різні інтерпретації інформаційно-комунікативного менеджменту: іноді у ньому вбачають синонім внутрішньо-організаційного управління обробкою даних; в інших випадках він ототожнюється з комунікаційними та інформаційними процесами організації, що пов'язано з більш широким трактуванням інформації як ресурсу - самостійного фактору виробництва, який лежить основі процесу прийняття рішень.

З позицій системного підходу інформаційно-комунікативний менеджмент охоплює планування, організацію, координацію і контроль інформаційної діяльності і Філософія Концептуалізація інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології 18 процесів, а також комунікації всередині організації з метою покращення її роботи.

Інформаційно-комунікативний менеджмент стосується всіх функцій управління сучасних організацій, а також процесів комунікації і прийняття рішень. Інформаційно-комунікативний менеджмент передбачає загальну методологію роботи з інформацією в управлінських структурах. Враховуючи той факт, що основним носієм інформації в управлінні є документ, то слід зробити висновок про те, що методологія інформаційно-комунікативного менеджменту у повній мірі може бути застосована до управління документацією в організації [6].

Концептуалізація поняття «інформаційно-комунікативний менеджмент» пов'язується з двома основними групами – типом ресурсів та типом інструментів, що кваліфікується як технологія управлінської діяльності і відбувається в умовах стохастичності інформаційного суспільства та мережевої економіки.

Умовно ми можемо виокремити найбільш розповсюджені дефініції інформаційно-комунікативного менеджменту:

1) інформаційне забезпечення діяльності організації на всіх рівнях управління у самому широкому смислі слова;

2) інформаційні ресурси організації та управління ними;

3) інформаційні послуги і підприємництво;

4) інформаційні системи, технічна підтримка і управління ними;

5) обробка та аналіз інформації;

6) офіс-менеджмент;

7) стратегічне планування і менеджмент.

Отже, парадигма інформаційно-комунікативного менеджменту включає інформацію як базовий компонент інформаційної системи організації, що розвивається за рахунок інформаційно-комунікативних технологій і систем в результаті інформаційних процесів, що відбуваються в організації.

Всі країни вирішують проблеми концептуалізації інформаційно-комунікативного менеджменту (інформаційної економіки, інформаційних технологій, інформаційних систем, інформаційних ресурсів) з метою створення єдиного інформаційного простору, включаючи:

1) розробки консалтингового проекту (проектів) формалізації вимог до створення системи інформаційного простору організації;

2) проектування автоматизованих інформаційних систем та методів їх проектування;

3) реінжинірингу (реконструкції) бізнес-процесів інформаційного суспільства;

4) новий системний підхід, що регламентує проектування, розробку, супроводження і розвиток інформаційних систем (нове системне проектування);

5) розробку технологій інформаційно-комунікативного менеджменту – інформаційна техніка, інформаційні функції, інформаційне і комп'ютерне середовище системного менеджера, засоби інформаційного менеджменту тощо;

6) опис технологій інформаційно-комунікативного менеджменту у системах соціального захисту – інформаційні ресурси і моделі системи соціального захисту, технології інформаційного менеджменту даної системи, включаючи корпоративну автоматизовану інформаційну систему і систему персоніфікованого обліку.

Слід виділити простір концептуалізації інформаційно-комунікативного менеджменту як матеріальної форми підтримки процесів і функцій, що домінують в організації в інформаційному суспільстві:

1) матеріальна опора простору (мікроелектроніка, телекомунікації, комп'ютерна обробка даних, системи сповіщення і високошвидкісного транспорту, що базуються на інформаційних технологіях);

2) вузли й комунікації, тобто простір потоків, що базуються на електронній мережі, яка пов'язує між собою конкретні місця з чітко виділеними соціальними, культурними, фізичними і функціональними характеристиками;

3) просторова організація домінуючих менеджерських еліт, що здійснюють управлінські функції, навколо яких формується організаційний простір. Звідси витікає надзвичайно важливий висновок, що мережа впливає на соціальну організацію спільноти.

Нелінійно-синергетична парадигма інформаційно-комунікативного менеджменту Парадигму інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології слід розглядати як еволюцію розвитку західних суспільств (рівні, кондиції, еволюцію соціальних феноменів), кожний елемент якої слід експлікувати як мікросистему чи субсистему, яка може бути складовою системою будь-якої макросистеми чи макромоделі.

Структура парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту потребує визначення архітектоніки диференціальних моделей, субмоделей і субсистем інформаційного суспільства з метою визначення його властивостей (атрибутів) як системи з урахуванням евристично-еволюційних тенденцій подальшого розвитку.

Міждисциплінарна матриця парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту (філософська, кібернетична, соціологічна та інше) містить у собі відповідний понятійний ряд, що включає онтологічне, гносеологічне та аксіологічне визначення. Дана проблематика визначення парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту визначається соціокультурною детермінацією всієї системи діяльності, об'єктивними передумовами та суб'єктивними чинниками, взаємодією між суб'єктом та об'єктом, засобами та цілями, раціональним та ірраціональним, свідомим та несвідомим у системі розвитку інформаційного суспільства.

Концептуалізація нелінійно-синергетичної парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології як нової парадигми розвитку цивілізації XXI століття представлена у роботах вчених синергетичного спрямування (І.Пригожин, І.Стенгерс, Г.Ніколіс, Г.Хакен). У творах цих авторів дається аналіз основних принципів постнекласичного пізнання, звернення до деяких аспектів їх застосування при аналізі інформаційно-комунікативного менеджменту, вони є корисними для нелінійно-синергетичної методології інформаційно-комунікативного менеджменту як складаного соціального, економічного і культурного феномену та процесів його розвитку.

Так, І.Пригожин, Г.Ніколіс, Г.Хакен здійснили спробу аналізу з синергетичної точки зору пізнання інформаційних процесів сучасності, їх

теоретико-методологічні праці зіграли провідну роль у становленні нової парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту у загальнонауковому і соціальному пізнанні. Так, С.Курдюмов підкреслює, що ідеї І.Пригожина аналогічні дослідженням процесів самоорганізації у відкритих нелінійних системах, які проводилися в Інституті прикладної математики ім. М.Келдиша в контексті нелінійно-синергетичної методології 20 один десятків років.

Особливо імпонувало С.Курдюмову те, що І.Пригожин здійснив спробу установити на рівні філософських узагальнень якісні зміни, які відбуваються у сучасних фізичних явищах про природу і світ у цілому. Нелінійно-синергетична методологія прояснює багато явищ інформаційно-комунікативного менеджменту, у якому відбуваються складні і суперечливі процеси.

У результаті наукових розвідок І.Пригожина та І.Стенгерс теорія самоорганізації перетворюється на самостійну науку, що постійно розвивається, в контексті якої значний інтерес відіграють нелінійні процеси і нерівновагомість станів.

Цей напрямок розвивався шляхом розвитку методів термодинамічного аналізу явищ самоорганізації. І.Пригожин та І.Стенгерс відмічали труднощі застосування синергетики до аналізу різноманітних процесів (управлінських, соціальних, економічних) у зв'язку з невизначеністю перемінних; необхідністю врахування жорстко визначеного оточення, з яким певна система обмінюється речовиною, енергією та інформацією.

Як засвідчує соціально-філософський аналіз, всі розмисли про застосування синергетичного підходу до аналізу економічних явищ, процесів і розвитку суспільства виходять із розуміння управління цим суспільством як складною дисипативною системою. У контексті парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту переважає відкритість (здатність обміну системи з зовнішнім середовищем), неурівновагомість, виникнення хаотичних і неупорядкованих структур більш високого порядку, до яких відносяться і мережеві структури. Ієрархія дисипативних систем інформаційно-комунікативного менеджменту створює ґрунт для виникнення різних рівнів синтезу порядку і хаосу.

На феноменологічному рівні аналізу порядку і хаосу в дисипативних системах слід розкрити механізм їх соціальної самоорганізації, що приводить, з однієї сторони, до ускладнення соціальних структур з їх спрощенням через дії, що сприяють елімінації процесів – ієрархізації. З іншої сторони, до розпаду складних дисипативних структур на більш прості, і як результат - приводять до переходу від упорядкованості соціальної системи до її хаотичного стану. Чергування процесів ієрархізації та деієрархізації в інформаційно-комунікативному менеджменті організації як складної соціотехнологічної системи визначається характером аттракторів, в процесі реалізації яких процеси

ієрархізації визначаються як прості аттрактори, в інших - деієрархізації – дивні аттрактори.

Специфіка нелінійно-синергетичної методології інформаційно-комунікативного менеджменту Специфіка нелінійно-синергетичної методології парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту у тому, що самоорганізація може бути проаналізована як виникнення нового цілого, утвореного узгодженою поведінкою складових елементів висхідного середовища. Визначальним фактором формування самоорганізації є виникнення набору подальшого відбору через посередництво масштабних флуктуацій. Розвиток, що розуміється як спонтанна природна самоорганізація, може бути пов'язаний з сталою закономірністю тільки як перехід від одних відносно сталих систем до інших.

Причому, на рівні послідовних фаз розгортання нелінійного динамічного процесу здійснюється перехід до чергового вибору сталих структур, тобто буде здійснюватися сценарій переходу від хаосу до порядку і навпаки. Креативна робота соціальної випадковості у проблемному полі розгортання нелінійного динамічного процесу обмежена рамками особливих ситуацій, коли здійснюється біфуркаційний перелом і народжуються нові структури. У спокійних ситуаціях рівновагового існування управлінської системи домінує детермінізм, здатний розглядати випадкову флуктуацію як направлену всупереч встановленої детерміністської тенденції.

До аналізу інформаційно-комунікативного менеджменту можуть бути застосовані приклади нелінійно-синергетичної методології аналізу інформаційного суспільства. Народження нового типу інформаційно-комунікативного соціуму, що потребує упровадження на всіх рівнях інформаційно-комунікативного менеджменту, пов'язано з порушенням висхідної просторово-часової симетрії.

По-перше, виникає часова неоднорідність – одному з можливих історичних шляхів розвитку інформаційного суспільства віддається перевага.

По-друге, виникає нова просторова неоднорідність – з'являється нова структура, яка свідчить про те, що моделі інформаційного суспільства виникали у різні часи і в різних просторових координатах країн. Ще один з найважливіших синергетичних аспектів аналізу інформаційного суспільства – біфуркаційні ситуації, як здатні порушити послідовно лінійне протікання подій.

Постільки джерелами оновлення порядку виступають самі найрізноманітніші сфери (детермінанти) буття – від природних до кібернетичних, то виникає необхідність полідетерміністського, багатовимірного описання цілісності самоорганізуючої системи, де був би врахований взаємовплив детерміністських імпульсів самої різноманітної природи. «Біфуркаційний хаос», що виникає в результаті розломів суспільства і цивілізацій є джерелом не тільки руйнації, але й творення

нового, що й привело до еволюції соціумів від індустріальної і постіндустріальної стадії до інформаційної та «суспільства знань».

Отже, смисл всіх переходів в інформаційному соціумі від порядку до хаосу і навпаки - у пошуках сталості організації як складної соціотехнологічної системи, яка здійснює управління підвищення місця і ролі (виконання функцій) інформаційно-комунікативного менеджменту. Цей пошук проявляється у протилежних тенденціях:

1) прагненні до максимально неупорядкованого стану (хаосу) у замкнених системах;

2) прагненні до форм упорядкування (при певних умовах) у відкритих системах.

В результаті мірою безладу організації (дезорганізації) є величина, яка називається ентропією, а мірою порядку (організації) – негативна ентропія, що називається негентропією, чи «інформацією».

Суттєвий аналіз процесів самоорганізації в організаціях як складних соціотехнологічних системах дає відповідь на питання: який характер тієї рушійної сили, що змушує дисипативні структури ускладнюватися у процесах ієрархізації чи спрощуватися у процесах деієрархізації та самоорганізуватися до стану упорядкування всіх структур.

Саме реалізації цих функцій і допомагає інформаційно-комунікативний менеджмент як нова цивілізаційна парадигма розвитку соціуму у ХХІ столітті. Американський спеціаліст М.Аткінджер вводить поняття «інтегрованого інформаційного менеджменту», під яким розуміється створення такої інформаційної структури, де всі «частинки» інформації забезпечують необхідний рівень співпадіння всіх інформаційних компонентів організації і сприяють її сталому розвитку.

Під інформаційним суспільством слід розуміти таке суспільство, в якому інформаційно-комунікативний менеджмент розглядається як невід’ємний компонент управлінських технологій, в контексті якого інформаційні технології слугують інструментом досягнення цілей організації, яке здатне розподіляти і використовувати інформацію.

Інформаційно-комунікаційний менеджмент – процес, що включає технології організації управлінської діяльності, направлені на досягнення цілей організації через посередництво упорядкування перетворень висхідних субстанцій та ресурсів організації завдяки інформації і перетворення її на вироби та послуги.

18. Соціальна мережа як засіб розвитку соціального капіталу в умовах формування глобального інформаційно-комунікативного суспільства

Актуальність теми дослідження проявляється в тому, що перманентна трансформація соціокультурної реальності потребує усвідомлення сучасної комунікативної ситуації і вироблення відповідних

стратегій і тактик управління комунікативними процесами, здатності індивіда і суспільства сприймати і конструювати комунікативні інновації.

Проникнення комунікації в усі сфери життєдіяльності суспільства, виникнення і розвиток якісно нового типу комунікативних структур потребують глибокого переосмислення комунікативної природи соціальної реальності, що актуалізує проблему мережевої комунікації у сучасному науковому пізнанні. Проблема дослідження ролі і місця соціальних мереж у комунікативному просторі сучасного суспільства зумовлена тим, що соціальні мережі перетворилися у своєрідний глобальний координаційний центр, здатний компенсувати не тільки нормативний вакуум, але й регулювати комунікативні процеси у соціальних системах.

У другій половині 1990-х рр. минулого століття відбувся вибухоподібний розвиток мережі Інтернет і комунікаційних технологій. Вже в кінці ХХ ст. в Інтернеті нараховувалося більше 300 млн. постійно підключених до нього серверів, а «бум соціальних мереж» потряс своєю інформаційною силою все людство.

В результаті цих процесів складний процес зміни комунікаційних стандартів став сприйматися як занурення країни у простір мозаїчної, хаотично орієнтованої культури, у зв'язку з чим загострилося питання ціннісних орієнтирів особистості в соціальних мережах. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.

Науковою проблемою дослідження виступає соціальний феномен соціальних мереж як засобів конструювання комунікативного простору сучасного суспільства, яка стала представляти головний концепт інформаційного суспільства, в основі якого саморозвиток і самореалізація особистості.

Мережеве суспільство - це суспільство, у якому значна частина інформаційних взаємодій відбувається за допомогою електронних мереж. В сучасних умовах, зумовлених інтенсивним розвитком інформаційних технологій і процесами глобалізації, формується мережева інформація, що компенсує щільність і багатоманітність інформації.

Соціальні мережі характеризуються періодичністю, інформаційно-аналітичною і фінансовою доступністю, глобальністю, демократичністю, наявністю зворотного зв'язку, що й сприяє розгортанню їх конструктивного соціального потенціалу в сучасному комунікативному просторі.

Види соціальних мереж визначаються геометричною конфігурацією акторів і зв'язками між ними, спрямованістю інформації, інтерактивністю, відкритістю, що створює умови для накопичення і реалізації соціального капіталу як культури довіри до людей та інститутів, соціальної солідарності.

Основними характеристиками соціальної мережі є мультифункціональність і соціабельність, що сприяють підвищенню ефективності мережевої комунікації за рахунок формування інформаційної

компетентності та інформаційної культури особистості. В той же час слід наголосити на аксіологічному статусі соціальних мереж, які виступають механізмом конструювання сучасного комунікативного простору, накопичення і реалізації соціомережевого соціального капіталу і дифузії інновацій.

Всебічний аналіз соціальних мереж, мережевої комунікації як феноменів сучасної соціальної реальності, визначення їх конструктивного потенціалу потребує міждисциплінарного підходу – соціальної філософії, комунікології, соціології комунікації, когнітивістики і віртуалістики. Особливе значення для нашого дослідження мають праці К.Шеннона, Н.Вінера, Л.Вітгенштейна, К.-О.Апеля, М.Бубера, Е.Левінаса, М.Кастельса. Ю.Габермаса, Н.Лумана. Соціальна реальність активно конструюється людиною та її діяльністю, що несе з собою індивідуальну цінність та індивідуальний смисл. У цьому аспекті слід відмітити роботу П.Бергера і Т.Лукмана «Соціальне конструювання реальності».

Аналіз соціальних мереж оформився як ключова техніка соціальних досліджень Дж.Морено. Саме поняття «соціальної мережі» вперше виникає в класичній соціальній філософії модерніті в роботах Г.Зіммеля; мережева архітектура соціального простору розглядалася в роботах П.Бурдьє. Аналітики інформаційного суспільства (Д. Белл, З. Бжезинський, Ж. Бодрійяр, П. Дракер, Е. Тоффлер, М. Кастельс, Ф. Уебстер, У. Еко та ін.) наголосили на змінах в базових соціальних інститутах під впливом нових інформаційних технологій.

Важливе місце в таких дослідженнях займає осмислення аксіологічних аспектів трансформації сучасної культури під впливом нових видів соціальної комунікації. Екранна культура має такі характерні риси: безпосереднє підключення до світу чуттєвих сприйняття суб'єкта; багаторазове збільшення дистанційності і оперативної взаємодії між людьми та між людиною і машиною; багатосемантичність інформації, яка набуває деяких ознак міфу, не втрачаючи при цьому своєї адекватності та об'єктивності; виразність засобів і форм, завдяки яким телебачення та Інтернет, як раніше кіно, збільшують свій вплив на масову свідомість людства.

Сучасне дослідження соціальних мереж пов'язане з аналізом інформаційної безпеки в соціальних мережах, специфіки їх функціонування, зумовлених геометричною конфігурацією соціальної мережі та їх інформаційною спрямованістю. У роботах Д.Коулмана, Р.Пантема Ф.Фукуями проблема соціального капіталу розглядається як особливий ресурс соціальних мереж, що впливає на динамічність і широту мережі і одночасно впливає на формування цього капіталу.

Аналіз вказаних робіт свідчить, що до сих пір недостатньо розкрита проблема ролі соціальної мережі в конструюванні комунікативного простору сучасного суспільства, так як мережа розглядалася тільки як засіб комунікації, а не як умова формування соціального капіталу суспільства. Поняття «інформаційне суспільство» було введено в науковий обіг на

початку 1960-х років майже одночасно в США і Японії Ф. Махлупом і Т. Умесао.

У 1970-ті та 1980-ті роки найбільший внесок у розвиток даної концепції зробили М. Порат, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, Р. Катц і деякі інші вчені. Розглядаючи виникнення і розвиток теорії інформаційного суспільства, не можна не зазначити, що ця концепція отримала найбільше визнання саме в 1970-1980 рр., у період, що характеризувався швидким поширенням технологічних досягнень і значних успіхів країн, що засвоювали нову інформацію та знання.

Інформаційно-комунікативне суспільство визначається як ступінь в розвитку сучасної цивілізації, що характеризується збільшенням ролі інформації і знань в житті суспільства, зростанням долі інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті, створенням глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх соціальних і особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Інформаційно-комунікативне суспільство базується на інформаційних технологіях, «інтелектуальних» комп'ютерах, автоматизації та роботизації всіх сфер і галузей економіки та управління, єдиній найновішій інтегрованій системі розвитку соціального капіталу в умовах формування глобального інформаційно-комунікативного суспільства.

Соціальна мережа як концепт інформаційно-комунікативного суспільства представляє собою симбіоз соціальної і технічної реальності, що утворює багатоманітні комунікативні конфігурації (просторово-часові, суб'єкт-суб'єктні, суб'єкт-об'єктні), які компенсують високу інформаційну щільність сучасного суспільства і здійснюють всі види соціальної комунікації (масової, міжособистісної, групової) на всіх технологічних рівнях: вербальному, мовленнєвому, аудіо-візуальному.

Соціальні мережі характеризуються нескінченним числом незалежних центрів акумуляції і розповсюдження інформації, що визначає її глобальність, демократичність, але й безконтрольність. Ці характеристики визначають нові смислові конструкти в організації комунікативного простору, в контексті якого соціальний капітал слугує джерелом мережі і нерозривно пов'язаний з її функціонуванням. Феномен довіри являється основою соціабельності і дає можливість суб'єкту підтримувати певне число контактів.

У результаті ефективного функціонування мережі створюється соціомережовий соціальний капітал, який сприяє соціалізації користувача і задоволенню професійних, ділових, комерційних та інших потреб, що підвищує рівень інформаційної культури та ефективності мережевої комунікації. Соціальна мережа як концепт інформаційно-комунікативного суспільства сприяє розвитку соціального капіталу, що є фундаментальною складовою демократичного суспільства та ринкової економіки. За визначенням Ф.Фукуями, соціальний капітал – набір неформальних

цінностей та норм, які є спільними для певної соціальної групи і створюють можливості для співпраці.

Соціальний капітал набуває свого наповнення і цінності лише коли стає суспільним надбанням і використовується широким колом індивідумів, тобто є характеристикою суспільства або його великих груп, а не характеристикою індивідумів.

Соціальний капітал слугує джерелом розвитку мережі і безпосередньо пов'язаний з її функціонуванням. Аксіологічний статус соціальних мереж у сучасному інформаційно-комунікативному суспільстві зумовлений тим, що соціальні мережі виступають як компенсаційний механізм, що формується в умовах неефективності держави та інших соціальних інститутів, а з іншої сторони, - представляє собою універсальний соціальний механізм, який здійснює свої функції в умовах відносної соціальної та групової солідарності і доповнює у цій якості інші інститути.

Ціннісний аспект мережевої комунікації проявляється у тому, що мережі сприяють дифузії інновацій, які охоплюють освітню, науково-інноваційну, політичну та економічну сфери сучасного суспільства, та сприяють конструюванню комунікаційного простору. Мережеві комунікації сьогодні представляють не просто теоретичний проект, а емпіричну реальність, що включає: електронну пошту, чати, служби повідомлень, форуми, блоги, мережеві спільноти, що є маніфестацією динаміки електронного обміну інформацією, яка неухильно розгортається в інформаційно-комунікативному просторі.

Взаємодія суб'єктів мережевої комунікації відображає нову якість інформаційних суб'єкт-об'єктних відносин, що зумовлено специфічними функціями соціальних мереж. Онлайнові соціальні мережі, які, крім виконання функцій підтримки спілкування, обміну думками і отримання інформації, стають об'єктами і засобами інформаційного управління та ареною інформаційного протиборства.

До мережевих засобів масової інформації слід віднести частину ресурсів платформи WWW (World "Wide Web, Всесвітня павутина, Веб), що складають зміст та інтелектуальну складову (контент) Інтернету.

Мережа – це не тільки засіб передачі інформації, але й можливість її обробки, яка виступає універсальним засобом структурування соціального простору, суть якого у тому, щоб сприяти створенню гнучкої та одночасної взаємодії великої кількості вузлів, функції яких виконують індивіди, що є соціальними акторами.

Відповідно соціальна мережа є системою, що пов'язує між собою канали зв'язків акторів. Найбільш важливою характеристикою мережевої комунікації є отримання і створення соціального капіталу через посередництво функціонування соціальної мережі.

Соціальний капітал визначає форми мережевої комунікації, тобто потреби, цілі і мотиви учасників комунікації, а властивості причетності до соціальної мережі розкривають динаміку інформаційних потоків і

потенційну безкінечність росту системи, її емерджентність, що посилює даний ефект.

Соціальний капітал слугує джерелом розвитку мережі і нерозривно пов'язаний з її функціонуванням, тобто може проявляти себе у якості особливого виду реальних і потенційних ресурсів. Форми мережевої комунікації залежать від геометричної конфігурації соціальних акторів, від міри реалізації і накопичення соціального капіталу, від інформаційної змістовності.

Соціальна мережа як засіб розвитку соціального капіталу володіє конструктивним потенціалом у динаміці формування глобального інформаційних потоків, безумовно має аксіологічний статус в сучасному суспільстві. Основна цінність соціальної мережі у тому, що в сучасних умовах вона є не просто засобом комунікації, а механізмом конструювання комунікативного простору сучасного суспільства. Ціннісним аспектом у даному випадку є вільна горизонтальна комунікація і самоорганізація мережі, що визначає її ентропійність.

Всі учасники мережевої спільноти визнають, перш за все, свободу слова не обмежену статусними межами і цінують право вільно формувати організаційні структури для досягнення ефективної взаємодії і генерації ідей. Тому аксіологічний статус соціальної мережі у сучасному інформаційно-комунікативному суспільстві проявляється у даному аспекті як засіб накопичення інформації та реалізації особистого і соціального капіталу.

Мережеве підприємство є вбудованим в мережу всередині фірми чи організації, сформоване навколо окремих бізнес-проектів, які займаються комерційною діяльністю. Модель мережевого підприємства поширюється у всіх сферах діяльності. Суто он-лайнівські компанії, такі як портали, Інтернет конвент-провайдери та ті, що спеціалізуються на Інтернет-торгівлі, залежать від здатності організувати управління, виробництво чи збут через Інтернет. Суть Інтернет-бізнесу полягає в інтерактивному зв'язку через мережу Інтернету між виробниками, споживачами та провайдерами послуг.

Мережеве підприємство створює умови для масштабування, інтерактивності, управління гнучкістю, іміджевої реклами та кастомізації (орієнтації на клієнта) у світі мереженого бізнесу. Тому перетворення ринків капіталу є першопричиною становлення Інтернет-фірм і всієї нової економіки. Новий фінансовий ринок – це ключ до нової економіки і нового бізнесу, що відбувається в нових умовах глобалізації та взаємозалежності фінансових ринків, що трансформуються через електронну торгівлю. Електронна торгівля збільшує кількість інвесторів, які користуються надзвичайно різноманітними стратегіями, діють через децентралізовану мережу інвестиційних джерел.

Саме працівники цих Інтернет-бізнесових мережевих структур залишаються джерелом продуктивності, інновацій та конкурентоспроможності. Тому талант - ключовий фактор виробництва

для Інтернет-бізнесу. Нова економіка, яку очолює сьогодні Інтернет-бізнес, є економікою, яку рухають інформаційні технології і яка організована навколо комп'ютерних мереж. Це, мабуть, і є джерела зростання продуктивності праці, і відповідно створення багатства у вік Інформації.

Інтернет-компанія - це нова форма ведення бізнесу, за допомогою Інтернету, через Інтернет і в Інтернеті. Інтернет - економіка поступово трансформує стару економіку в нову, яка охоплює цілу планету. Таким чином, нова форма ведення бізнесу через Інтернет потребує ще більшої персональної відповідальності бізнес-планів, через які можна заробити багато грошей. Ця форма бізнесу базується на новій інформаційній культурі, якою не володіють часто підприємці, - а це культура інновацій, культура ризику, культура очікувань, культура втілення надії в майбутньому.

Так, як Україна знаходиться на початковому стані формування інформаційного суспільства, і цей вид бізнесу розвинений ще недостатньо, необхідно розвивати особистісну філософію інформаційної культури та великої персональної відповідальності бізнесових структур перед суспільством в контексті нової проблеми – Інтернет-галактики, яка є новим комунікаційним середовищем.

Нові форми бізнесу давно вже вимагають нових гнучких процедур інституціонального регулювання, а нові форми корпоративного бізнесу потребують значно більшої персональної, індивідуальної, соціальної відповідальності як окремого індивіда, так і нашого уряду, відповідальності, від якої залежить майбутнє України.

Кастельс [Castells, 1996, p.373] розглядає виникнення культури віртуальної реальності, породженої інформаціоналізмом та мережевим суспільством, що супроводжується розвитком засобів мультимедійних технологій завдяки об'єднанню засобів масової інформації та комп'ютерних технологій.

У культурі віртуальної реальності сама культура повністю поглинається віртуальними образами, а світ, через який передається досвід, сам стає досвідом, у якому матеріальне/символічне існування людей повністю змінює відношення людини до світу. На відміну від минулого, у якому панував «простір міста», сьогодні виникла нова просторова логіка, які слід назвати «логікою інформаційних (мережевих) потоків». У сучасному світі стали панувати процеси, а не фізичне розташування індивіда, хоча й останнє має місце. Аналогічним чином ми вступили в епоху «без часового часу», у якому інформація доступна у будь-якому куточку земної кулі.

М.Кастельс стверджує, що панівні функції і процеси в інформаційну епоху у все більшій міру організовані навколо мереж, що визначаються певною сукупністю взаємопов'язаних вузлів. Мережі відкриті, здатні до необмеженого розширення, динамічні і можуть відновлюватися, не ліквідовуючи систему, а те, «що наша епоха визначається мережами не означає «кінця капіталізму».

Мережі дозволяють капіталізму вперше стати дійсно глобальними і організованими на основі глобальних фінансових потоків, у яких прикладом слугують глобальні «фінансові казино». Гроші, які тут програють і виграють, сьогодні тут мають більше значення, чим ті, що заробляються у процесі виробництва. Проте гроші відокремилися від виробництва, так як ми живемо в капіталістичну епоху, яка культивує інше відношення до грошей, відокремлене від виробництва. Розвиток мереж, культури реальної віртуальності, інформаціоналізм і особливо використання в інформаційному капіталізмі не відбувається сьогодні без перешкод.

З точки зору Кастельса, у новому світі з його глобалізацією економіки і залежністю від глобальних ринків капіталу держава стає все менш міцною. Спостерігається глобалізація злочинності і створення глобальних мереж, які знаходяться за межами контролю окремої держави, які стають вузлами більш широкої мережі влади.

Ми солідаризуємося з думкою про те, що останнім часом Інтернет перетворився з інфраструктури для задоволення тих чи інших потреб суспільства і бізнесу, обміну інформацією та знаннями на фактор суспільного виробництва. Швидкісний Інтернет та технології, що створені на його основі, дають можливість скоротити витрати і підвищити конкретність компаній, галузей та національної економіки. Вони дозволяють подолати суттєві перешкоди економічного розвитку – фізичні та просторові, - оскільки уможливають віртуальний обмін інформаціями та ідеями.

Зважаючи на роль, яку відіграє Інтернет в економіці та суспільстві більшості країн світу (окрім, найбільш розвинутих), експерти почали процес його «концептуалізації» як одного з основних рушіїв технологічного, суспільного прогресу та економічного зростання. Лідером цього руху є Всесвітній економічний форум (ВЕК, World Economic Forum), який створив концепцію «інтернет-економіки», що визначається як сукупна купівельна спроможність для інтернет-користувачів.

Таким чином, наведений ілюстративний приклад дозволяє вибудувати висновок, що головними детермінантами інтернет-економіки для будь-якої країни є:

- 1) кількість користувачів Інтернету;
- 2) середній рівень доходів на душу населення;
- 3) збільшення кількості користувачів Інтернету.

Проникнення сучасних телекомунікаційних мереж у широкі верстви населення розвинутого світу, так і в країнах, що розвиваються, стимулює унікальні процеси спільного виробництва товарів і послуг, а також підвищує рівень економічної та соціальної свободи мільйонів людей. Втім, частка населення з доступом до Інтернету в так званих «нових лідерах» (emerging economies), до яких відноситься і Україна, у 2010 р. досягла 30% порівняно з 15% у 2005р. та 6% у 2000 р.

Отже, прогнози розвитку країн світу вказують на те, що через 10-15

років різниця в економічному розвитку між країнами, що визнали пріоритетом розвитку інформаційне суспільство та Інтернет-економіку, та тими, які цього не зробили, буде значно більшою, ніж сьогодні. Сьогодні закладаються основи формування єдиного світового інформаційного простору, що об'єднує все людство в інформаційну спільноту людей. Це означає, що в оглядовому майбутньому всі суспільства приречені в тій чи іншій мірі вдаватися до послуг інформаційного суспільства.

19. Напрями оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації

В умовах сучасного мінливого бізнес-середовища головним завданням для компанії (організації) стає швидке реагування на зовнішні зміни та відповідне впровадження ефективних заходів і методів взаємодії в середовище цифрової цивілізації.

Напрями оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації розвиваються в контексті розвитку smart-бізнесу та smart-економіки. Аналіз ринку, потреб споживачів, моніторинг змін в їх перевагах і поведінці стають стратегічно важливими для бізнес-процесів, визначають подальшу діяльність організацій в інтернет-середовищі, що поступово стає «тканиною нашого життя» завдяки спроможності поширювати силу інформації всією цариною людської активності (М. Кастельс).

Бізнес-процеси в умовах інформаційного суспільства, що переходить в smartсуспільство, представляють собою сукупність взаємопов'язаних дій, спрямованих на створення кінцевого продукту, – від розробки концептуальної ідеї до її втілення, що є технологічною засадою організаційної форми інформаційної епохи-мережі. Мережі як організаційні засоби простору Інтернет мають неабиякі переваги через властиві їм гнучкість та адаптаційність – принципові якості для виживання й успіху в довкіллі, що жваво змінюється.

На сьогоднішній день Україна займає четверте місце в світі по кількості і якості ІТфахівців, і сам цей факт вражає. Ми тепер повинні створити можливості, щоб ІТ-продукт вироблявся в Україні, кінцевий продукт, а не тільки наші фахівці працювали на аутсорсинг, щоб Україна стала центром, де виробляється сучасний інформаційний продукт. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спираються автори

Результати фундаментальних досліджень концептуалізації проектно-орієнтованого бізнесу від інформаційного суспільства до цифрової цивілізації представлено у наукових працях Р. Абдеева, Д. Белла, Н. Вінера, В. Глушкова, У. Ешбі, К. Коліна, І. Пригожина, А. Урсула, Р. Фішера, Г. Хакена, Р. Хартлі, К. Шеннона. На нашу думку, поняття «концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу» слід розглядати в

одному ряду з такими типовими характеристиками, як «постіндустріальне суспільство» (Д. Белл), «інформаційне суспільство» (М. Порат, Й. Масуда), «мережеве суспільство» (М. Кастельс), «нове індустріальне суспільство» (Дж. Гелбрейт), «активне суспільство» (А. Етціоні), «постекономічне суспільство» (В. Іноземцев), «організаційне суспільство» (Р. Престус), «пострадянське суспільство» (Ж.-Ф. Ліотар).

Аналіз напрямів оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації вимагає від компаній (організацій) здійснення ефективного управління бізнес-процесами задля зайняття переконливих позицій на ринку. Перехід до цифрового бізнесу означає прозорість процесів, підвищення адаптивності організації до зовнішніх факторів, гнучкість і адаптивність. Найбільш дієво це реалізується в межах проектно-орієнтованих організацій, що представляють собою по суті тип інноваційної організації.

У всьому світі набирає обертів соціальна економіка, коли пріоритетним виступає не інтерес інвестора/акціонера, а суспільне благо, Sharing economy, social entrepreneurship, smart city, open big data, все те, що відкриває нові можливості для створення суспільних благ. Модель проектно-орієнтованої організації застосовується до цілого ряду галузей і сфер економічної діяльності, яка володіє всіма внутрішніми і зовнішніми ресурсами, що формують передумови для створення окремого бізнесу як аналогу індивідуального проекту. Різні структурні моделі проектно-орієнтованих організацій спрямовані на пристосування типових і традиційно структурованих організацій до потреб окремих споживачів.

Основна перевага проектно-орієнтованої організації полягає в тому, що всі зусилля концентруються на вирішенні одного конкретного завдання [1]. Еволюція концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу від інформаційного суспільства до smart-суспільства визначається як мистецтво застосування системи сучасних методів ІКТ для досягнення певних результатів проектно-орієнтованої організації як однієї з перспективних у плані розвитку smart-суспільства.

Основними принципами концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах інформаційного суспільства є:

1) поглиблення рівня обґрунтованості інвестиційних рішень, що приймаються через посередництво багатоваріантних (не менше 3-х) і багатофакторних оцінок (технологічних, економічних, соціальних та інших);

2) висока міра координації і контролю у процесі виконання інвестиційних проектів;

3) системний аналіз і постійне відслідковування зовнішніх змін (кон'юнктури ринку з усіх видів ресурсів, різних невизначених обставин і негативних факторів, що виникають на шляху інвестиційного циклу).

Для аналізу еволюції концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу до цифрової цивілізації слід використати: 1) технічний аналіз; 2) комерційний аналіз; 3) фінансовий аналіз; 4) економічний аналіз; 5)

організаційний аналіз; 6) екологічний аналіз; 7) соціальний аналіз; 8) гуманістичний аналіз. Проектування виконується послідовно і включає: 1) вибір проекту; 2) оформлення контрактів; 3) планування проектно-кошторисних робіт і послуг; 4) власне проектування і узгодження проектно-кошторисної документації.

В основі концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в контексті еволюції від інформаційного суспільства до smart-суспільства - формування вмій і знань з управління проектно-орієнтованим розвитком бізнесу, що розвивається у рамках мережі. Мережі поширюються у всіх сферах економіки, переважаючи та перемагаючи вертикально організовані корпорації та централізовані бюрократії. Формування вмій і знань з управління проектно-орієнтованим розвитком бізнесу проводиться на основі комплексного підходу з урахуванням того, що процеси управління проектами направлені на досягнення стратегічних цілей мережевого підприємства (організації) та їх економічної вигоди.

Сучасна концепція розвитку проектно-орієнтованого розвитку бізнесу в умовах еволюції від інформаційного суспільства до smart-суспільства включає усвідомлення місця та ролі управління проектами у загальній системі організаційно-економічних знань у соціальних науках, включаючи менеджмент; вивчення та обґрунтування основного змісту та структури процесів управління проектом; основні поняття та підходи до управління проектами в умовах еволюції від інформаційного суспільства до smartсуспільства, основні інструменти та навички проектно-орієнтованого розвитку бізнесу, самоменеджменту та творчого (креативного, інтелектуального) пошуку; конкурентні переваги від проектно-орієнтованого розвитку бізнесу, що включає гуманістичні аспекти, націлені на людину, її потреби та інтереси.

Сучасна концепція розвитку проектно-орієнтованого розвитку бізнесу в умовах еволюції від інформаційного суспільства до smart-суспільства направлена на те, щоб вміти застосовувати організаційний інструментарій і професійні знання та навички на практиці; використовувати основні складові контекстуальної компетенції проектного менеджменту в управлінні проектами; класифікувати проекти за масштабом, складністю, термінами, характером цільової задачі, предметною сферою діяльності; ідентифікувати, аналізувати та ранжувати зацікавлених сторін проекту; управляти розвитком організації шляхом реалізації проектів на усіх стадіях життєвого циклу; узагальнювати матеріали аналізу стану підприємства (організації) для формування пропозицій щодо проектно-орієнтованого розвитку бізнесу; творчо використовувати проектний підхід і smart-підхід для адекватного вирішення проблем динамічно-інноваційного середовища.

Слід проаналізувати поняттєво-категорійний апарат концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу у напрямі до впровадження цифрової цивілізації.

У професійному управлінні з поняттям «проекту» пов'язується процес здійснення комплексу цілеспрямованих заходів щодо створення нового продукту чи послуг у рамках встановленого бюджету, часу і якості. При цьому процес розділяється на дві складові проектного чи продуктово-орієнтованого процесу, направленої власне на створення продукту чи послуги, що розповсюджується на всі види людської діяльності – від створення книги до освоєння космосу.

Проектно-орієнтована організація як основа розвитку проектно-орієнтованого бізнесу – це організація, що динамічно розвивається і трансформується соціально, мета якої досягається на основі внутрішньо-організаційної інтегрованої/децентралізованої розробки та реалізації соціально-економічних проектів інноваційного розвитку. При цьому процеси інтеграції та/або децентралізації повинні бути збалансованими.

Основою діяльності проектно-орієнтованої організації є виконання проектів, а основними статтями витрат – витрати на персонал та інформацію. Продуктом діяльності проектно-орієнтованої організації вважається результат проектно-орієнтованої роботи: програма, дослідний зразок, звіт або стаття про результати дослідження, рекламна кампанія для замовника тощо. Основна перевага проектно-орієнтованої організації полягає в тому, що вона концентрує всі зусилля на вирішенні одного завдання, у той час як керівник функціонального відділу може одночасно займатися кількома проектами [4].

Проектно-орієнтований підхід, що тисячоліттями використовується в інженерній справі чи техніці, перенесений на організаційні, економічні, соціальні чи інші проекти у нетрадиційних сферах, приводить в умовах інформаційного суспільства до колосальних успіхів. Багатоманітні замисли, заходи, плани в не інженерних сферах слід розглядати як проекти і застосовувати до них проектно-орієнтовану технологію: чітко визначати цілі, результати проекту, склад робіт, враховувати зв'язки і вплив на проект оточуючого середовища і учасника проекту та виводити обґрунтовані розрахунки реалізації проектів.

Такий підхід дозволяє не тільки зрозуміти, але й визначити, які ми хочемо отримати результати, які кадри та ресурси необхідні, у які терміни ми прагнемо отримати результат і скільки це буде обходитися. Отже, з нечітких, несистемних бажань у сфері різних соціальних, економічних та організаційних перетворень за допомогою проектно-орієнтованого підходу можна перейти до обґрунтованих, розрахованих і забезпечених реаліями параметрам проекту, який можна реалізувати як ефективний проект.

Основна ідея технології проектно-орієнтованого менеджменту має чітко визначити цілі, склад робіт, розподілити відповідальність і ресурси, планувати всі види робіт з врахуванням ризиків і можливостей, постійно контролювати ситуацію і своєчасно реагувати на зміни і відхилення для досягнення цілей проекту у рамках встановленого часу, бюджету та якості. В основі цієї технології лежить комп'ютерне уявлення проекту як

динамічної моделі комплексу робіт з визначенням розрахункових і прогнозованих характеристик і показників проекту.

За допомогою формальної моделі і спеціальних програмних засобів концепція розвитку проектно-орієнтованого бізнесу розглядається, з нашої точки зору, як невикористаний ресурс в Україні і здійснюється за рахунок:

- 1) безперервного комплексного і прогнозованого планування з врахуванням обставин, що сформувалися на даний момент часу;
- 2) безперервного моніторингу просування проекту, контролю виконаних робіт, видатків на засоби і ресурси, а також інші показники проекту;
- 3) регулювання процесу виконання проекту шляхом його перепланування з врахуванням виконаних робіт і ситуації, що склалася в рамках і за межами проекту.

Сучасна концепція розвитку проектно-орієнтованого розвитку бізнесу в умовах розвитку цифрової цивілізації включає аналіз проблем за допомогою наступних видів аналізу:

- 1) проектний аналіз – визначення цінності проекту;
- 2) технічний аналіз – уточнення кошторису і бюджету проекту; уточнення фізичних і цінових непередбачуваних факторів, які приводять до непередбачуваним витратам;
- 3) комерційний аналіз – оцінка проекту з точки зору споживачів продукції чи послуг, що пропонуються проектом; у загальному вигляді ці задачі можливо звести до трьох: маркетинг; джерела і умови отримання ресурсів; умови виробництва і збуту;
- 4) екологічний аналіз – встановлення потенційного зиску, що наноситься оточуючому середовищу як в інвестиційному, так і післяінвестиційному періоді, а також визначення заходів, необхідних для подолання чи пом'якшення цього ефекту;
- 5) організаційний аналіз - оцінка організаційної, правової, політичної та адміністративної обстановки, у рамках якої проект має здійснюватися і реалізуватися;

б) соціальний аналіз – визначення здатності плану проекту для його користувачів, результат соціального замовлення, який повинен забезпечити можливість стратегії взаємодії між проектом та його користувачами, підтримка населення і сприяння досягнення цілей проекту.

Це бізнес, результати якого надаються споживачу у вигляді реалізованих проектів і програм, метою яких є створення продуктів і надання різноманітних послуг. Цей бізнес являє собою виробничу систему, на вході якої замовлення, контракти, угоди, договори, кожний з яких реалізується як програма чи проект, а на виході представляє створені продукти чи послуги. До проектно-орієнтованого бізнесу відносяться: інноваційна, інвестиційна сфери, консалтинг, інжиніринг.

Концептуалізація проектно-орієнтованого бізнесу в умовах розвитку цифрової цивілізації особливо актуальна для таких галузей, в яких суттєву частку складає проектно-орієнтований бізнес. Це енергетика, нафтогазова

промисловість, металургійна промисловість, велике машинобудування, аерокосмонавтика, транспортні комунікації, телекомунікації, інвестиційно-будівельна сфера, банківська справа, фінанси і страхування, інформаційні технології, перероблювана промисловість, автомобілебудування, фармацевтика, сфера торгівлі і обслуговування, науково-дослідна та інноваційна діяльність, а також державне управління на всіх рівнях, професійні послуги, управлінське консультування.

Менеджмент проектів при його широкомасштабному застосуванні забезпечує високу ефективність здійснення проектно-орієнтованої діяльності. Упровадження менеджменту проектів в економіку України буде сприяти масштабному соціально-економічному розвитку України за рахунок підвищення ефективності державного управління на центральному, регіональному і муніципальному рівнях, підвищенню якості управління державними і приватними підприємствами, а також інвестиційного клімату та інтенсивності обігу фінансово-кредитних ресурсів, що неминуче приведе до підвищення частки ВВП та рівня життя населення.

Використання проектно-орієнтованих систем управління в сучасному бізнесі дозволяє керівництву фірми вибудувати ефективну систему зв'язків між ланками, що беруть участь у розробці й реалізації проекту, і в кожний момент часу одержувати об'єктивну й повну картину діяльності організації. В основі управління проектами як нової парадигми організаційного мислення, лежить принципово нова комунікативна парадигма в сфері управління організацією. Хоча основним поняттям управління проектами є проект, реалізація ідеології проектно-орієнтованого управління неминуче приводить до стирання меж між управлінням окремими проектами й управлінням фірмою у цілому, що приводить до зближення, а потім і злиття понять проектного менеджменту та загального менеджменту.

Цифрова економіка базується на високих, у тому числі енергозберігаючих технологіях та екологічній інфраструктурі; в мережевій економіці формується нова якість послуг, їх генерують самі користувачі, громадяни смарт-суспільства, що взаємодіють з органами державного управління і приватним бізнесом не по вертикальним, а по горизонтальним зв'язкам. При цьому передбачається «fifthlevel service», коли сама послуга «знаходить» клієнта, а не навпаки.

Застосування ІКТ дозволяє підприємствам (організаціям) добиватися значних економічних успіхів за рахунок швидкої адаптації до плинного бізнес-середовища, використання віддалених офісів, безперервної Інтернет-комунікації зі споживачами і партнерами. Розвиток інтернет-технологій формує унікальні умови для виникнення з працівниками і роботодавцями нових трудових відносин.

Зокрема, у рамках технології Смарт-Стаффінгу реалізовані нові високотехнологічні підходи до залучення персоналу. Спеціалісти, що працюють в одній команді на загальний результат використовуються не

одночасно, а послідовно, по певному графіку, а велика частина працівників може виконувати трудові функції у дистанційному режимі. Реалізація технології Smart-Стаффіngu відбувається через розподільчу інтелектуальну Інтернет-b2b-платформу, за допомогою якої роботодавці на значній відстані залучають і перерозподіляють між собою доступні компетенції співробітників, а також заключають угоди з віддаленими працівниками за допомогою електронного документообігу.

Еволюція бізнес-моделі сьогодні відбувається від електронного навчання до Smart-університету в контексті розвитку каталізатора інновацій в освіті: просування на інституційному/ національному рівні; система кібер-навчання в кібер-університетах, Центрах перепідготовки і навчання.

«Стаффінг» (staffing) – термін, що означає представлення персоналу на тих чи інших умовах: staff leasing - «аренда» персоналу, temporary staffing - поставлення тимчасового персоналу на короткий строк, аутстаффінг – виведення персоналу за межу штату.

Smart staffing - «розумний стаффінг» - це у першу чергу ринкова технологія регулювання попиту і пропозиції трудових ресурсів, дотримуючи розумний компроміс між реаліями кадрового ринку і сучасними технологічними трендами, які відкривають нові можливості для управління доступністю персоналу потрібної якості і кількості, а також для сучасного його використання.

Серед напрямів оптимізації проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової цивілізації формування концепції розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до Smart-суспільства: проникнення Інтернету у всі сфери нашого життя, зростання інтересу до віддаленої роботи і популярності «віртуальних офісів», розвиток «хмарних» технологій. Цифрова економіка епохи Інтернету формує унікальні умови для виникнення нових відносин між роботодавцями і працівниками, так і між компаніями, що розсіяні по всьому світу.

Смарт-стаффінг за рахунок динамічного перерозподілу трудових ресурсів, у кінцевому рахунку, сприяє збільшенню національного «кадрового потенціалу». Частка «людського капіталу» у створенні «додаткової вартості», що повинна превалювати практично у будь-якому сучасному проекті. Для того, щоб своєчасно вирішувати унікальні задачі і підтримувати свою конкурентоспроможність, організації повинні мати доступ до кадрових ресурсів у потрібний час, сприяючи розвитку «людського капіталу» як конкурентоспроможного ресурсу для створення додаткової вартості, яка є інтелектуальною платформою, кадровою і соціальною інновацією.

Місія компаній - надавати якісні, високопрофесійні послуги та впроваджувати інноваційні технології і рішення для управління бізнесом, в результаті чого компанії-клієнти стрімко та прогнозовано будуть рости та успішно розвивати свій бізнес.

Принципом роботи SMART-business є побудова довгострокових відношень з клієнтами, як наслідок високого результату та якості послуг. Smart-інновації породжують нову парадигму розвитку суспільства, яка вважається найважливішим фактором становлення Smart-суспільства.

Не випадково це зростання зафіксоване у документі «Європа - 2020: Стратегія розумного стійкого та інклюзивного розвитку» (Smart growth) - стратегія, що включає розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях, та сприяє стійкому розвитку (Sustainable growth), більш ефективному використанню ресурсів, що включає інклюзивне зростання (Inclusive growth) та укріплення високої зайнятості населення, що в цілому сприяє розвитку Інтернет-економіки.

Не випадково передові країни вже давно сформували концепції (парадигми, теорії) розвитку цифрової економіки як розумної економіки, суспільства, розумного уряду, розумної освіти, розумного міста, що пов'язано з формуванням «економіки знань». В основі Smart-суспільства лежить розвиток «суспільства знань», цифрових технологій, цифрового суспільства, всього того, що зветься «цифровою епоєю» розвитку цивілізації.

Smart-суспільство побудоване таким чином, що «розумна» робота, яка утворена «розумним» життям, державою і бізнесом, базується на «розумній» інфраструктурі і «розумних» громадянах, які відіграють центральну роль у створенні smart-культури. Зарубіжні вчені вважають, що розвиток таких галузей, як Smart-транспорт, Smart-охорона здоров'я, Smart-енергетика, Smart-суспільство приведе до появи Smart-світу, детермінованого цифровими технологіями. Останнім часом стали виникати світові тренди у розвитку Smart: Smart-міста; Smart-країни; Smart-мобільності; Smart-екології; Smart-освіта; Smart-життя. Сучасна концепція смарт-уряду (Smart Government) базується на найновішій платформі «Smart Networks». Платформа Smart networks («розумних мереж») передбачає використання комунікаційних мереж для управління системами різної природи.

Розумна мережа виражається через три складових розвитку Інтернет:

- 1) міжмашинна взаємодія (M2M), тобто технології, що дозволяють машинам обмінюватися інформацією між собою або ж передавати її одностороннім порядком;
- 2) хмарові обчислювання (CC);
- 3) аналіз великих даних (Big Data).

Smart-економіка – це економіка, що базується на комплексній модернізації та інноваційному розвитку всіх секторів на основі технологій нового покоління, що забезпечують високу додаткову вартість, енергоефективність, формування якісного оточуючого середовища і соціальну стабільність. Smart-економіка базується на високих, у тому числі енергозберігаючих технологіях та екологічній інфраструктурі. У «мережевій» економіці формується нова якість послуг: їх генерують самі користувачі, громадяни смарт-суспільства, що взаємодіють з органами

державного управління та приватним бізнесом не по вертикальним, а по горизонтальним зв'язкам.

При цьому передбачається «fifth level service» така ситуація, коли сама послуга «знаходить» клієнта, а не навпаки. Застосування ІКТ дозволяє підприємствам добиватися значних економічних успіхів за рахунок швидкої адаптації до плинного бізнес-середовища, використання віддалених офісів, безперервної комунікації з споживачами і партнерами. Смарт-суспільство кооперується в загальнонаціональну мережу, трудова діяльність в якому організується на основі колективного інтелекту, що породжує «смарт-роботу».

У результаті зміни потреб інформаційного суспільства з'являються нові вимоги до трудових ресурсів, в контексті якого витребуваним є оволодіння колективною мережевою компетенцією. Смарт-суспільство включає в себе «розумні технології», освіту, управління містом, все те, що пов'язане з Інтернетом, та сприяє підвищенню ефективності нової ролі інформаційних технологій, які виступають у якості єдиної інфраструктури нового суспільства.

Поняття «цифрової економіки» характеризує постіндустріальний рівень його розвитку, на якому величезне значення має такий ресурс, як інформація. На зміну інформаційному суспільству йде «суспільство знань», яке інколи ототожнюється з інформаційним, проте в інших випадках його називають наступною стадією розвитку («Towards Knowledge Societies», доповідь ЮНЕСКО) з його найважливішим ресурсом знання. Розвиток інформаційного суспільства пов'язаний з початком ери становлення розуму.

Логічним продовженням мережевого суспільства є смарт-суспільство (smartsociety), що розвивається на основі смарт-технологій. Концепція смарт-суспільства знаходиться в основі сучасних державних програм розвитку країн Південної Кореї та Японії, зокрема, в Південній Кореї Національним соціальним агентством розроблена «Стратегія смарт-суспільства», що є надзвичайно актуальною. Smart-суспільство трансформує бізнес, роблячи управління більш інтелектуальним (гнучким, розумним), а діяльність, направленою на використання знань та інновацій. Освіта, за рахунок використання електронних і колективних технологій, стає більш масовою та ефективною.

Smart-економіка – це економіка, що базується на комплексній модернізації та інноваційному розвитку всіх секторів на основі технологій нового покоління, що забезпечують високу додаткову вартість, енергоефективність, формування якісного оточуючого середовища і соціальну стабільність. Smart-економіка базується на високих, у тому числі енергозберігаючих технологіях та екологічній інфраструктурі. У «мережевій» економіці формується нова якість послуг: їх генерують самі користувачі, громадяни смарт-суспільства, що взаємодіють з органами державного управління та приватним бізнесом не по вертикальним, а по горизонтальним зв'язкам.

При цьому передбачається «fifth level service» така ситуація, коли сама послуга «знаходить» клієнта, а не навпаки. Застосування ІКТ дозволяє підприємствам добиватися значних економічних успіхів за рахунок швидкої адаптації до плинного бізнес-середовища, використання віддалених офісів, безперервної комунікації з споживачами і партнерами.

Смарт-суспільство кооперується в загальнонаціональну мережу, трудова діяльність в якому організується на основі колективного інтелекту, що породжує «смарт-роботу». У результаті зміни потреб інформаційного суспільства з'являються нові вимоги до трудових ресурсів, в контексті якого витребуваним є оволодіння колективною мережевою компетенцією. Висновки Отже, смарт-суспільство включає в себе «розумні технології», освіту, управління містом, електронне управління, все те, що пов'язане з Інтернетом, та сприяє підвищенню ефективності нової ролі інформаційних технологій, які виступають у якості єдиної інфраструктури нового суспільства.

Технології Smart Home вже почали заповнювати світовий ринок. Такі передові країни, як Німеччина, Австрія, Іспанія, Великобританія, США чи Франція, на особистому прикладі показали, що інтерес до цієї технології зростає, і під впливом інформаційних технологій сьогодні з'являються такі галузі, як електронна комерція, електронна економіка, електронний маркетинг, електронне навчання і охорона здоров'я, навіть електронний туризм, що свідчить про еру смарт-суспільства (розумного, інтелектуального, технологічного), в якому розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій набуває масового характеру, коли Інтернет і мобільні вирішення отримують велику частку охоплення населенням, які поступово трансформують світ.

Технології стають сприйнятливими для збирання інформації про реальний світ і перетворюють її на знання, сприйнятливі для практичного використання. У результаті за рахунок ІКТ змінюються бізнес-процеси, державне та організаційне управління, відбувається реформування менеджменту, що перетворює економічні, соціальні та управлінські процеси за рахунок оптимізації, автоматизації та забезпечення можливості для колективної роботи.

Таким чином, як висновок зробимо, що цифрова цивілізація – це нова якість суспільства, у якому сукупність використання нових технологій дозволить людям підвищити якість свого життя, а основна ідея проектно-орієнтованого бізнесу - як з ідеї зробити проект, а з нього – бізнес.

20. Формування концепції інформаційно-інноваційного номенеджменту в умовах цифрової цивілізації

Концепція інформаційно-ноосферного розвитку суспільства ставить своєю метою реалізувати ідею В.Вернадського про розвиток гармонійних відносин в онто-соціо-природних процесах людської життєдіяльності на основі знання, релігії і філософії. Інформаційно-ноосферна концепція розвитку суспільства осмислює уявлення про особливу роль людини у Всесвіті як єдиного носія розуму і направлена на розвиток глобального інтелекту, що веде до розвитку інноваційного суспільства.

У соціальному організмі інформаційно-ноосферного суспільства повинна сформуватися здоровою кожна клітинка організму, яка повинна бути стійкою до динаміки космічного життя, ментальних вихрів, силового впливу зі сторони інших цивілізацій. Ноосферний погляд уселяє віру в те, що «на вершині свого розвитку людина буде у змозі творити суспільство паралельно з природою, не руйнуючи її.

Ноосферу слід визначити як сферу розуму, яка сприяє гармонійній взаємодії всіх життєвих факторів, що забезпечують інноваційний розвиток суспільства з його функціями – розвитком життєоблаштування ноосфери. а Господарство являє собою явище духовного життя, на це звертав увагу С. Булгаков, і таким його робить саме свобода творчості. Ноосферно-духовна концепція інформаційно-інноваційного нооменеджменту в умовах цифрової цивілізації проголошує однією з головних цілей - формування мистецтва управління, що являє собою сукупність державних (публічних цілей), направлених на вироблення ефективних і якісних управлінських рішень (В.Воронкова, О.Соснін, М.Максименюк, В.Нікітенко).

Концепція інформаційно-ноосферного розвитку управління включає розвиток ноосферної економіки як планово-ринкової, інтелектуальної, наукоємної, освітоємної, квалітативної економіки, що сприяє розвитку всіх сфер життєдіяльності суспільства. Вона формує соціум з точки зору соціальної чи гуманітарної політики, у центрі якої людина як творець всього сущого. Економіка, з поступовим переходом до прибутку, як провідного функціонала ринку і управління, до функціоналу якості життя на планових началах управління розвитком суспільства. Прогрес ноосферної якості управління як провідний показник ноосферно-економічного поступу допомагає окремому індивідууму результативно вирішувати проблеми, здійснювати раціональний вибір, генерувати інноваційні матриці культури. Ноосферу як глобальну оптимізовану соціально-економічну систему адміністративного нооменеджменту слід уявити як комплекс чотирьох взаємопов'язаних підсистем:

- 1) природної (вода, повітря, клімат, флора, фауна);
- 2) економічної (населення, промисловість, сільське господарство, транспорт);
- 3) соціокультурної (наука, мистецтво, охорона здоров'я, освіта, релігія);
- 4) етносоціальної (по бут, традиції, звичаї, мова) (В.Вернадський).

Вчені засвідчують, що в наших силах впливати на нелінійну динаміку і нелінійні процеси. В умовах нелінійного динамічного розвитку

вільних ринків організації і підприємства повинні перебудовуватися, а самоорганізація необхідна для того, щоб справитися із зростаючою складністю нелінійного розвитку (С.Куцепал, Н.Кочубей, В.Воронкова).

В основі ноосферно-інформаційно-інноваційного управління лежить коеволюція як співрозвиток взаємодіючих елементів системи, яка розвивається і зберігає свою цілісність. Сутність ноосферного адміністрування - сукупність таких процесів, у яких поєднуються три види еволюції – природна, соціальна і власне діяльна, у центрі якої людина як міра всіх речей.

В основі концепції інформаційно- ноосферного розвитку суспільства ноосфера як безперервно зростаюча у просторі і часі сфера розуму і духу, сфера, на якій базується життєдіяльність сучасної цивілізації, ядром якої слугує біосфера Землі. Необмежена у часі життєдіяльність земної цивілізації досягається гармонійною взаємодією людства і біосфери, регламентованим індексом стійкості розвитку (менше одиниці), і гармонійним розвитком суспільства, що визначається індексом соціально-економічної дисгармонії (менше 10-15).

Концепція інформаційно-ноосферного розвитку суспільства включає розвиток ноосферної економіки як «економіки суспільного інтелекту», що включає освітню економіку.

Освіта виступає «базисом базису» матеріального і духовного відтворення якості людини, якості освітніх послуг у суспільстві, якості суспільного інтелекту. Ноосферна економіка інформаційно-ноосферного суспільства – це інноваційна економіка, яка спирається на ноосферно-технологічний базис, який залучає суб'єкта до соціокультурних феноменів даного соціуму.

Ноосферна економіка як економічна і соціально-філософська наука включає у свої закони соціально-економічного розвитку окремих регіонів, з врахуванням дії закону енергетичної вартості, специфічних умов взаємодії господарсько-природно-ноосферної системи з регіональними особливостями виявлення гомеостатичних механізмів Біосфери і Планети Земля. Ноосферна економіка є економіко-господарська основа соціоприродної еволюції на основі суспільного інтелекту і освітянського суспільства».

Суспільство як відкрита система, виявляючи свої іманентні сили розвитку, сприяє відтворенню своїх складових компонентів суспільного організму, сприяє формуванню загальнолюдської парадигми культури і цінностей. Розвиток чи еволюція відкритих систем (у тому числі складноорганізованих систем, як людська свідомість чи суспільство в цілому), відбувається за загальними для всього Космосу об'єктивним законам. Знаючи космічні закони, що регулюють світ, можна пройти через кризи з найменшими втратами до розвитку суспільного цілого. Такими законами розвитку відкритих систем є закони самоорганізації і вільної волі у точці біфуркації при режимах із загостренням.

Розвиток ноосферної економіки буде сприяти коеволюції (тобто узгодженої еволюції), яка означає, що гармонічно організоване суспільство виникає тоді, коли стратегія розвитку Природи і стратегія розвитку людства не суперечать один одному, а співпадають. Коеволюція – це співрозвиток взаємодіючих елементів однієї системи, яка розвивається і зберігає свою цілісність. Найбільш перспективними є типи співрозвитку, які передбачають зближення двох взаємопов'язаних еволюціонуючих систем, але не рух до одного загального образу (конвергенція).

Останнє означає взаємну адаптацію, тобто коли зміни, що відбулися в одній з систем, ініціюють такі зміни в іншій системі, які, як мінімум, не приводять до небажаних чи тим більше неочікуваних наслідків. При аналогічних взаємодіях обов'язковою є деяка відносна симетрія, що означає рівнозначність коеволюціонуючих систем, що передбачає у кожній з них наявність набору потенційно можливих змін.

Коеволюція сприяє збереженню різноманітності у системі, елементи якої коеволюціонують, що визначає безумовну коеволюцію системи перед конфліктним розвитком. Згідно з В.І.Вернадським, наша планета і Космос уявляються як єдина система, у якій життя як жива речовина зв'язує у єдине ціле процеси, що протікають на землі, з процесами космічного походження.

Сучасні досягнення науки вже сьогодні дозволяють зробити кроки у формуванні принципу єдності енергоінформаційної взаємодії природи і суспільства і на цій основі створити ряд нормативних і законодачих актів, які можуть стати визначальним вектором космічного мислення і світогляду, які будуть сприяти розвитку цивілізації ХХІ століття [3, 485 с.].

Вже сьогодні активно розвивається ноосферне мислення, що представляє собою ключовий вузол ноосферогенезу, всієї концепції ноосфери. Ноосферогенез переживає самий складний етап, на якому відбувається вибір основного напрямку розвитку. У межах біосфери відбувається боротьба самих різноманітних стратегій, одна з яких являє собою формування ноосферної оболонки, квазірівноважний подальший розвиток людства. Проте цій стратегії протистоять інші, у тому числі і руйнівні, в результаті чого ноосфера може і не відбутися, тому таким важливим є формування ноосферного мислення і світогляду.

У ноосферному мисленні слід виділити декілька основних напрямків: планетарне мислення, формування нообіогеоценозів, усвідомлення ноосферогенезу в цілому. Людина не може поки що охопити своєю свідомістю всі аспекти ноосфери: її багатовимірність, складне ієрархічне облаштування і саморозвиток. Першою фундаментальною задачею у процесу становлення ноосфери є формування планетарного мислення.

Ноосферна економіка як найбільш широкий синтез економічного і гуманітарного знання, покликана розкривати принципи і закони ноосферного господарювання у регіоні, діючого у просторі гомеостатичних механізмів біосфери і планети земля. Ноосферна

економіка структурує конструкти духовної економіки, у якій економічна поведінка «економічної людини» повинна включати примат духовних потреб над матеріальними потребами.

Головна функція ноосферного мислення – це забезпечення інтегральної цілісності, єдності, безпеки і добробуту своїх громадян, що забезпечується за рахунок вмілого керівництва та ефективного управління. Так як завжди доводиться долати дисипативні структури, повинен бути вироблений адаптаційний механізм самоорганізуючої системи за рахунок кооперативних зв'язків, організації простору для того, щоб не тільки виживати при різних ідеологічних впливах, але й протистояти руйнації усталеного соціуму. Ноосферне адміністрування означає сукупність таких процесів, у яких поєднуються три види еволюції – природна, соціальна і власне діяльнісна, у центрі якої людина як міра всіх речей.

Перш за все ноосферне мислення повинно бути сформовано на основі наукового менеджменту, виходячи з синергетичного і нелінійного бачення шляхів подолання загальноцивілізаційних проблем, у контексті яких можливий альтернативний перехід від техногенної моделі розвитку, у якій людина протиставляється природі до коеволюційної моделі існування людства, модель якої акцентує увагу на формуванні ноосоціогенезу.

Ноосферна концепція управління означає, що політика визначається сферою розуму (ноосферою), моралі і справедливості, базується на науково-раціональній і морально-справедливій основі, на ноосферних підходах до розвитку суспільства. Ноосфера представляє собою таку гуманістичну сферу управління, в якій управління реалізується морально-справедливим розумом і глобальним інтегральним інтелектом. Критерієм рівня розвитку і якості життя людини є гуманістичні цінності і знання людини, яка живе в гармонії з оточуючою природою і природним середовищем.

В контексті вироблення ноосферних функцій управління слід враховувати:

- 1) екологічні особливості, потенціал території населення, оцінки стану соціоприродних ресурсів країни в біосфері Землі (еко-);
- 2) екологічні обмеження (норми) у способах взаємодії з природою – екологічність території земельного, водного, лісного, містобудівного господарства (техно-);
- 3) врахування критеріїв безпеки території в оцінці стану середовища життя населення (паспорт території) і функцій інститутів суспільства, що регулюють взаємодію з природою (- поліс).

Досвід людства свідчить, що ноосферні функції органів влади як гаранта збереження оточуючого середовища, екологічної безпеки населення реалізуються в екотехнополісі територіальних поселень держави – інституційної моделі біосферо-сумісного ведення господарства у певних умовах планети.

Світоглядно екотехнополіс населення – це ноосферна функція інститутів стійкого життєзабезпечення поколінь, безпечної

життєдіяльності суспільства і стійкості господарства держави. Практично екотехнополіс – це ноосферна функція гармонізації взаємодії населення з середовищем життя у природокористуванні поколінь біосфери Землі.

Вона охоплює весь комплекс знань про ноосферу, закони і тенденції її становлення і розвитку, включаючи учення про перехід цивілізації до «стійкого суспільства» і «стійкої держави».

Ноосферологія мислиться як та частина майбутнього, яка акцентує увагу на виживанні людства шляхом розвитку морального гуманізованого та екологізованого розуму, становлення ноосферного колективного інтелекту на основі засобів інформатики. Забезпечення безпеки є основою стійкого розвитку у ході становлення ноосфери, що здійснюється головним чином за допомогою раціональних заходів, найновіших інформаційно-інтелектуальних технологій.

З однієї сторони, мова йде про використання природних механізмів (типу природної безпеки, біологічної стабілізації і регуляції оточуючого середовища), які необхідно включати у сферу взаємодії природи і суспільства. З іншої сторони, гармонізація цієї взаємодії повинна досягатися за допомогою раціонально-духовних механізмів, що оптимально організують соціальну діяльність і переводять її на інтенсивно-коеволуційний шлях розвитку, що у сукупності забезпечує всезагальну безпеку і стратегічну стабільність.

Саме у ноосфері досягається системно-синергетичний синтез всіх складових стійкого розвитку, причому не тільки у самому соціумі, який виступає як ноосферо-глобальне ціле, але і в його взаємовідносинах з природою, як земною, так і космічною. Причому у відношенні космосу також у перспективі повинна бути забезпечена безпека у результаті становлення космоноосфери, де глобальна безпека забезпечується у її зовнішньому, геокосмічному і власне космічному варіантах, про які мріяв К.Ціолоковський.

Все це свідчить, що управління складними сучасними системами в умовах ринкової економіки є надзвичайно складним процесом, який повинен враховувати багато факторів – економічних, політичних, міжнародних, глобалізаційних, екологічних, що породжують безліч ризиків. Україна як самостійна держава, маючи великий природний, економічний, культурний та інтелектуальний капітал, зацікавлена в удосконаленні європейської архітектури безпеки. В умовах глобалізації ми стикаємося з більш складними проблемами, які пов'язані з нестійкими рівновагомими станами у політиці, економіці і суспільстві. Хаос, порядок і самоорганізація, як у природі, так і у суспільстві, виникають у відповідності з законами складних динамічних систем.

До яких висновків слід прийти у відношенні управління складними системами на підприємствах, у фірмах та адміністративних структурах? Слід враховувати в управлінні складними соціально-економічними системами, що потребують розвитку ноосферного мислення:

- перехід від лінійної до нелінійної динаміки;

- самоорганізацію і динаміку у природі і суспільстві;
- самоорганізацію і динаміку в економіці і суспільстві;
- самоорганізацію і динаміку в комп'ютерних, інформаційних і комунікативних системах;
- самоорганізацію і динаміку в управлінні підприємствами і адміністративними системами;
- самоорганізацію і динаміку у глобалізаційну епоху.

Країни і нації також представляють собою складні соціально-економічні і соціально-культурні системи, розвиток яких підпорядковується законам нелінійної динаміки. Нелінійна динаміка означає, що цими процесами у всіх деталях неможливо управляти централізовано. Тому необхідно своєчасно розпізнавати моменти нестійкості і можливі параметри порядку, які можуть домінувати у глобальних тенденціях розвитку.

Таким чином, необхідно сформувати ноосферні індикатори адміністративного менеджменту, виокремлюючи критерії випереджаючого стратегічного планування та управління, адаптовані до соціально-економічних умов кризових (чи депресивних) регіонів.

Під індикатором (лат. indicator – показчик) ми розуміємо доступну спостереженню і визначенню характеристику якості середовища життя населення; під індексом (лат. index - показник) - комбінацію індикаторів, що виражають міру чи критерій розумності взаємодії суспільства з середовищем проживання, що буде сприяти інноваційності суспільства.

Формування концепції ноосферно-інформаційно-інноваційного розвитку адміністративного нооменеджменту у ХХІ ст. є новою галуззю філософського знання і сприяє підвищенню ефективності розвитку сучасного соціуму в усіх його сферах, поява якої викликана визначальною роллю управління у житті суспільства і окремого індивіда в контексті нових викликів глобалізації.

Філософія ноосферного публічного управління, будучи синтезом науки і мистецтва, знання і досвіду, філософії та етики представляє собою широке дослідницьке поле для вивчення сучасного соціуму, розуміння його природи у різних ситуаціях, постільки управління пронизує всю систему взаємовідносин у суспільстві. Специфікою філософії адміністративного менеджменту є міждисциплінарний характер, наявність сучасних теоретичних концепцій з орієнтацією на вирішення гуманістичних задач соціуму. Філософія адміністративного менеджменту занурюється в культуру, яка детермінує розвиток управлінських начал, аналізується у форматі аксіологічних, гносеологічних і методологічних принципів, що переломлюються через гуманістичні та аксіологічні чинники управління.

Філософія ноосферного публічного управління - особливий тип свідомої діяльності людини, вища форма управлінської діяльності, в центрі якої людина. В основі філософії адміністративного менеджменту – суб'єкт-суб'єктне усвідомлене управління, що пов'язане з формуванням суб'єкт-

орієнтованого світу, детермінованого засадами гуманістичного менеджменту.

В основі адміністративного нооменеджменту - гуманістичні характеристики управлінського процесу, перехід на вищий щабель, що демонструє загальноцивілізаційний рівень, виражає універсальні зв'язки і явища, що демонструють якісний розвиток сучасного соціуму в усіх сферах життєдіяльності – економічній, політичній, соціальній, духовній. Тому деяка група вчених дотримується того, що адміністративний нооменеджмент в сучасну епоху повинен ґрунтуватися на якості прийняття управлінських рішень, що базуються на досягненні поставлених цілей («дерево цілей»).

Філософія ноосферного адміністративного менеджменту розвивається у темпоральному вимірі, що враховує простір і час, детермінованих ментальністю, в основі якого «життєвий світ» народу і людини.

Як засвідчує аналіз, в умовах глобальної трансформації людства змінюються мотиви поведінки, ціннісні орієнтації, соціально-психологічні властивості людини та її відношення до людини, соціуму, природи, самої себе. Глобалізація впливає на розпад стійких соціальних зв'язків, в результаті чого посилюються імміграційні тенденції, неадаптованість сучасної людини до викликів сучасності, що приводить до зростаючої дестабілізації сучасного соціуму, падіння життєвих стандартів, соціально-психологічної дезадаптації сучасної людини.

Філософія ноосферного публічного управління повинна базуватися на інформаційно-комунікативному менеджменті і когнітивному управлінні, постільки кожного разу слід відслідковувати, як впливає ноосфера на природні та господарські процеси та управлінські парадигми. Вчені розробили соціальні технології когнітивного управління, що знаходяться в основі адміністративного нооменеджменту:

- 1) рефлексивне управління;
- 2) управління знаннями;
- 3) управління через спільноти (мережеві товариства, Інтернет-спільноти);
- 4) управління через громадянське суспільство (партії і суспільні рухи);
- 5) інфраструктурне управління (соціальні структури освіти, науки, молоді і спорту);
- 6) нормативне управління (через законодавство);
- 7) управління змінами;
- 8) управління організаційним розвитком;
- 9) управління інформаційними системами.

Адже використання неадекватної інформації (теорії) приводить до неадекватної практики адміністративного нооменеджменту і неадекватного прийняття управлінських рішень в умовах інформаційного суспільства і глобалізації. Ноосферно-інформаційно-інноваційний розвиток сучасного

соціуму базується на філософсько-методологічних і соціально-економічних проблемах побудови суспільства інновацій, інформаційній інфраструктурі, засобах факторів інноваційно-інформаційного розвитку, антикризової стратегії адміністративного менеджменту, високої ролі інтелектуального ресурсу та розвитку освіти і науки, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності держави та можуть стати локомотивом технологічних і соціальних перетворень на шляху модернізації суспільства.

21. Формування смарт-освітнього простору інформаційного суспільства у глобальному вимірі та нової технології смарт-стафінгу

Поняття «інформаційне суспільство» характеризує постіндустріальний рівень його розвитку, на якому величезне значення має такий ресурс, як інформація. На зміну інформаційному суспільству йде «суспільство знань», яке інколи ототожнюється з інформаційним, проте в інших випадках його називають наступною стадією розвитку («Towards Knowledge Societies», доповідь ЮНЕСКО) з його найважливішим ресурсом знання. Розвиток інформаційного суспільства пов'язаний з початком ери становлення розуму. Логічним продовженням мережевого суспільства є смарт-суспільство (smart-society), що розвивається на основі смарт-технологій. Концепція смарт-суспільства знаходиться в основі сучасних державних програм розвитку країн Південної Кореї та Японії, зокрема, в Південній Кореї Національним соціальним агентством розроблена «Стратегія смарт-суспільства», що є надзвичайно актуальною. Smart-суспільство трансформує бізнес, роблячи управління більш інтелектуальним (гнучким, розумним), а діяльність, направлену на використання знань та інновацій. Освіта, за рахунок використання електронних і колективних технологій, стає більш масовою та ефективною. Відповідно, смарт-держава повинна формувати смарт-громадян (розумних), які є високоосвіченими, так як використовують сучасні технології, діють колективно і приймають участь в управлінні [1]. Smart-інновації породжують нову парадигму розвитку суспільства, яка вважається найважливішим фактором становлення Smart-суспільства. Не випадково це зростання зафіксоване у документі «Європа - 2020: Стратегія розумного стійкого та інклюзивного розвитку» (Smart growth) - стратегія, що включає розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях, та сприяє стійкому розвитку (Sustainable growth), більш ефективному використанню ресурсів, що включає інклюзивне зростання (Inclusive growth) та укріплення високої зайнятості населення, що в цілому сприяє розвитку Інтернет-економіки [2]. Відмітимо, що вперше термін «SMART-суспільство» ввів П.Друкер ще у 1954 р. перші літери якого означали: S - Self-Directed; M - Motivated; A - Adaptive; R - Resourceenriched; T -

Technology. SMART-критерії, яким повинні відповідати цілі: 1) specific – конкретний (що необхідно досягнути); 2) measurable – вимірюваний (у чому буде вимірюватися результат); 3) attainable – досягнутий (за рахунок чого можливо досягнути цілі); 4) relevant – актуальний (визначення істинності цілі); 5) time-bounded – співвіднесення з конкретним строком (визначення часового проміжку, по закінченню якого ціль має бути досягнута). Правильна постановка цілей означає, що вони мають бути конкретними, вимірювальними, досягнутими, значущими і співвідноситися з конкретним строком, що й означають перші літери даного терміну. Слово «smart» у перекладі на українську означає розумний, тобто як такий, що сприяє розвитку розумних технологій і формуванню розумного суспільства [3]. Smart – це властивість системи чи процесу, яке проявляється у взаємодії з оточуючим середовищем і наділяє систему здатністю до реагування на зміни у зовнішньому середовищі: 1) адаптації до умов, що трансформуються; 2) самостійному розвитку і самоконтролю; 3) ефективному досягненню результату. Ключовим у властивості «смарт» є здатність взаємодіяти з оточуючим середовищем. Не випадково передові країни вже давно сформували концепції (парадигми, теорії) розвитку смарт-суспільства, а саме – розумного суспільства, розумного уряду, розумної освіти, розумного міста, що пов'язано з формуванням «економіки знань». Smart – це властивість об'єкта, що характеризує інтеграцію у даному об'єкті елементів, раніше не поєднаних, які здійснюються за допомогою використання Інтернет. Наприклад: Smart-TV, Smart-Home, Smart-Phone Smart-технології, що в цілому приведе до розширення трудової мобільності: в освіті, на державній службі і в багатьох інших сферах зайнятості. В основі Smart-суспільства лежить розвиток «суспільства знань», цифрових технологій, цифрового суспільства, всього того, що зветься «цифровою ерою» розвитку цивілізації. Smart-суспільство побудоване таким чином, що «розумна» робота, яка утворена «розумним» життям, державою і бізнесом, базується на «розумній» інфраструктурі і «розумних» громадянах, які відіграють центральну роль у створенні smart-культури. Зарубіжні вчені вважають, що розвиток таких галузей, як Smart-транспорт, Smart-охорона здоров'я, Smart-енергетика, Smart-суспільство приведе до появи Smart-світу, детермінованого цифровими технологіями. Останнім часом стали виникати світові тренди у розвитку Smart: Smart-міста; Smart-країни; Smart-мобільності; Smart-екології; Smart-освіта; Smart-життя. Сучасна концепція смарт-уряду (Smart Government) базується на найновішій платформі «Smart Networks». Платформа Smart networks («розумних мереж») передбачає використання комунікаційних мереж для управління системами різної природи. Розумна мережа виражається через три складових розвитку Інтернет: 1) міжмашинна взаємодія (M2M), тобто технології, що дозволяють машинам обмінюватися інформацією між собою або ж передавати її одностороннім порядком; 2) хмарові обчислювання (CC); 3) аналіз великих даних (Big Data). Smart-економіка –

це економіка, що базується на комплексній модернізації та інноваційному розвитку всіх секторів на основі технологій нового покоління, що забезпечують високу додаткову вартість, енергоефективність, формування якісного оточуючого середовища і соціальну стабільність. Smart-економіка базується на високих, у тому числі енергозберігаючих технологіях та екологічній інфраструктурі. У «мережевій» економіці формується нова якість послуг: їх генерують самі користувачі, громадяни смарт-суспільства, що взаємодіють з органами державного управління та приватним бізнесом не по вертикальним, а по горизонтальним зв'язкам [4]. При цьому передбачається «fifth level service» така ситуація, коли сама послуга «знаходить» клієнта, а не навпаки. Застосування ІКТ дозволяє підприємствам добиватися значних економічних успіхів за рахунок швидкої адаптації до плинного бізнес-середовища, використання віддалених офісів, безперервної комунікації з споживачами і партнерами. Смарт-суспільство кооперується в загальнонаціональну мережу, трудова діяльність в якому організується на основі колективного інтелекту, що породжує «смарт-роботу». У результаті зміни потреб інформаційного суспільства з'являються нові вимоги до трудових ресурсів, в контексті якого витребуваним є оволодіння колективною мережевою компетенцією. Смарт-суспільство включає в себе «розумні технології», освіту, управління містом, все те, що пов'язане з Інтернетом, та сприяє підвищенню ефективності нової ролі інформаційних технологій, які виступають у якості єдиної інфраструктури нового суспільства. Smart-економіка в умовах цифрової трансформації соціуму базується на високих, у тому числі енергозберігаючих технологіях та екологічній інфраструктурі; в мережевій економіці формується нова якість послуг, їх генерують самі користувачі, громадяни смарт-суспільства, що взаємодіють з органами державного управління і приватним бізнесом не по вертикальним, а по горизонтальним зв'язкам. При цьому передбачається «fifthlevel service», коли сама послуга «знаходить» клієнта, а не навпаки. Застосування ІКТ дозволяє підприємствам (організаціям) добиватися значних економічних успіхів за рахунок швидкої адаптації до плинного бізнес-середовища, використання віддалених офісів, безперервної Інтернет-комунікації зі споживачами і партнерами. Розвиток інтернет-технологій формує унікальні умови для виникнення з працівниками і роботодавцями нових трудових відносин. Зокрема, у рамках технології Смарт-Стаффінгу реалізовані нові високотехнологічні підходи до залучення персоналу. Спеціалісти, що працюють в одній команді на загальний результат використовуються не одночасно, а послідовно, по певному графіку, а велика частина працівників може виконувати трудові функції у дистанційному режимі. Реалізація технології Смарт-Стаффінгу відбувається через розподільчу інтелектуальну Інтернет-b2b-платформу, за допомогою якої роботодавці на значній відстані залучають і перерозподіляють між собою доступні компетенції співробітників, а також заключають угоди з віддаленими працівниками за допомогою

електронного документообігу. Еволюція бізнес-моделі сьогодні відбувається від електронного навчання до Smart-університету в контексті розвитку каталізатора інновацій в освіті: просування на інституційному/ національному рівні; система кібер-навчання в кібер-університетах, Центрах перепідготовки і навчання. «Стаффінг» (staffing) – термін, що означає представлення персоналу на тих чи інших умовах: staff leasing - «аренда» персоналу, temporary staffing - поставлення тимчасового персоналу на короткий строк, аутстаффінг – виведення персоналу за межу штату. Smart staffing - «розумний стаффінг» - це у першу чергу ринкова технологія регулювання попиту і пропозиції трудових ресурсів, дотримуючи розумний компроміс між реаліями кадрового ринку і сучасними технологічними трендами, які відкривають нові можливості для управління доступністю персоналу потрібної якості і кількості, а також для сучасного його використання. Сучасна концепція стаффіngu враховує існуючі тенденції цифрової економіки і цивілізації: проникнення Інтернету у всі сфери нашого життя, зростання інтересу до віддаленої роботи і популярності «віртуальних офісів», розвиток «хмарних» технологій. Цифрова економіка епохи Інтернету формує унікальні умови для виникнення нових відносин між роботодавцями і працівниками, так і між компаніями, що розсіяні по всьому світу. Смартстаффінг за рахунок динамічного перерозподілу трудових ресурсів, у кінцевому рахунку, сприяє збільшенню національного «кадрового потенціалу». Частка «людського капіталу» у створенні «додаткової вартості», що повинна превалювати практично у будь-якому сучасному проекті. Для того, щоб своєчасно вирішувати унікальні задачі і підтримувати свою конкурентоспроможність, організації повинні мати доступ до кадрових ресурсів у потрібний час, сприяючи розвитку «людського капіталу» як конкуренто спроможного ресурсу для створення додаткової вартості, яка є інтелектуальною платформою, кадровою і соціальною інновацією. Місія компаній - надавати якісні, високопрофесійні послуги та впроваджувати інноваційні технології і рішення для управління бізнесом, в результаті чого компанії-клієнти стрімко та прогнозовано будуть рости та успішно розвивати свій бізнес. Принципом роботи SMART business є побудова довгострокових відношень з клієнтами, як наслідок високого результату та якості послуг. Smart-інновації породжують нову парадигму розвитку суспільства, яка вважається найважливішим фактором становлення Smart-суспільства. Не випадково це зростання зафіксоване у документі «Європа - 2020: Стратегія розумного стійкого та інклюзивного розвитку» (Smart growth) - стратегія, що включає розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях, та сприяє стійкому розвитку (Sustainable growth), більш ефективному використанню ресурсів, що включає інклюзивне зростання (Inclusive growth) та укріплення високої зайнятості населення, що в цілому сприяє розвитку Інтернет-економіки в умовах інформаційного суспільства.

Питання для самоконтролю

1. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства.
2. Що таке мережа і як вона діє.
3. Дайте характеристику мережевого суспільства.
4. Інформаціологія як методологічна основа управління організацією.
4. Інформаційний менеджер: його задачі та функції.
5. Інформаційна діяльність управлінця та його ролі.
6. Мережева організація як структурний компонент інформаційно-комунікативного менеджменту.
7. Інформація як головний мегатренд і матриця інформаційно-комунікативного менеджменту.
8. Інформаційна людина, інформаційна культура, інформаційна ідеологія, інформаційна свідомість як складові інформаційно-комунікативного менеджменту.
9. Формування професійних компетентностей спеціаліста інформаційного суспільства.
10. Становлення і розвиток мережево-онлайнової культури особистості в дискурсивному просторі віртуальної реальності.
11. Інформаціоналізм як основна методологічна засада інформаційно-комунікативного менеджменту.
12. Специфіка впливу інформаційно-комунікативного процесу на соціальну організацію відкритого типу.
13. Інформаційно-комунікативні технології та механізми інформатизації як головні складові інформаційно-комунікативного менеджменту.
14. Комунікаційне середовище організації: сутність, зміст, моделі, види комунікацій та їх функції.
15. Напрями удосконалення інформаційно-комунікативного менеджменту.

Тематика реферативних повідомлень

1. Зарубіжний досвід інформаційно-комунікативного менеджменту.
2. Глобальний індекс креативності, індекс людського розвитку, глобальний інноваційний індекс.
3. Перспективи креативної індустрії завдяки методам креативно-інформаційного менеджменту.
4. Соціальний та інтелектуальний капітал та умови його формування. Ефективна реалізація та розвиток людського та соціального капіталу.
5. Складові політики інформаційного розвитку. Проблеми інформаційно-комунікативної безпеки держави.
6. Особливості формування мережево-онлайнового суспільства..
7. Ціннісно-сміслові трансформації вищої освіти під впливом інформаційно-комунікаційних відносин.
8. Критерії і методи оцінювання інформаційно-комунікативного менеджменту.

9. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні та розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту.

10. Вплив інформаційно-комунікативного менеджменту на розвиток організації в умовах нестабільності та стохастичності інформації.

11. Інформатизація як фактор оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.

12. Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.

13. Форумвання сматр0-освітнього простору ЗВО (закладів вищої освіти).

3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ Модуля	Назва теми	Кількі сть годин денна форма навч	Кількі сть годин заочна форма навч
1	Тема № 1 Наукові виміри інформаційно-комунікативного менеджменту.	2	0
	Тема № 2 Об'єкт і предмет інформаційно-комунікативного менеджменту.		
	Тема № 3 Методологічні засади інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 4 Інформаційний менеджер: його задачі та функції. Інформаційна діяльність управлінця та його ролі.	2	
	Тема № 5 Мережева організація як структурний компонент інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 6 Інформація як головний мегатренд і матриця інформаційно-комунікативного менеджменту.	2	
2	Тема № 7 Інформаційна людина, інформаційна культура, інформаційна ідеологія, інформаційна свідомість як складові інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 8 Формування професійних компетентностей спеціаліста інформаційного суспільства.	2	1
	Тема № 9 Стем-освіта як фактор формування смарт-суспільства.		1
	Тема № 10 Становлення і розвиток мережево-онлайнової культури особистості в дискурсивному просторі віртуальної реальності.	2	
	Тема № 11. Інформаціоналізм як основна методологічна засадна інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 12 Специфіка впливу інформаційно-комунікативного процесу на соціальну організацію відкритого типу.	2	
3	Тема № 13 Інформаційно-комунікативні технології та механізми інформатизації як головні складові інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 14 Комунікаційне середовище організації: сутність, зміст, моделі, види комунікацій та їх функції.	2	

	Тема № 15 Інформація як головний мегатренд і матриця інформаційно-комунікативного менеджменту.		1
	Тема № 16 Глобальний індекс креативності, індекс людського розвитку, глобальний інноваційний індекс. Тема № 17 Перспективи креативної індустрії завдяки методам креативно-інформаційного менеджменту.	1	
	Тема № 18 Соціальний та інтелектуальний капітал та умови його формування. Ефективна реалізація та розвиток людського та соціального капіталу.	1	1
	Тема № 19 Складові політики інформаційного розвитку. Проблеми інформаційно-комунікативної безпеки держави. Тема № 20 Особливості формування мережево-онлайнного суспільства..	2	
4	Тема № 21 Ціннісно-сміслові трансформації вищої освіти під впливом інформаційно-комунікаційних відносин. Тема № 22 Критерії і методи оцінювання інформаційно-комунікативного менеджменту.	2	1
	Тема № 23 Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні та розвитку інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 24 Вплив інформаційно-комунікативного менеджменту на розвиток організації в умовах нестабільності та стохастичності інформації.	2	1
	Тема № 25 Інформатизація як фактор оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 26 Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.	2	0
Усього годин		24	6

САМОСТІЙНА РОБОТА

Дисципліна «Інформаційно-комунікативний менеджмент» як нормативна дисципліна для підготовки магістрів та формування у них знань, вмінь і навичок, які необхідні для написання випускної кваліфікаційної роботи та здійснення професійної діяльності в майбутньому. Майбутній фахівець має бути підготовленим, насамперед, як для самостійного проведення досліджень в сфері інформаційно-комунікативного менеджменту, бути інформаційним менеджером, оволодіти їй вміннями і знаннями в цілому та управління знаннями зокрема, так і здійснення практичних дій у сфері інформаційно-комунікативного менеджменту. Тому поряд з аудиторними заняттями підвищена увага приділяється саме організації й проведенню самостійної роботи студентів.

Метою самостійної роботи є активізація засвоєння студентами теоретичних знань, набуття вмінь та навичок самостійного проведення розрахунків та аналізу результатів для успішного застосування їх у подальшій роботі. Самостійна робота студентів повинна мати творчий характер, розвивати навички до аналітичної діяльності.

Кожна тема дисципліни «Інформаційно-комунікативний менеджмент» потребує додаткового опрацювання студентами під час самостійної роботи, яка умовно поділяється на такі види:

1. Підготовка до аудиторних (лекційних та практичних) занять, а саме:

– опрацювання матеріалу лекцій, які були прочитані напередодні, та підготовка до запланованих розкладом лекційних занять, що передбачає поглиблене опрацювання теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих літературних джерел та конспекту лекцій;

– підготовку студента до практичних занять, яка полягає в тому, що він оволодіває методикою використання управлінських механізмів для розв'язування економічних, а також техніко-управлінських задач математичними, статистичними, організаційними, психологічними методами.

Рекомендований обсяг часу, який передбачається приділити по кожній темі дисципліни, приведений в розділі 4 даної програми навчальної дисципліни, а саме:

№ Модуля	Назва теми	Кількіс ть годин денна форма навч	Кількіс ть годин заочна форма навч
1	Тема № 1 Інформаційно-комунікативний менеджмент: сутність та задачі. Тема № 2 Визначення інформаційно-комунікативного менеджменту:	4	11
	Тема № 3 Розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту засобами Інтернет. Тема № 4 Інформаціоналізм як методологічна основа інформаційно-комунікативного менеджменту.	4	
	Тема № 5 Структурні компоненти інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 6 Вплив інформаційно-комунікативного менеджменту на розвиток організації.	4	11
2	Тема № 7 Інформація як головний мегатренд інформаційно-комунікативного менеджменту. Класифікація інформації. Тема № 8 «Інформаційне ожиріння» та методи боротьби з ним.	4	10
	Тема № 9 Глобальний індекс креативності. Умови становлення креативної особистості.	4	
	Тема № 10 Інформаційно-економічні проблеми інформаційного суспільства.		9
	Тема № 11 Проблеми формування інтелектуального капіталу засобами інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 12 Теорія інформації та суспільства знань.	4	
3	Тема № 13 Розвиток інноваційного та інформаційного мислення засобами інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 14 Функції та задачі інформаційного менеджера. Тема № 15 Інтелектуально-інформаційний капітал та умови його формування.	4	10
	Тема № 16 Сутність інформаційної діяльності управління як об'єкт соціально-філософської рефлексії. Тема № 17 Роль організації як об'єкт інформаційно-комунікативного менеджменту.	4	
	Тема № 18 Саморозгортання організації як складної ієрархічної системи в умовах стохастичності інформаційного суспільства		10
	Тема № 19 Глобальне інформаційне суспільство та умови формування глобальної інформаційної культури	4	
4	Тема № 21 Трансформація моделей менеджменту в інформаційній економіці Тема № 22 Критерії і методи оцінювання ефективності інформаційно-комунікативного менеджменту.	4	6

	Тема № 23 Економічне обґрунтування інформаційно-комунікативного менеджменту. Тема № 24 Роль інформатизації в управлінській діяльності.	4	6
	Тема № 25 Вплив інформаційно-комунікативного процесу на діяльність організації як відкритої системи в умовах нестабільності Тема № 26 Напрями оптимізації інформаційно-комунікативного менеджменту.	4	7
	Підготовка до складання іспиту	24	24
Усього годин		72	108

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Підсумковий рейтинговий бал успішності навчання	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для оцінювання знань під час: проведення іспиту, визначення рівня курсового проекту, проходження практики	для оцінювання знань під час проведення диференційованого заліку
90 – 100	A	відмінно	
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ТЕСТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

1. Система наукових знань дисципліни «Інформаційно-комунікаційний менеджмент» складається з:

- а) теорії, законів;
- б) гіпотези, понять й наукових методів;
- в) + теорії, законів, гіпотези, понять й наукових методів.

2. Наука «Інформаційно-комунікаційного менеджменту» -це:

а) + особлива форма людської діяльності, яка склалася історично і має своїм результатом цілеспрямовано відібрані факти, гіпотези, теорії, закони й методи дослідження;

б) виявлення законів, відповідно з якими об'єкти можуть перетворюватись у людській діяльності.

в) тип практики і відкриття для людства нові предметні світи, які можуть стати об'єктами практичного освоєння лише на майбутніх етапах розвитку цивілізації.

3. ІКМ-менеджер – це:

а) спеціаліст, що здійснює контроль фінансово-господарської діяльності;

б) фінансовий аналітик;

в) спеціаліст, що несе відповідальність за формування облікової політики, впровадження бухгалтерського обліку, сучасного явлення повної і достовірної бухгалтерської звітності;

г) +спеціаліст, що розробляє план створення, упровадження і розвитку ІС.

4. Інформаційна система в інформаційно-комунікаційному менеджменті є:

а) суб'єктом;

б) метою;

в) завданням;

г) +об'єктом.

5. Інформаційно-комунікаційний менеджмент – це:

а) система взаємопов'язаних способів обробки матеріалів і прийомів виготовлення продукції у виробничому процесі;

б) формування конкурентоспроможної позиції конкретної ІС і створення деталізованого маркетингового комплексу для неї;

в) сукупність інформації, необхідної для особи, що приймає рішення;

г) +управління ІС на всіх етапах їх життєвого циклу та комунікація на всіх рівнях.

6. Об'єктом управління в інформаційно-комунікаційному менеджменті є:

- а) маркетолог
- б) +інформаційна система;
- в) маркетинговий комплекс;
- г) ІТ-менеджер.

7. Сфера діяльності ІТ-менеджера охоплює:

- а) створення бізнес-портфеля компанії;
- б) +область інформаційних технологій ;
- в) розробку стратегії розвитку бізнес-компаній;
- г) систему способів виготовлення продукції.

8. Управління інформаційними системами на всіх етапах життєвого циклу є предметом:

- а) менеджменту;
- б) інноваційного менеджменту;
- в) фінансового менеджменту;
- г) +інформаційно-комунікаційного менеджменту.

9. Розробкою плану створення, упровадження і розвитку ІС в інформаційно-комунікаційному менеджменті займається:

- а) керівник компанії;
- б) фінансовий аналітик;
- в) головний бухгалтер;
- г) +ІТ-менеджер.

10. Комунікації в інформаційно-комунікаційному менеджменті відповідає визначення:

- а) +процес взаємодії і способи повідомлення, що дозволяють створювати, передавати і приймати інформацію;
- б) процес управління і задоволення потреб цільової аудиторії через посередництво створення повідомлень;
- в) сигнальна, інтелектуальна і вербальна діяльність, направлена на створення повідомлень;
- г) засоби доведення інформації до цільової аудиторії.

11. Контекст комунікативного процесу інформаційно-комунікаційного менеджменту відповідає:

- а) +системі побудови комунікативного процесу з врахуванням відомих чи близьких для адресата компонентів повідомлень;

б) системі побудові комунікативного процесу з врахуванням соціально-економічних характеристик адресату повідомлень: статусу, доходів, рівня освіти і т.п.;

в) системі побудови комунікативного процесу з врахуванням психологічних характеристик адресату повідомлень;

г) системі побудови комунікативного процесу з врахуванням використання в повідомленні архетипі них символів, образів, знаків.

12. Автором концепції «речової комунікації», основу якої складають дослідження соціального дискурсу як мови красок, субстанцій, об'ємів і просторів, є:

а) Ж.Дерріда;

б)+ Ж.Бодрійяр;

в) М.Фуко;

г) Ю.Лотман.

13. Характерними ознаками етапу історії комунікації є:

а) писемність,

б) соціальна диференціація суспільства за принципом грамотність/неграмотність;

в)+ книгодрукування і поліграфічна революція;

г) урбанізація суспільства.

14. Комунікантом в інформаційно-комунікаційному менеджменті є:

а) група осіб, що створюють повідомлення у вигляді усних повідомлень, друкованих текстів, фільмів, радіо – і телепередач;

б) +отримувач повідомлення у комунікаційному процесі;

в) спеціаліст, що займається професійно підготовкою текстів промов і виступів;

г) спеціаліст, що керує і слідкує за протіканням дискусії за раніше підготовленим планом.

15. Невербальними комунікаціями в інформаційно-комунікаційному менеджменті називають:

а) комунікації через посередництво візуального тексту;

б) комунікації через посередництво усного слова;

в) комунікації через посередництво письмового мовлення;

г) +комунікації через посередництво візуального і пластичного тексту.

16. Міжособистісною комунікацією називають:

а) адекватне взаєморозуміння учасників комунікативного акту, що належать різним національним культурам;

б) комунікацію у певній сфері життєдіяльності людини, що здійснюється як між окремими людьми, так і між групою і окремою людиною, групою і групою;

в) комунікацію, в якій приймають участь двоє людей;

г) +комунікацію, що здійснюється між людьми за допомогою різних заслабів, у тому числі і мас-медіа.

17. Яку модель комунікативної PR-взаємодії мають приведені нижче характеристики:

а) функції цієї моделі співвідносяться з уявленнями громадськості найбільш повної і точної інформації про організацію;

б) це одностороння комунікація, а піарники відіграють роль «власних кореспондентів», але при цьому намагаються враховувати інтереси обох сторін, тому суспільна думка має важливе зазначення;

в) +інформаційна модель є збалансованою, тобто намагається здійснити корекції взаємовідносин між організацією і громадськістю, але при цьому організація продовжує розглядатися як джерело, а громадськість як споживач інформації;

г) дослідження суспільної думки носять незначний характер і співвідносяться в основному з аналізом процесів аудиторного сприйняття (тобто досліджуються технологічні питання, наприклад, процеси сприйняття інформації).

18. Гіпертексту відповідає визначення:

а) лінійний спосіб створення повідомлення, що використовує знаки письмового повідомлення;

б) + нелінійний спосіб створення повідомлення, що використовує різні види комунікацій (слово, картинку, звук).

в) послідовність осмислених висловлювань, що передають інформацію, об'єднаних загальною темою;

г) гіперриторичний спосіб побудови повідомлення, головна задача якого опис іншого тексту.

19. Комунікатором в інформаційно-комунікаційному менеджменті є:

а) спеціаліст, що продумує PR-стратегію чи PR-повідомлення, включаючи всі її текстуальні складові: сценарій, слоган, підписи до плакатів, заголовки, знаки-образи;

б) людина, яка може вплинути на відношення групи до певних проблем;

в) особа чи група осіб, яка створює повідомлення у вигляді усних виступів, друкованих текстів, фільмів, радіо-і телепередач;

г) + відправник повідомлення у комунікаційному процесі.

20. Представником семіотики, який запропонував ввести в класичну семіотичну модель комунікації поняття «лексікодів», є:

- а) Ю.Лотман;
- б) К.Леві-Строс;
- в) + Р.Барт;
- г) У.Еко.

21. У комунікативному процесі переконанню відповідає стадія:

- а) +сприйняття зміни, тобто готовності підпорядкуватися так званому відправнику повідомлення;
- б) забезпечення необхідної інтерпретації;
- в) забезпечення запам'ятовування повідомлення для його використання;
- г) забезпечення прийому відповідного повідомлення.

22. Яку модель комунікативного PR-взаємодії утворюють нижче приведені характеристики:

- а) основна функція моделі в тому, щоб захистити інтереси організації, саме тому наукове переконання (факти, докази, пояснення) є основою комунікативної діяльності;
- б) + це двосторонні комунікації, що відрізняються незбалансованим характером, так як інформаційна взаємодія направлена на те, щоб змусити спільноту погодитися з думкою організації;
- в) інформаційна модель використовує принцип «зворотного зв'язку», але тільки для маніпуляційних цілей, що відповідають потребам організації;
- г)) прикладом використання аналогічної моделі можуть бути комерційні фірми.

23. Масовою комунікацією слід назвати:

- а) взаємодію з організовано великою кількістю людей, що мають аналогічний комунікативний рівень;
- б) +взаємодію з великою кількістю людей, що мають різний комунікативний досвід та рівень;
- в) взаємодію з організовано великою кількістю людей, що мають аналогічний комунікативний рівень, з використанням технічних засобів;
- г) комунікацію у певній сфері життєдіяльності людини, що здійснюється як між окремими людьми, так і між спеціально організованою групою і окремою людиною, групою і групою.

24. Якісними характеристиками джерела повідомлення є:

- а) +статус, надійність, кваліфікація відправника;
- б) тема повідомлення, канал, сила впливу комуніканта;
- в)статус, тема повідомлення, кваліфікація відправника;
- г) статус, тема повідомлення і сила впливу відправника.

25. Які елементи процесу комунікації є ключовими для комунікатора:

- а) процеси прийняття рішень аудиторії, емоційний підйом, політичні передумови;
- б) можливості аудиторії у сфері інформаційних операцій і процесів прийняття рішень;
- в) + цільова аудиторія, канал, контекст;
- г) біографічні дані, емоційний підйом аудиторії, процеси прийняття рішень.

**Ключ до відповідей з дисципліни
«Інформаційно-комунікаційний менеджмент»**

Питання	Відповідь	Питання	Відповідь	Питання	Відповідь
1	3	11	1	21	2
2	1	12	2	22	2
3	4	13	3	23	2
4	4	14	1	24	1
5	4	15	3	25	3
6	2	16	4		
7	2	17	2		
8	4	18	2		
9	4	19	4		
10	1	20	3		

СЛОВНИК

Автопоетична система організована (визначена як єдність) як мережа процесів виробництва (трансформації і руйнування), що складається з компонентів, які виробляють компоненти, що: (1) взаємодіючи і змінюючись, регенерують і реалізують мережу процесів (відносин), які їх виробляють; і (2) конституюють систему як деяку єдність у просторі, в якому ці компоненти існують, задаючи топологічну область своїх реалізацій мереж як такої і. Автопоетична теорія входить у більш загальну дослідницьку програму, відому під назвою “когнітивна наука”, що здійснює міждисциплінарний синтез досліджень в області нейролінгвістики, штучного інтелекту, когнітивної психології, нейробиології й епістемології. Теорія автопоезиса може бути зрозуміла і з погляду системного підходу як один з напрям-ків «теорії самоорганізації» або «теорії складності». Істотною особливістю живих систем є автопоезис – самовиробництво системою компонентів, реалізуючих її організацію (її остаточну процесуальну конфігурацію).

Антропогенез – (від греч. – antropos – людина) процес походження людини (Homo sapiens). Антропний принцип стверджує нерозривний психо-матеріальний зв'язок людини та космосу.

Аксіологія - наука про цінності (духовні, матеріальні), їх місце в реальності і структурі ціннісного світу; зв'язки різних цінностей між собою соціальними і культурними факторам і структурою особистості.

Аттрактор – "ціль", "кінцевий стан"; під аттрактом розуміють відносно стійкий стан системи, що немовби притягує до себе всю безліч "траєкторій" системи, зумовлених її різними початковими умовами збирання сил, приєднання, притягування сил, сфера притягіння сил.

Біфуркація – роздвоєння; поліфуркація – багато шляхів; у результаті розгалуження (біфуркації) виникають граничні цикли - періодичні траєкторії у фазовому просторі, число яких тим більше, чим більш структурно хитлива система; у кожній точці біфуркації система вибирає шлях розвитку, траєкторію свого руху.

Біфуркація у відкритих системах, що обмінюються з навколишнім середовищем по токах речовини або енергії, однорідний стан рівноваги може втрачати стійкість і незворотним чином переходити в неоднорідний стаціонарний стан, стійкий щодо малих флуктуацій (збурювань). Такі стаціонарні стани одержали назву дисипативних структур; мікрофлуктації, що в них відбуваються, - це коливання.

Взаємний перехід симетрії та асиметрії (континуальності та дискретності, неперервності та перервності, циклічних та лінійних зв'язків та взаємин) відображений у взаємодії двох детерміністських чинників, концептуалізованих у межах принципів **детермінізму та індетермінізму**.

Герменевтика – тлумачення філологічних, а також філософських, історичних і релігійних текстів. У давньогрецькій філології та філософії — тлумаченням Біблії, взагалі наукових текстів.

Гносеологія (епістемологія) – теорія пізнання, як людина пізнає світ і саму себе; проблеми природи пізнання, його межі і можливостей людини пізнати світ і саму себе.

Дисипація – самовибудовування, розсіювання енергії.

Джерелом інформації можуть бути природні об'єкти (планети, зірки, люди, тварини, рослини, поля, луки, ліси, гори...), книжки, газети, журнали, малюнки, наукові експерименти, конструкторські розробки, випробування нових матеріалів і приладів тощо.

Ентропія походить від грецького слова "*entropia*", яке означає "поворот, перетворення; вперше було введено в термодинаміку для визначення міри незворотного розсіювання енергії або нарощування *хаосу* в системі. Ентропія також широко застосовується в інших галузях науки: в статистичній фізиці як міра ймовірності здійснення якогось макроскопічного стану; в теорії інформації – як міра невизначеності певного досвіду, який може мати різні результати.

Емерджентність виявляється у принциповій неможливості зведення властивостей системи до суми властивостей частин, що її складають. Зумовленість властивостей цілого властивостями частин, елементів проявляється не безпосередньо, а через зв'язки між цими елементами

Зростаюча мінливість (флуктуативність) передбачає те, що флуктуації, які відбуваються в системі, замість того, щоб згасати, можуть підсилюватися, і система еволюціонує в напрямі "спонтанної" самоорганізації

Інформаційні процеси - послідовна зміна стану та (або) уявлення про інформацію в результаті дій, які з нею можна виконувати. Такими діями є — створення, збирання, зберігання, обробка, відображення, передавання, розповсюдження, використання, захист, знищення інформації. Під час інформаційного процесу дані перетворюються з одного виду в інший за допомогою певних методів. Інформаційні процеси відбуваються при передачі інформації від джерела до приймача за допомогою каналу передачі. *Схема передачі інформації (у загальному вигляді): джерело інформації — канал передачі - приймач інформації.*

Інформаційно-комунікаційний процес –система управління інформаційно-комунікаційною сферою організації а на основі використання форм, методів і технологій правового, економічного, соціального, гуманітарного і політичного характеру;сфера, в якій здійснюється інформаційний обмін за допомогою комунікацій; простір, де триває комунікаційний процес; система численних комунікативних зв'язків, що виникають між різними агентами комунікації, якими можуть бути окремі люди, групи людей, соціальні інститути.

Інформація - це нові знання, які отримує споживач (суб'єкт) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей; комунікація та зв'язок, в процесі якого усувається невизначеність (інформаційна ентропія) (теорія зв'язку, американський вчений Клод Шеннон); міра неоднорідності

розподілу матерії та енергії у просторі та у часі, міра змін, якими супроводжуються всі процеси, що протікають у світі (український вчений Віктор Михайлович Глушков); позначення змісту, отриманого з зовнішнього світу в процесі нашого пристосування до нього і пристосування до нього наших почуттів (американський вчений Норберт Вінер); передача різноманітності (англійській філософ Вільям Росс Ешбі);

Інформатизація (*Informatisation*) - сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки. Процес широкомасштабного використання ІТ у всіх сферах соціально-економічного, політичного і культурного життя суспільства з метою підвищення ефективності використання інформації і знань для управління, задоволення інформаційних потреб громадян, організацій і держави і створення передумов переходу держави до інформаційного суспільства.

Інформаційна система - (ІС) використовується як у широкому, так і у вузькому сенсі. У широкому сенсі інформаційна система є сукупність технічного, програмного та організаційного забезпечення, а також персоналу, призначена для того, щоб своєчасно забезпечувати належних людей належної інформацією. У широкому сукупність міститься в базах даних інформації і забезпечують її обробку інформаційних технологій та технічних засобів. Одне з найбільш широких визначень ІС дав М. Р. Когаловській : "інформаційною системою називається комплекс, що включає обчислювальне і комунікаційне обладнання, програмне забезпечення, лінгвістичні засоби та інформаційні ресурси, а також системний персонал і забезпечує підтримку динамічної інформаційної моделі деякої частини реального світу для задоволення інформаційних потреб користувачів". Інформаційна система - система обробки інформації, що включає пов'язані з нею ресурси, такі як людські, технічні та фінансові, призначена для забезпечення інформацією і поширення інформації, результатом функціонування якої є представлення вихідної інформації для подальшого використання". У вузькому сенсі інформаційною системою називають тільки підмножина компонентів ІС в широкому сенсі, що включає бази даних, СУБД і спеціалізовані прикладні програми. ІС у вузькому сенсі розглядають як програмно-апаратну систему, призначену для автоматизації цілеспрямованої діяльності кінцевих користувачів, що забезпечує, відповідно до закладеної в неї логікою обробки, можливість отримання, модифікації та зберігання інформації. У будь-якому випадку основним завданням ІС є задоволення конкретних інформаційних потреб в рамках конкретної предметної області. Сучасні ІС де-факто немислимі без використання баз даних і СУБД, тому термін "інформаційна система" на практиці зливається за змістом з терміном "система баз даних". В ідеалі в

рамках підприємства повинна функціонувати єдина корпоративна інформаційна система, яка задовольняє всі існуючі інформаційні потреби всіх співробітників, служб та підрозділів.

Інформаційне суспільство - теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Головними продуктами виробництва інформаційного суспільства мають стати інформація і знання. Характерними рисами теоретичного інформаційного суспільства, є: збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства; зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг, зростання їх частки у валовому внутрішньому продукті; зростання інформатизації та ролі інформаційних технологій в суспільних та господарських відносинах; створення глобального інформаційного простору, який забезпечує (а) ефективну інформаційну взаємодію людей, (б) їх доступ до світових інформаційних ресурсів і (в) задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг.

Існує багато варіантів визначення сенсу «інформаційного суспільства»:

- суспільство, орієнтоване на людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток, в якому кожний може створювати інформацію і знання, мати до них доступ, користуватися і обмінюватися ними, даючи змогу окремим особам, громадам і народам повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи своєму сталому розвитку і підвищуючи якість свого життя;

- суспільство, економіка якого базується на інформаційних технологіях і яке соціально трансформується з метою допомогти індивідам та спільнотам використовувати знання та ідеї, що допомагає людям втілити їх потенціал та реалізувати їх прагнення;

- суспільство, яке створюється внаслідок нової індустріальної революції на базі інформаційних і телекомунікаційних технологій та на базі інформації, яка є виразником знання людей. Завдяки технологічному прогресу в такому суспільстві оброблення, накопичення, отримання і обмін інформацією в будь якій її формі — звуковій, письмовій або візуальній — не обмежені за відстанню, часом і обсягами. Ця революція додає великих можливостей людському інтелекту і створює ресурси, що змінюють спосіб суспільної праці і суспільного життя;

- оскільки сучасні інформаційно-комунікаційні технології працюють з інформацією в дискретній, цифровій формі, то часто для позначення «інформаційного суспільства» використовується синонімічний термін «цифрове суспільство», а різницю між членами в можливостях і засобах участі в такому суспільстві позначають як «цифровий розрив».

- пов'язаними з концепцією «інформаційного суспільства» є концепції «постіндустріального суспільства» (Деніел Белл), «пост-фордизму», «постмодернізму», «суспільства знань», «телематичного

суспільства», «інформаційної революції», «революції білих комірців» та «мережного суспільства».

Каналами передачі можуть бути світлові, звукові, електричні сигнали та електромагнітні хвилі тощо. Для передачі інформації на значні відстані використовують технічні досягнення: телефон, телетайп (передача текстів), телефакс (передача зображень документів), модем (передача комп'ютерних сигналів).

Катастрофа - у концепціях самоорганізації називають якісні, стрибкоподібні, раптові ("гладкі") зміни, стрибки в розвитку системи.

Когерентність - погодженість передбачає те, що системи поведуться як єдине ціле і структуруються так, ніби кожна молекула, що входить у більш складну систему, була "інформована" про стан системи в цілому.

Когнітивістика – вчення про пізнання, побудова ментальних картин світу, певне сприйняття світу,, об'єктом якого є людський розум, мислення і ментальні процеси. Всі процеси, що пов'язані зі знаннями і інформцією, є когнітивними.

Конструктивізм хаосу у контексті синергетики свідчить про те, що хаос є конструктивним механізмом самоорганізації складних систем, тому що народження нового пов'язане з порушенням звичної системи упорядкованості, з переструктуруванням за рахунок елементів середовища, з виходом за межі вихідної системи.

Концепція (розуміння, система) - система поглядів, єдиний, визначальний задум, провідна думка наукової праці, певний спосіб розуміння явищ і процесів, основна точка зору, керівна ідея

Концепт – мисленнєве утворення, зміст поняття, сукупність уявлень про дійсність; акт «схватування» смислов вещи (проблеми) в единстві речевого висказування; «конструктивна сутність»; які асоціації у нас викликає те чи інше слов

Комунікаційне середовище - складна, багатоелементна система, яка акумулює інформаційні, організаційні, інтелектуальні, методичні, технічні, програмні ресурси та сприяє інформаційній взаємодії у моделі «суб'єкт – об'єкт».

Критичні точки", чи "точки біфуркації" – зони "розгалуження", де система зустрічається із безліччю подальших шляхів розвитку), які виявляють стан *неврівноваженості, нестійкості*, саме у точках біфуркації перед системою відкривається розмаїття варіантів шляхів розвитку, який вона обирає та продовжує поступовий розвиток до наступної точки біфуркації.

Міра складності структур (французький вчений Абраам Моль); фундаментальний генералізаційно-єдиний безпочатково-нескінченний законопроцес автоосциляційного, резонансно-сотового, частотно-квантового та хвильового відношення, взаємодії, взаємоперетворення та взаємозбереження (у просторі та часі) енергії, руху, маси та антимаси на основі матеріалізації та дематеріалізації в мікро- та макроструктурах Всесвіту; універсальна субстанція, що пронизує усі сфери людської

діяльності, слугує провідником знань та думок, інструментом спілкування, взаєморозуміння та співробітництва, утвердження стереотипів мислення.

Модель - («міра, аналог, зразок») — відтворення чи відображення об'єкту, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості.

Нелінійність може розумітися як багатоваріантність і непередбачуваність переходу системи з одного стану в інший.

Нерівновагомість (кризовість) передбачає наявність вихідного стану, джерела саморуху системи; ж) час виявляється не байдужим для системи зовнішнім параметром, що відбиває незворотність процесів у цих системах. Стан відкритої системи, при якому відбувається зміна її макроскопічних параметрів, тобто її складу, структури і поведінки. Нерівновага стимулює постійну підтримку процесу обміну речовини, енергії, інформації та може розглядатися як важливий параметр кожної системи.

Ноосфера - єдність природи та ментально-емоційної складової людини.

Онтологія – наука про буття, як живуть люди; всезагальні основи і принципи буття, його структура і закономірності виникнення

Онтогенез – розвиток організму людини від дня народження, розвиток всього живого на Землі; в онтогенезі живих істот спостерігається поступове зростання асиметрії півкуль, рух від симетрії до асиметрії, найбільший вияв якої досягається у зрілому віці.

Організація відкритого типу- будь-яка організація розглядається як відкрита система, що постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем. Вона складається із взаємозалежних підсистем, які перебувають одна з одною в організаційних відносинах. Середовище – це матеріальні та духовні умови існування і діяльності, що оточують людину. Середовище потенційно містить різні види локалізації процесів (різні види структур), що у своєму історико-культурному розвитку відображають стан опанування засобів і знарядь комунікації в різні часи становлення людської цивілізації.

Парадигма - сукупність теоретичних і методологічних положень, прийнятих науковою спільнотою. Т. Кун говорив про наукові революції; модель постановки проблем та їх вирішення певною спільнотою; сукупність цінностей, методів і технічних навичок і засобів, прийнятих у науковій спільноті; ментальна модель світу і світовлаштування, що базується на прийнятих у даному суспільстві ідеях і поняттях, що визначають їх поведінку і відношення до світу і себе. Ментальна картина світу відображається не тільки у свідомості людини, але й у безсвідомій сфері людського буття

Принципи синергетичної парадигми - динамічність, нелінійність, циклопричинність, цілісність, кооперація.

Рефлексія - свідомість і самосвідомість, розуміння суб'єктом самого себе; механізм самопізнання, філософський метод, при якому об'єктом пізнання може бути сам спосіб пізнання (гносеологія) або знання, думка, вчинок (епістемологія). рефлексія як механізм формування критичного мислення, логічного мислення і саморозвитку особистості.

Саморозвиток системи – процес її самоорганізації й самодетермінації, що відбувається через порушення системою свого інтегрального, упорядкованого, ієрархічного стану в точці біфуркації (точці "розгалуження"), де має місце дезінтеграція (деієрхізація, диференціація) системи й її вихід на нову траєкторію розвитку.

Семантичний - вивчає значення слів і їх складових частин, словосполук і фразеологізмів; проблема мови, аналіз відношення між знаком (словом) і його змістом

Семіотичний, семіотика - наука, яка досліджує способи передачі інформації, властивості знаків та знакових систем в людському суспільстві (головним чином природні та штучні мови, а також деякі явища культури, системи)

Система (від грец. - утворення, складання) - це організована множина взаємопов'язаних компонентів та елементів, що взаємодіють між собою й зовнішнім середовищем у процесі досягнення поставленої мети. Система може розумітися як ціле, як сукупність елементів, що знаходяться у певних відносинах, зв'язках та утворюють певну цілісність, єдність; під цілісною системою розуміється організована і впорядкована система з розвиненими внутрішніми і зовнішніми зв'язками, система, в якій з'являються нові, інтегральні якості, не властиві окремим її компонентам. Відкритість системи як передумова її самоорганізації впливає із її здатності обмінюватися із середовищем енергією, речовиною й інформацією, її неврівноваженості

Системний підхід дав змогу зрозуміти, що ефективність будь-якої організації забезпечується не якимось одним її елементом, а є результатом, що залежить від багатьох факторів. У будь-якій системі важлива робота цілого — як результат досягнутої динамічної рівноваги. Системний підхід об'єднав внески різних управлінських шкіл, які в той чи інший час домінували в теорії та практиці управління.

Синергетика – імовірнісне бачення світу, нелінійність, процеси становлення і самоорганізації, відкритість, співпраця; дія компонентів системи, що самоорганізується; що з'ясовує закономірності процесів самоутворення структур, саморегуляції та самостабілізації відкритих систем різної природи.

Структура (лат. – будова, порядок зв'язку) не тотожне поняттю "склад" або "будова"; воно також не зводиться до простого встановлення складових або ознак системи, а включає вивчення взаємозв'язків і взаємодій аспектів, що функціонують як між собою, так і з системою в цілому; її внутрішній устрій, що забезпечується зв'язками між елементами.

«Суспільство знання» - суспільство, у якому інформація та знання – головна перетворююча сила суспільства; інформаційні ресурси – це стратегічні ресурси суспільства; глобальна інформатизація, інформаційно-комунікаційні технології – основа економіки знань; неперервна освіта та здатність до перекваліфікації – умова підвищення соціального статусу людини у суспільстві; залежність від вміння знаходити та адекватно використовувати нову інформацію; швидкий ритм життя та темпи зміни технологій; створення мережевого суспільства (інформаційне суспільство) на базі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); стимулювання національної інноваційної системи на використанні результатів національних досліджень і розробок (ДіР); інвестування в розвиток інтелектуальних людських ресурсів (національна система освіти і науки, реалізація концепції професійної освіти “протягом життя”, розвиток національного культурного різноманіття). На сьогодні існує узагальнена методологія оцінювання знань (Knowledge Assessment Methodology) Світового Банку, що дозволяє здійснювати міжнародні порівняння розвитку країн безпосередньо за критеріями суспільства знань (індекс знань = “Інноваційна система” + “Освіта і людські ресурси” + “Інформаційно-комунікативні технології”), а також економіки знань (індекс знань + індекс “Економічний режим і державне управління”).

Суспільство знань виникає 1) як суспільно-економічна формація; 2) передбачає більш розширені параметри; 3) тісно пов'язано з особливою роллю знання у сучасному цивілізованому суспільстві.

Визначається трьома головними вимірами:

- індексом інтелектуальних активів суспільства (Ііа), який формується за допомогою таких індикаторів, як повний термін шкільного навчання в країні; кількість молоді до 15 років, яка отримує освіту; рівень надання населенню інформації за допомогою ІКТ і преси - зокрема, Інтернету, телефонного зв'язку, газет і журналів;
- індексом перспективності розвитку суспільства (Іпр), який визначається державними витратами на охорону здоров'я, на науково-дослідний та інноваційний розвиток, зниженням витрат на оборону, кількістю дітей на одного вчителя, рівнем свободи від корупції;
- індексом якості розвитку суспільства (Ікр), який характеризує якість і безпеку життя шляхом урахування таких факторів, як рівень дитячої смертності (цей індикатор відображає бідність і маргіналізацію суспільства), нерівність у розподілі соціальних і матеріальних благ між громадянами суспільства, співвідношення екологічно захищеної території до загальної території країни, кількість викидів вуглекислого газу на душу населення

Тезаріус - мисленнєва **модель**, систематизований набір понять, визначень і термінів дослідження, сукупність одиниць мови з описом їх семантичних відношень; спеціалізовані терміни

Флуктуації (відхилення) зумовлюють можливість переходу системи в іншу якість, до нового рівня розвитку; флуктуації (лат. –

коливання, різке відхилення), згасити які система самостійно не здатна. Останні ймовірно породжують "хаос" або дисипативність – особливий стан структури системи, відхилення від рівноваги.

Фрактал – це атрактор (гранична множина) породжуючого правила (інформаційного процесора). Іншими словами, фрактал – це об'єкт, у якому частини деяким чином подібні до цілого, тобто окремі складові частини є самоподібними. Прикладом такого об'єкта може бути деревоподібне розгалуження: в той час як кожна гілка і кожне послідовно зменшуване розгалуження відрізняються, так як вони якісно подібні по своїй структурі.

Феноменологія – вчення про феномени, феноменологія не тільки ознаменувала новий поворот у вивченні проблеми свідомості, але й визначила нові завдання філософської науки в цілому.

Філогенез - це процес виникнення та історичного розвитку психіки людини, розвиток його як виду, як різновиду живої речовини, еволюція онтогенезу, тобто еволюція людини як в онто-, так і філогенезі проходить від її інстинктивно-підсвідомого правопівкульового до особистісно-свідомого лівопівкульового аспекту.

На рівні матерії цей рух відбивається у вигляді розвитку Всесвіту від його польового до речовинного аспекту, від мікросвіту до макросвіту, а від нього до їх синтезу.

Цивілізаційна парадигма – це сукупність особливих способів і методів вирішення життєво важливих питань, вироблених суспільством на протязі тривалого періоду життя, які перендаються з покоління в покоління через посередництво традицій, навичок, способів існування нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Andriukaitiene, Regina & Voronkova Valentina. Sustainable development of organizations - innovative approach and social responsibility // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.С.21-26.

2. Andriukaitiene Regina, Voronkova Valentyna, Kyvliuk Olga, Maksimenyuk Marina and Aita Sakun (2017).Theoretical insights into expression of leadership competencies in the process of management. Problems and Perspectives in Management, 2017. 15 (1-1), P. 220-226.

3. Андрюкайтене Регина, Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Романенко Татьяна, Ригова Ирина. Концептуализация smart-общества и smart-технологий в контексте развития современной цивилизации // Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos Tarpautinė mokslinė - praktinė konferencija 2017 m. gegužės 11-12 d., Kaunas Tezių rinkinys (internete). P. 69-70.

4. Андрюкайтене Регина, Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Романенко Татьяна, Ригова Ирина. Концептуализация smart-общества и smart-технологий в контексте развития современной цивилизации // Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos Tarpautinė mokslinė - praktinė konferencija 2017 m. gegužės 11-12 d., Kaunas Tezių rinkinys (internet).- P. 249-257.

5. Андрюкайтене Регина & Ажажа Марина& Воронкова Валентина.Становлення і розвиток інформаційного суспільства в Україні та Литві: порівняльний аналіз // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.С.74-77.

6. Базалук О. Формування образу людини майбутнього як стратегічна мета філософії освіти / О. Базалук // Освіта і управління. 2010. Т.13. № 2/3. С.49-55.

7. Білогур В.Є Формування концепції цілісної особистості: теоретико-методологічні виміри // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Випуск 59. С.192-203.

8. Білогур В.Є Структура світоглядних орієнтацій сучасної студентської молоді //

Вища освіта України. 2011. Випуск 3. С. 74-80.

9. Білогур В.Є. Аналіз рівня розвиненості ціннісних орієнтацій студентів-економістів у трансформаційному суспільстві // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. Випуск 53. С. 113-120.

10. Білогур В.Є. Формування культурних засад становлення цілісної особистості у світі спорту (філософсько-антропологічний дискурс) // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. Випуск 60. С. 216-225.

11. Бойко О.В. Концептуальна парадигма публічного управління та адміністрування: теоретико-методологічні засади / О.В. Бойко, В.Г. Воронкова, О.О. Фурсін // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 70. С. 151-163.

12. Воронкова В.Г. Управление как единый социальный организм // Нова парадигма: Альманах наукових праць. 1999. №10. С.8-19.

13. Воронкова В.Г. Метафізичні виміри людського буття (проблеми людини на зламі тисячоліть). Запоріжжя: Павел, 2000. 176 с.

14. Воронкова В.Г. Розвиток науки та виробництва в контексті інноваційно-інвестиційної парадигми // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА. Вип.27, 2006. С.12-21.

15. Воронкова В.Г. Формування антропологічної парадигми політичного менеджменту// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА, Вип.34, 2008. С.24-42.

16. Воронкова В.Г. Теоретичні засади управління інноваційним процесом в Україні. Видавництво «Львівського університету «Львівська політехніка»». 2008. №628. С. 417-423..

17. Воронкова В.Г. Формування постнекласичної парадигми сучасного менеджменту в умовах глобалізації // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА, Вип.38, 2008. С.13-29.

18. Воронкова В.Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА, Вип.35, 2008. С.15-35.

19. Воронкова В.Г. Розвиток туризму як соціального і культурного явища в умовах глобалізації та крос-культурної комунікації // Наукові записки Київського університету туризму, економіки та права, 2010. Вип. 7. С. 23-35.

20. Воронкова В.Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності / Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових

праць. Вип. 37. 2009. Запоріжжя: ЗДІА, С. 16-32.

21. Воронкова В.Г., Фурсін О.О., Сапа Н.В. Соціально-орієнтоване державне управління: монографія / За ред. д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкової; Запоріж. держ. інж. акад.-Запоріжжя: ЗДІА, 2011. 256 с.

22. Воронкова В.Г. Формування синергетично-рефлексивної моделі самоуправлінського суспільства: цивілізаційний контекст // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА, Вип.49, 2012. С.17-28.

23. Воронкова В.Г. Філософія розвитку сучасного суспільства: теоретико-методологічний контекст: монографія. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2012. 262 с.

24. Воронкова В.Г. Синергетически-рефлексивная парадигма управления проектами // Управління проектами: інновації, нелінійність, синергетика: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції магістрантів, аспірантів та науковців: у 2-т. // Відповідальний за випуск П.О. Тесленко. Том 2. Одеса: ОДАБА, 2014. С.68-71.

25. Воронкова В.Г. Формування концепції гуманітарної освіти у контексті інтеграції України до європейського освітнього простору // Освітня політика держави: філософія, методологія, практика / за заг. ред. Є.М.Суліми, В.П.Андрущенко; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – Тематичний випуск: збірник наукових статей. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманов, 2014. С.65-69.

26. Воронкова В.Г. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві // «Зовнішні справи». 2014. Вип.12. С.36-40.

27. Воронкова В.Г. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві / В.Г.Воронкова // Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. – Вип. № 86(7). – С.198-203.

28. Воронкова В.Г. Філософія ноосферного розвитку сучасного соціуму // Социальные и технологические аспекты ноосферы современного общества. Сборник научных трудов. Материалы II Международной научно-практической конференции 5 декабря 2014г. / под. рук. проф.. Ж.Д.Малаховой. Москва-Киев-Запорожье – Желтые воды.-2014. С.64-71.

29. Воронкова В.Г. Философия информационного общества в контексте глобализационных процессов современности. - Humanities Bulletin of Zaporizhzhе State Engineering Academy. 2015. Вип. 61.С. 13-23.

30. Воронкова В.Г. Філософія інформаційного суспільства в Україні: проблеми,

перспективи розвитку // Матеріали XX науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. С.3.

31. Воронкова В.Г. Інформація як головний мегатренд глобального інформаційно-мережевого суспільства // Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 14-15 травня 2015р. Житомир-Вінниця: Видання спільного наукового товариства PUBLICHER SCIENTIFIC, 2015. С. 175-176.

32. Воронкова В.Г. Теоретико-методологічні засади аналізу інформаційного суспільства в Україні // IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку територій» 29 квітня – 3 травня 2015 г. г.Ополе, Польща.

33. Воронкова В.Г. Філософія інформаційного суспільства в контексті глобалізаційних процесів сучасності // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗДІА, 2015. Вип. 61. С.13-23.

34. Воронкова В.Г., Соснін О.В. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗДІА, 2015. Вип.60. С. 13-24.

35. Воронкова В.Г., Куцепал С.В. Яким бути спеціалісту інформаційного суспільства та епохи Інтернету: концептуалізація та тенденції. - Humanities Bulletin of Zaporizhzhie State Engineering Academy. 2015. - № 63. - С. 13-20.

36. Воронкова В.Г., Соснін О.В., Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Філософія інформаційно-комунікаційного суспільства: теоретико-методологічний контекст 7 за ред. д.філос.н., проф. В.Г. Воронкової. Запоріжжя, РВВ ЗДІА. 2016. 276 с.

37. Воронкова В.Г. Граничні цінності Істини, Добра, Краси як оптимум буття та відображення гармонізації стосунків людини з природою, суспільством, інформаційним середовищем // Філософська антропологія, психоаналіз та арт-терапія: перспективність взаємодії: підхід філософської антропології як метаантропології: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції, 30 – 31 березня 2016 р. / За ред. Хамітова Н.В. К.: Інтерсервіс, 2016. С.59-62. ISBN 978-617-696-491-9

38. Воронкова В.Г. Економічні та управлінські засади smarte-суспільства // Матеріали 71-ої науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів та студентів 6-8 грудня 2016 року. Одеса: Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова. Одеса, ОНАЗ імені О.С.Попова, 2016. С.80-82.

39. Воронкова В.Г. Імідж ВНЗ в умовах інформаційного суспільства, конкурентоспроможності та глобалізації // Матеріали XXI науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Проблеми економічного розвитку у сучасних умовах. Том IV / Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. С.70-71.

40. Воронкова В.Г. Інтернет як глобальна тенденція і нова наднаціональна реальність // VERSUS. 2016. № 7. Мелітополь: Вид-во Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. С. 20-25.

41. Воронкова В.Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму // Humanities Bulletin of Zaporizhzhche State Engineering Academy. 2016. Вип. 64. С. 32-43.

42. Воронкова В.Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку мережевого суспільства та інформаціоналізму // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.]. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 64. С.32-43.

43. Воронкова В.Г. Концептуалізація інформаційно-комунікативного менеджменту як нової парадигми розвитку цивілізації XXI століття // Теоретичні та практичні засади розвитку менеджменту організацій та адміністрування в умовах незалежності України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю незалежності України та 20-річчю кафедри менеджменту організацій та управління проектами / Ред. упрядн.: д.філософ.н., проф. Валентина Воронкова, Регіна Андрюкайтене. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. С.12-17.

44. Воронкова В.Г. Концептуалізація інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.].Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип.66. С. 13-26.

45. Воронкова В.Г. Концептуалізація інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології. - Humanities Bulletin of Zaporizhzhche State Engineering Academy. 2016. Вип. 66. С. 13-25.

46. Воронкова В.Г. Мегатренды и мегатенденции культурной глобализации в условиях развития философского знания постмодерна // Институт философии Национальной академии Беларуси. Международная научная конференция 21-22 апреля 2016 г. «Философское знание и вызовы цивилизационного развития». Минск, 2016.

47. Воронкова В.Г. Методологічні засади інформаційної економіки у проблемному полі глобалізованого соціуму // Економічний вісник. - Запоріжжя, Вип.4, 2016: РВВ ЗДІА, 2016.

48. Воронкова В.Г. Нелінійно-синергетична методологія аналізу інформаційного суспільства / В. Г. Воронкова // Право на інформацію в громадянському суспільстві. Проблеми захисту інформаційного суверенітету держав: Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21 квітня 2016 р.) / За заг. ред. к.і.н., доц. О.Ю. Кондратенка. К., 2016. С.7-13. ISBN 978-966-02-6304-8

49. Воронкова В.Г. Основні мегатренди і маркери у проблемному полі глобального інформаційного суспільства // V Міжнародна науково-практична конференція «Економіка та управління в умовах побудови інформаційного суспільства»: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 квітня 2016 р. Одеса, ОНАЗ м. О.С.Попова, 2016. С. 12-16.

50. Воронкова В.Г. Розвиток інноваційного потенціалу smart-суспільства, smart-економіки, smart-технологій, smart-бізнесу, smart-освіти як конкурентоспроможного чинника держави // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми та перспективи розвитку підприємництва та фінансово-економічного потенціалу регіону» до 90-річчя Першого ректора академії д. техн. н., проф. Ю. М. Потебні. 11 листопада 2016 року. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2016.

51. Воронкова В.Г. Трансформація античної філософії як «любові до мудрості» до філософії XXI століття «як любові до інформації» // Теоретичні та практичні засади розвитку менеджменту організацій та адміністрування в умовах незалежності України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю незалежності України та 20-річчю кафедри менеджменту організацій та управління проектами / Ред. урядн.: д.філософ.н., проф. Валентина Воронкова, Регіна Андрюкайтене. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. С.55-57.

52. Воронкова В.Г. Управління проектами при переході від інформаційного до smart-суспільства // Управління проектами, програмами, портфелями: Тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції: [у 2т.]. Том 2. Одеса: Бондаренко М. О., 2016. С.22-25. ISBN 978-617-7424-17-7

53. Воронкова В.Г. Формування і розвиток професійної компетентності як «метакомпетентності» в умовах інформаційного суспільства // Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів і аспірантів 30 березня 2016 р. – К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2016. С.31-36

54. Воронкова В.Г. Формування образу «я» та вибір людиною самої себе в умовах плінності людського буття як проблема філософської рефлексії // Людина в умовах

мінливості соціокультурного простору: духовно-практичний вимір // матеріали міжнародної науково-практичної конференції (3-4 червня 2016 р.) / Ред.упроряд. Олексенко Р.І., М.В.Будько. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького. Ч.1: Концептуальні схеми руху особистості у смислових просторах самовизначення. С. 60-64. ISBN 978-617-7346-43-1

55. Воронкова В.Г. Эволюция виртуально-коммуникационного общества: от коммуникации как любви к мудрости к коммуникации как любви к информации (современные аспекты цивилизационной динамики) // Диалог культур в эпоху глобальных рисков: материалы Междунар. науч. конф. и X науч.-теорет. семинара «Инновац. стратегии в соврем. социал. философии», Минск, 17-18 мая 2016 г. В 2 ч. Ч. 2 / науч.-ред. совет: А. В. Данильченко [и др.] ; редкол.: В. В. Анохина [и др.]. - Электрон. дан. (5,07 Мб). - Минск: Изд. центр БГУ, 2016. диск (CD-ROM). – С. 196-199. ISBN 978-985-553-347-5.

56. Воронкова В.Г., Максименюк М.Ю. Саморозгортання організації як складної ієрархічної системи в умовах стохастичності інформаційного суспільства. К: «Видавництво «Гілея», 2016. Вип.111. С. 143–148.

57. Воронкова В.Г., Ажажа М.А. Формирование концепции ноосферного развития современного социума: теоретико-методологический контекст // «Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя 1. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія».Брест, 2016. № 1.С.19-26.

58. Воронкова В.Г., Ажажа М.А. Формирование концепции ноосферного развития современного социума: теоретико-методологический контекст // «Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя 1. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія».Брест, 2016. № 1. С.19-26.

59. Воронкова В.Г., Ажажа М.А., Андрюкайтене Регина. Развитие туризма в условиях культурной глобализации и информационного общества: кросскультурный анализ // Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos mokslinių straipsnių rinkinys Kaunas 2016. С.95-100.

60. Воронкова В.Г., Ажажа М.А., Андрюкайтене Регина. Развитие туризма в условиях культурной глобализации и информационного общества: кросскультурный анализ // Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos mokslinių straipsnių rinkinys Kaunas 2016. С.95-100.

61. Воронкова В.Г., Андрюкайтене Регина, Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. Формування концепції гуманістичного менеджменту в Україні та її вплив на розвиток людського потенціалу в умовах сучасного інформаційного суспільства, глобалізації та євроінтеграції // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.]. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 65. 13-26.

62. Воронкова В.Г., Билогур В.Е. Становление и развитие интернет-экономики в проблемном поле глобализированного социума // Становление и развитие интернет-экономики в проблемном поле глобализированного социума / Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи: [Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 26 лютого 2016 р.] Том. 1.- Тернопіль: Вектор, 2016.– С.58-60.

63. Воронкова В.Г., Романенко Т.П., Андрюкайтене Регіна. Концепція розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до Smart-суспільства. // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. – Вип. 67. - С. 13-27.

64. Воронкова В.Г., Романенко Т.П., Андрюкайтене Регіна. Концепція розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до Smart-суспільства. - Humanities Bulletin of Zaporizhzhе State Engineering Academy. 2016. Вип. 67. С. 13-27.

65. V. Voronkova, M. Maksimenyuk, V. Nikitenko. The concept of of human dimension in the context of anthropological discourse of humanistic management // International scientific-practical conference «Theory and practice: problems and prospects» Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos konferencijos tezių rinkinys 2016 m. balandžio 21-22 d.P.19-21

66. Voronkova V. Receptions of human dimension in the context of anthropological discourse of humanistic management. - Future Human Image. – 2016.№ 3(6). P. 120-128.

67. Voronkova V. The Formation of the Concept of Noosphere Development of Modern Society in the Conditions of Information Society. Philosophy & Cosmology. 2016. Vol. 16. P.179 -191.

68. Voronkova V., Maksimenyuk M., Nikitenko V. Humanistic management in the context of philosophic anthropology: human dimension // IntellectualArchive Vol. 5, No. 1, January 2016 165 p. P. 37-48 .

69. Valentina Voronkova, Marina Maksimenyuk, Vitalina Nikitenko. Humanistic management in the context of phylosopic anthropology: human dimension // Нова парадигма: Національний педагогічний університет імені МП Драгоманова, Нова парадигма, творче об'єднання. 2016. Вип. 129. С. 64-76.

70. Voronkova Valentina, Kyvliuk Olga. Philosophical Reflection Smart-Society as a New Model ofthe Information Society and its Impact on the Education of the XXI st. // Future Human Image – an International journal For Philosophy Psychology and Education

71. Voronkova Valentina. Receptions of human dimension in the context of anthropological discourse of humanistic management / Valentina Voronkova // *Future Human Image*. – 2016. <http://www.fhijournal.org/?cat=7>

72. Voronkova Valentina. The formation of the concept of noosphere development of modern society in the conditions of information society // *Philosophy & Cosmology* Научный журнал: К: Международное философско-космологическое общество / Под ред. О.Базалука. 2016. Vol. 16. 2016. P.179-191.

74. Воронкова В.Г.Зуєва В.О. Антропологічні засади сучасного державотворення у контексті конституційної реформи // VI Міжнародна науково-практична конференція «Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи»: [Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м.Київ, Національний авіаційний університет, 26 лютого 2016 р.] Том. 1.Тернопіль: Вектор, 2016. С.58-60.

75. Воронкова В.Г. Идеология ноосферного развития как конструктивно-мобилизирующая сила современного общества в условиях кризиса // *Национальная философия в глобальном мире: тезисы Первого белорусского философского конгресса / Национальная академия наук Беларуси, Институт философии; редкол.: В.Г.Гусаков (предс.) [и др.]. Минск, Беларуская навука, 2017. С.431-432. ISBN 978-985-08-2207-9*

76. Валентина Воронкова, Ольга Кивлюк. Становление и развитие smart-философии как новой теоретической и прикладной науки XXI века // *ECONOMIE and EDUCATION: Gospodarka i edukacja: nowoczesne tendencje / Volume of Scientific Papers*.Opole: Wyzsza Szkola Zarzadzania I Administracji w Opole, 2017. P. 297-302.

77. Воронкова В.Г. Андриякайтене, Регина. Формирование культуры бизнес-коммуникации в условиях информационного общества и глобализации // *Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos Tarptautinė mokslinė - praktinė konferencija 2017 m. gegužės 11-12 d., Kaunas Tezių rinkinys (internete)*. P. 73-75. ISBN 978-609-8200-07-2

78. Воронкова В.Г. Саморозгортання глобалізованого світу як сукупності складних соціальних систем в умовах нестабільності / В.Г. Воронкова, О.П. Кивлюк, Р. Андриякайтене // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. - 2017. - Вип. 70. - С. 20-28.

79. Воронкова В.Г. Філософія управління складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства та глобалізації// *Conference Proceedings of the 5 th International Scientific Conference Modern Problems of Management: Economics Education, Health Care and Pharmacy (October 26-29, 2017 Opole, Poland)*. The Academy of Management and Administration in Opole ,2017. P.30-32. ; ISBN 978-83-62683-23-9.

80. Воронкова В.Г. Формування конкурентоспроможної концепції управління

складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства // Міжнародна науково-практична конференція «Стан та перспективи розвитку управлінських наук: український та польський досвід» 5- 6 жовтня 2017 року в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».Київ, 2017. С.25-30.

81. Воронкова В.Г. Формування концепції ноосферно-інформаційно-інноваційного розвитку адміністративного нооменеджменту у ХХІ ст. // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 69 (1). С. 44-50.

82. Воронкова В.Г. Становлення інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України за доби глобалізації: теоретико-методологічні та праксеологічні виміри. Запоріжжя: Запоріз. держ. інж. акад. Запоріжжя, РВВ ЗДІА, 2017. 276 с.

83. Воронкова В.Г. Трансформація філософії від «любові до мудрості» до філософії як «любові до інформації»: теоретичні та праксеологічні аспекти інформаціологічної доби // Шинкаруковські читання. м.Київ, 2017.

84. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П. Формування нової концепції інноваційної освіти в умовах глобалізації / Освітній дискурс: збірник наукових праць / Голов. ред. О.П.Кивлюк.- Київ: Видавництво «Гілея», 2017.- Випуск 2, частина 11: філософські науки.- 97 с. -65-78.

85. Воронкова В.Г. Удосконалення інноваційного потенціалу смарт-суспільства в умовах Інтернет-економіки // 1У Міжнародна науково-практична конференція «Економіка та управління в умовах побудови інформаційного суспільства».Одеса, ОНАЗ ім. О.С.Попова, 2017. С.19-23.

86. Воронкова В.Г. Філософія управління складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства // «Суспільство, релігія, культура, наука, техніка, освіта, економіка в умовах новітніх глобальних викликів для України і Польщі»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м.Запоріжжя, 21-23 вересня 2017 р.). 21-23 вересня 2017 р. Запоріжжя, ЗДІА. С.24-26.

87. Воронкова В.Г. Формування конкурентоспроможної концепції управління складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства// Матеріали ХХІІ науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Економіка та менеджмент. IV / Запоріз. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. С.163-164.

88. Воронкова В. Г., Кивлюк О.П., Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. Формування ноосферного світогляду як основи інформаційно-інноваційно-ноосферної економіки та суспільства // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки

: наук. вісник : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашеви́ч ; НПУ імені М. П. Драгоманова, ВГО Укр. акад. наук. - Київ : Вид-во "Гілея", 2017. - Вип. 122 (7). - С. 159-163.

89. Воронкова В.Г., Андрюкайтене, Регіна. Економічна сутність інтернет-економіки як глобальної тенденції розвитку інформаційного суспільства //Економічний розвиток держави, регіонів, підприємстві підприємництва: роблеми та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 6 травня 2017 р.). Запоріжжя: Запорізька державна інженерна академія, 2017. С.8-11. ISBN 978-966-916-295-3

90. Воронкова В.Г., Андрюкайтене, Регіна. Формування механізмів інформаційно-комунікативного менеджменту в умовах суспільно-політичних трансформацій у світі // II Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій» 26-28 квітня 2017 р(м.Київ-Суми).Київ, 2017.<http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimp/ii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenc-26-04>

91. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П. Андрюкайтене Регіна. Концептуалізація моделі ноосферного розвитку сучасного соціуму та освіти інформаційного суспільства // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 68. С. 33-48.

92. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П. Людина в освітньому просторі smart-суспільства // Міждисциплінарні дослідження складних систем: [збірник наукових праць]. Номер 10-11. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С.89-96.

93. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П. Саморозгортання глобалізованого світу як сукупності складних складних систем в умовах стохастичності, невизначеності та «балансування на межі хаосу» // «Глобалізований світ: випробування людського буття»: Міжнародна науково-теоретична конференція, 6-7 жовтня 2017 року: [матеріали доповідей та виступів] / редкол. М.А.Козловець [та ін.].Житомир: Вид-во Євенок О.О., 2017. С.82-86.

94. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П., Нікітенко В.О., Ришова І.С. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // I-а Всеукраїнська науково-практична конференція«Науково-методичні засади створення інноваційної моделі STEM-освіти» в рамках Дев'ятої міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» 24 жовтня 2017 року (Київ, 24 жовтня 2017 року).

95. Воронкова В.Г., Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. Інтернет як основа формування глобального інформаційного суспільства: тенденції розвитку, критерії, механізми. «Гілея», 2017. Вип. 119 (4). С. 200-206.

96. Воронкова В.Г., Романенко Т.П., Андрюкайтене Регіна. Генеза від інформаційного суспільства до «smart-суспільства» в контексті історичної еволюції сучасного світу: теоретико-концептуальний контекст // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. К.: Вид-во «Гілея», 2017. Вип. 116 (1). С. 128-133.

97. Воронкова В.Г., Соснин А.В. Философские аспекты формирования информационно-коммуникационной парадигмы общества как высшего достижения цивилизации // Национальная философия в глобальном мире: тезисы Первого белорусского философского конгресса / Национальная академия наук Беларуси, Институт философии; редкол.: В.Г.Гусаков (предс.) [и др.]. Минск, Беларуская навука, 2017.С.216-217.ISBN 978- 985-08-2207-9

98. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П., Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. Формування ноосферного світогляду як основи інформаційно-інноваційно-ноосферного суспільства та ноосферної економіки // Гілея.- К.: Вид-во «Гілея», 2017.Вип. 122.С. 159-162.

99. Воронкова Валентина & Андрюкайтене Регіна & Кивлюк Ольга. Формування smart-освітнього простору інформаційного суспільства у глобальному вимірі та нової технології smart-стафінгу персоналу // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017. С.136-141.

100. Воронкова Валентина& Кивлюк Ольга & Нікітенко Віталіна & Ришова Ірина. Stem-освіта як фактор становлення і розвитку smart-суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017. С.85-89.

101. Воронкова В. Трансформації у сфері освіти: галузевий аспект // Conference Proceedings of the 6th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development (April 20 – 23, 2017, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. С.241-243. ISBN 978-83-62683

102. Voronkova, Valentina, Nikitenko, Vitalina, Maksimenyuk, Marina. The object of human dimension as an anthropological paradigm of european philosophy / Transformations in contemporary society: social, economic and humanitarian aspects / Трансформації в

сучасному суспільстві: соціальні, економічні та гуманітарні аспекти / Польща, Ополе, 2017. Р.136-142.

103. Воронкова В.Г., Фурсін О.О., Бойко О.В. Електронне врядування: навчально-методичний посібник для магістрів ЗДІА освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 074(281) «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання.- Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 166 с.

104. Дубов Д.В. Широкопasmовий доступ до мережі Інтернет як важлива передумова інноваційного розвитку України: аналіт. доп. / Д.В.Дубов, М.А.Ожеван. - К.: НІСМД, 2013. – 108 с.

105. Зеленков А.И., Олейник И.В. Информационная цивилизация как глобальный проект эпохи постсовременности / А.И.Зеленков, И.В.Олейник .- Философия и социальные науки.- Минск, 2014, №2.- С. 4-6.

106. Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 282 с.

107. Кастельс М. Информационная эпоха. / М. Кастельс // Экономика, общество, культура. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 607 с.

108. Кастельс М. Пути к информационному обществу: структура занятости в семи главных индустриальных странах, 1920-1990 гг. / М. Кастельс, Ю. Аояма // Междунар. обзор труда. – М., 1995. – Т. 133, № 1/3. – С. 52-79.

109. Кастельс Мануэль. Становление общества сетевых структур / Мануэль Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе: [Антология] / под ред. В.Л.Иноземцева. – М.:Academia, 1999. – 505 с.

110. Кивлюк О.П. Освітня культура інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя. 2016. Вип. 67. С. 225-232..

111. Кивлюк О.П. Проблеми трансформації змісту та технологій навчання під впливом інформаційної революції / Гілея. ВІР УАН. 2010. Вип.40. С.314-319.

112. Кивлюк О.П. Формування елементів комп'ютерної грамотності НАПН, 2007.

113.. Кивлюк О. Віртуалізація освітнього простору як прагматичний складник розвитку інформаційної педагогіки / О. Кивлюк // Вища освіта України. - 2012. - № 1. - С. 25-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2012_1_6

114. Кивлюк О.П. Використання компютерса на уроках математйки в початковій школі // Компютер у школі та сімїї. 2000.- Вип.4. С.32-33.

115. **Кивлюк О.П.** Становлення інформаційної педагогіки в умовах глобалізації: філософський аналіз : автореф. дис. ... докт. філософ. наук : 09.00.10 / О. П. Кивлюк ; наук. консультант В. П. Андрущенко ; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ, 2013. - 31 с.
116. **Кивлюк О.П.** Концептуалізація моделі ноосферного розвитку сучасного соціуму та освіти інформаційного суспільства Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя. 2017. Вип. 68. С. 33-48.
117. **Кивлюк О. П.** Розвиток суспільного життя і виклики сучасної епохи / О. П. Кивлюк // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: наковий вісник: збірник наукових праць. - Київ: ВІР УАН, 2010. - Вип. 36. - С. 157-167.
118. **Кивлюк О.П.** Інформатизація та інфорцмайна цивілізація: філософський аспект // Гілея. 2011.- Вип. 44 С.279-285.
119. **Кивлюк О.П.** Педагогічна сутність формування елементів комп'ютерної грамотності молодших школярів / Педагогіка і психологія. _ 2001.- Вип.2.- С.34-39.
120. **Лазаревич А.А.** Глобальное коммуникационное общество / А.А.Лазаревич.- Минск: Беларус.наука. 2008. 350 с.
121. **Лазаревич А.А.** Становление информационного общества: коммуникационно-эпистемологические и культурно-цивилизационные основания/ науч. ред. И.Я.Левяш. Минск. Беларуская навука,2015. 537 с. ISBN 978-985-08-1916-1
122. **Максименюк М.Ю.** Соціально-філософський дискурс розвитку поліетнічного соціуму Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2010.Вип.40. С.224-238.
123. **Максименюк М.Ю.** Етнонаціональні та регіональні відносини як рушійна сила розвитку поліетнічного соціуму // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2013. Вип. 53. С. 266-278.
124. **Максименюк М.Ю.** Механізми протидії регіональним та етнонаціональним конфліктам в умовах глобалізації // Матеріали XX науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. С.37.
125. **Максименюк М.Ю.** Філософські засади публічного адміністрування // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗДІА, 2015. Вип. 61. С.206-226.
126. **Максименюк М.** Парадигма інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології // Теоретичні та практичні засади розвитку менеджменту організацій та адміністрування в умовах незалежності України:

матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю незалежності України та 20-річчю кафедри менеджменту організацій та управління проектами / Ред. урядн.: д.філософ.н., проф. Валентина Воронкова, Регіна Андрукайтене. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. С.65-68.

127. **Максименюк М.Ю.** Кризові й конфліктні ситуації «нового покоління» у сучасному поліетнічному соціумі та спроби їх подолання // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.].Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип.64.С.260-271.

128. **Максименюк М.Ю.** Механізми формування та удосконалення маркетингу соціальних послуг в умовах інтернет-економіки / М.Ю. Максименюк // Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів і аспірантів 30 березня 2016 р. – К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2016. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimp/i-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenc-30-03.-c.36-39>

129. **Максименюк М.Ю.** Механізми формування та удосконалення маркетингу соціальних послуг в умовах інтернет-економіки // оціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів і аспірантів 30 березня 2016 р. К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2016. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimp/i-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenc-30-03>. С.64-69.

130. **Максименюк М.Ю.** Социально-философский дискурс полиэтнического социума как основы формирования ценностных ориентаций информационного общества и глобализации / М.Ю. Максименюк // Диалог культур в эпоху глобальных рисков: материалы Междунар. науч. конф. и X науч.-теорет. семинара «Инновац. стратегии в соврем. социал. философии», Минск, 17-18 мая 2016 г. В 2 ч. Ч. 2 / науч.-ред. совет: А. В. Данильченко [и др.] ; редкол.: В. В. Анохина [и др.]. инск: Изд. центр БГУ, 2016. С.473-476.ISBN 978-985-553-347-5.

131. **Максименюк М.Ю.** Теоретико-методологічні засади публічного управління та адміністрування // Матеріали XXI науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Проблеми економічного розвитку у сучасних умовах. Том IV / Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. С.85.

132. **Максименюк М.Ю.** Філософські засади публічного адміністрування // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / гол. ред. проф. В.М. Вашкевич. К.: «Видавництво «Гілея», 2016. Вип.106 С.190-198.

133. **Максименюк М.Ю., Никитенко В.А.** Роль философии в формировании человеческого капитала в условиях информационного общества в проблемном поле глобального знания // Институт философии Национальной академии Беларуси. Международная научная конференция 21-22 апреля 2016 г. «Философское знание и вызовы цивилизационного развития». Минск, 2016.

134. **Максименюк М.Ю. Нікітенко В.О.** Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 66. С.215-229

135. **Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О.** Інформаційно-комунікативне суспільство як різновид складної соціальної системи і взаємодії // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 66. С. 266-278.

136. **Максименюк М.Ю.** Формування концепції маркетингу соціальних послуг в умовах інформатизації, інтелектуалізації та інтернет-економіки // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 67. С.183-192.

137. **Максименюк Марина, Нікітенко Віталіна.** Напрями модернізації соціогуманітарної компоненти освіти в умовах інформаційного суспільства // Conference Proceedings of the 6th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development (April 20 – 23, 2017, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. P. 258-260. ISBN 978-83-62683-10-9

138. **Максименюк Марина.** Нова освітня парадигма соціогуманітарної освіти в умовах інформаційного суспільства та напрями її модернізації // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- С.153-159.

139. **Матурана У.** Биология познания. / Перевод с англ. Ю. М. Мешенина. Язык и интеллект. Сб. /Пер. с англ. и нем. /Сост. и вступ. ст. В. В. Петрова. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1996. – 416 с.

140. **Матурана У, Франциско В.** Древо познания. / Перевод с англ. Ю.А. Данилова. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 224с.

141. **Мельник В. В.** Антропологічні та аксіологічні виміри інформаційної культури як простору для самореалізації особистості / В.В.Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗДІА, 2017. – Вип. 68. – С.168-178. (фахова з філософії, Index Copernicus).

142. **Мельник В. В.** Теоретико–методологічні засади віртуальної реальності та нового типу віртуальної ідентичності особистості / В. В. Мельник // Гілея : науковий вісник : збірник наукових праць / гол. ред.. проф. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2017. – Вип.118. – С. 238-243. (фахова з філософії, Index Copernicus).

143. **Мельник В.В.** Формирование концепции информационного менеджмента как эффективного управления организацией в условиях информационной цивилизации / В.В.Мельник // Theory and practice: problems and prospects. International scientific-practical conference 2017, may 11-12. - Kaunas. Lithuanian sport university, 2017. – С.63-64. ISBN 978-609-8200-07-2

144. **Мельник В. В.** Інформаціологія як науково-концептуально-практиологічна парадигма розвитку глобальної інформаційної системи ХХІ століття / В. В. Мельник// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗДІА, 2017. – Вип. 70. – С. 62-70 (фахова з філософії, Index Copernicus)

145. **Мельник В. В.** Культура як головний чинник удосконалення особистості в умовах глобального соціального простору: антропологічні, онтологічні та аксіологічні засади / В.В.Мельник. - Гілея. 2017. № 122.

146. **Мельник В.В.** Культура як герменевтика буття / В.В.Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії.- 2017.- №71. - С.107-117.

147. **Мельник В.В.** Формирование концепции устойчивого развития в условиях глобального развития человечества / В. Мельник // Social and economic changes of contemporary society. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole 2017 ISBN 978-83-62683-00-0; pp 312.- P.36-43.

148. **Мельник В.В.** Інформаціологія як методологічна основа аналізу інформаційного суспільства / В.В.Мельник // Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку.- Запоріжжя: Запоріж. держ. інж. акад.- Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 217282 с. С. 195-213.

149. **Мельник В.** Концептуализация информационного менеджмента как науки и дополнительной функции для успешного управления бизнесом / В. Мельник / Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos Tapatutinė mokslinė - praktinė konferencija 2017 m.

gegužės 11-12 d., Kaunas Tezių rinkinys (internete) . - P. 62-63. ISBN 978-609-8200-07-2 - ЛИТВА

150. **Мельник В.** Формирование концепции информационного менеджмента как эффективного управления организацией в условиях информационной цивилизации / В.Мельник /// Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos Taptautinė mokslinė - praktinė konferencija 2017 m. gegužės 11-12 d., Kaunas Tezių rinkinys (internete) .- P. 63-64. ISBN 978-609-8200-07-2 - ЛИТВА

151. **Мельник В. В.** Стратегия образования как фактор устойчивого развития в условиях трансформации информационного общества в «общество знаний» / В.Мельник // Conference Proceedings of the 6th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development (April 20 – 23, 2017, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration in Opole, 2017; ISBN 978-83-62683-10-9; С.260-262.

152 **Мельник В. В.** Розвиток Інтернет як фактор удосконалення глобальної інформаційної системи / В. В. Мельник // 5-а міжнародна наукова конференція «Сучасні проблеми управління: економіка, освіта, охорона здоров'я і фармація» 26-29 жовтня 2017 р, м. Ополе, Республіка Польща. - Ополе, Польща, 2017.- С.

153. **Мельник В.В.** Формирование информационного менеджмента как инновационно-креативной парадигмы XXI века / В.В.Мельник // Міжнародна наукова конференція «Економіка і освіта: сучасні тенденції» 2-5 листопада 2017 г., м. Ополе, Республіка Польща. - Ополе, Польща, 2017.- С.

154. **Мельник В. В.** Буття суб'єкта в культурних процесах мінливості глобалізованого світу: постмодерністська методологія / В.В.Мельник // «Глобалізований світ : випробування людського буття»: Міжнародна науково-теоретична конференція, 6-7 жовтня 2017 року: [матеріали доповідей та виступів] / редкол. М.А.Козловець [та ін.].- Житомир: Вид-во Євенок О.О., 2017.- 404 с. - С.205-208.

155. **Мельник В. В.** Інформаційне забезпечення управління організацією в умовах глобальної інформаційної системи / В. В. Мельник // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. – С.50-53.

156 **Мельник В.В.** Формирование механизмов интеллектуально-духовного образовательного пространства в условиях трансформации постиндустриального

обества / В.В.Мельник // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. – С.87-91.

157. **Мельник В.В.** Самореалізація особистості в контексті формування аксіологічних цінностей інформаційного суспільства // В.В.Мельник //Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.- 276 с. – С.150-152.

158. **Мельник В. В.** Інформаціологія як теоретична і праксіологічна засада інноваційно-інформаційного управління та напрями його розвитку / В. В. Мельник // Міжнародна науковопрактична конференція «Стан та перспективи розвитку управлінських наук: український та польський досвід». 56 жовтня 2017 року. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».- Київ, 2017. (здано до друку).

159. **Мельник В.В.** Антропний космологічний принцип пізнання людини та Всесвіту у контексті глобального еволюціонізму цивілізації / В.В.Мельник // Програма міжнародного науково-практичного семінару (9 червня 2017 р.). Людина в умовах мінливості соціокультурного простору: духовно-практичний вимір.- Мелітополь, 2017. (участь)

160. **Nikitenko Vitalina.** Optimization of the development of tourism business in the conditions of information society // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 70. С. 71-76.

161. **Nikitenko Vitalina.** Cultural and social competence creation in the process of English language study: information society aspect // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi'derzhavnoi'inzhenernoi'akademii':[zb. nauk. pr.].Zaporizhzhja: Vyd-vo ZDIA. 2016. Вип. 67. С. 251-257.

162. **Нікітенко В.О.** Геокультурные ценности в условиях современного мирового развития: социально-философское измерение. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, Вип.54. 2013.- С. 266-280.

163. **Нікітенко В.О.** Сучасна геокультура як соціокультурний феномен // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, Вип.53. 2013.- С. 261-

270.

164. **Никитенко В.А.** Антропологические и аксиологические основания ценностей в контексте геокультурной проблематики // Теория и практика общественного развития. 2013.Номер 12.

165. **Нікітенко В.О.** Проблемне поле геокультурного феномену: наукові підходи // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр.-К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП»«ВІР».-2013.-Вип. 71.С.500-504.

166. **Vitalina Nikitenko.** Geo-cultural values as main concept of teaching foreign languages. Humanities Bulletin of Zaporizhzhе State Engineering Academy Вип.61.2015. Р.

167. **Nikitenko V.** The Meaning of E-Culture in the Field of Human Values: Philosophic and Anthropology Context .Nikitenko V. // Диалог культур в эпоху глобальных рисков: материалы Междунар. науч. конф. и X науч.-теорет. семинара «Инновац. стратегии в соврем. социал. философии», Минск, 17-18 мая 2016 г. В 2 ч. Ч. 2 / науч.-ред. совет: А. В. Данильченко [и др.] ; редкол.: В. В. Анохина [и др.]. Минск: Изд. центр БГУ, 2016. С.108-110. ISBN 978-985-553-347-5.

168. **Nikitenko Vitalina.** Conceptualization of geo-cultural values in the process of teaching of foreign language // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.].Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 64. С.255-259.

169. **Nikitenko Vitalina.** Cultural and Social competence creation in the process of English language Study / Nikitenko Vitalinaal // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 67. С.251-257.

170. **Nikitenko Vitalina.** Optimization of the development of tourism business in the conditions of information society // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 70. С. 71-76.

171. **Нікітенко В.** Новий тип інформаційно-комунікативного суспільства та його мережевий характер // Теоретичні та практичні засади розвитку менеджменту організацій та адміністрування в умовах незалежності України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25- річниці незалежності України та 20-річчю кафедри менеджменту організацій та управління проектами / Ред. упрядн.: д.філософ.н., проф. Валентина Воронкова, Регіна Андрюкайтене. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. С.140-145.

172. **Нікітенко В.О.** Концептуалізація геокультурних цінностей у процесі викладання іноземної мови: соціальні та філософські виміри Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, Вип.64. 2016.- С.255-259.

173. **Никитенко В.А., Никитенко Э.К.** Концепция ноосферного мировоззрения как основа устойчивого развития современной цивилизации // Национальная философия в глобальном мире: тезисы Первого белорусского философского конгресса / Национальная академия наук Беларуси, Институт философии; редкол.: В.Г.Гусаков (предс.) [и др.]. - Минск, Беларуская навука, 2017. С.397-398. ISBN 978- 985-08-2207-9

174. **Nikitenko V.** Educational discourse of tourism business in the context of information society/ Освітній дискурс: збірник наукових праць / Голов. ред. О.П.Кивлюк.- Київ: Видавництво «Гілея», 2017.- Випуск 2, частина 11: філософські науки.- 97 с. –Р.16-23.

175. **Нікітенко В.О.** Інформаційно-комунікативні технології у розвитку туристичного бізнесу: глобалізаційний контекст / Е.К. Нікітенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 69(1). С. 130-135.

176. **Нікітенко В.О.** Філософські засади комунікативних технологій у розвитку туристичного бізнесу в умовах інформаційного суспільства і глобалізації // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 68. С. 89-97.

177. **Нікітенко Віталіна.** Формування соціокультурного простору особистості в умовах нової освітньої парадигми інформаційного суспільства // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017. С.160-165.

178. **Nikitenko Vitalina.** Optimization of the development of tourism business in the conditions of information society// Humanities Bulletin of Zaporizhzhе State Engineering Academy. 2017. Вип.70ю С.71-76.

179. **Олексенко Р. И.** Философия образования как неотъемлемый фактор экономического развития общества / Р. И. Олексенко // Социосфера. 2013. № 3. С. 19-26.

180. **Олексенко Р. И.** Аксиодуховная составляющая в становлении и гармонизации социокультурного бытия человека / Р. И. Олексенко, В. В. Молодыхенко, Г. Г.

Тараненко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 65. С. 27-40.

181. **Олексенко Р. І.** Філософія ринкових відносин. Становлення та розвиток в Україні в період глобалізації та інформаційної революції: соціально-філософський аналіз / Р. І. Олексенко. Київ: Знання України, 2013. 367 с. ISBN 978-966-316-336-9.

182. **Олексенко Р. І.** Від "homoeconomicus" до "homocreativus" у соціокультурному середовищі / Р. І. Олексенко // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2015. Вип. 7. С. 112-114

183. **Олексенко Р. І.** Вплив комунікацій на ціннісні орієнтири особистості / Р. І. Олексенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. Вип. 62. С. 65-73.

184. **Олексенко Р. І.** Особистість в освітньому середовищі, яке динамічно трансформується / Р. І. Олексенко, Ю. А. Васюк // Філософські обрії. 2017. Вип. 37. С. 124-135.

185. **Олексенко Р. І.** Становлення та розвиток "homoeconomicus" в умовах глобалізації та інформаційної революції / Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 120. С.159-162.

186. **Олексенко Р. І.** Філософія розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації / Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 98. С. 230-232

187. **Олексенко Р. І., Молодиченко В. В.** Концептуальні пріоритети формування сучасної людини економічної / Р. І. Олексенко, В. В. Молодиченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2017. № 70. С. 164 – 175.

188. **Олексенко Р.І.** Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2017. 228 с. ISBN 978-617-7566-09-9.

189. **Олексенко Р.І.** Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації / Р.І. Олексенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2017. № 71. С. 118 – 126.

190. **Олексенко Р. І.** Управління продуктивністю праці на підприємствах / Р.І. Олексенко // К.: Агросвіт. 2010. №11. С. 46–48.

191. **Олексенко Р.** Перспективи й основні напрями розвитку сучасної економічної освіти // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Вип. 28(1). С. 379-384.

192. **Олексенко Р. І.** Поняття ринкової економіки в історичній ретроспективі та у значенні для сучасного філософсько – економічного дискурсу / Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. 2013. № 77. С. 156-159.

193. **Олексенко Р. І.** Стратегічні завдання освіти і виховання сучасного підприємця / Р. І. Олексенко // Нова парадигма. 2012. Вип. 112. С. 19-28.
194. **Олексенко Р.** Підготовка і перепідготовка кадрів у системі економічної освіти / Р. Олексенко // Вища освіта України. 2013. № 2. С. 59-67.
195. **Олексенко Р. І.** Філософія ринку: концептуальні дослідження і сучасні інтерпретації / Р. І. Олексенко // Нова парадигма. 2013. Вип. 117. С. 33-42.
196. **Олексенко Р. І.** Філософський погляд на проблеми становлення ринкових відносин в Україні / Р. І. Олексенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. вип. 22 (4). С.72-77.
197. **Планування і прогнозування** в умовах ринку / За ред. д.філософ.н., проф. Воронкової В.Г.- Київ: Професіонал, 2006.
198. **Публічне управління та адміністрування в інформаційному суспільстві: вітчизняний і зарубіжний досвід** // За заг. ред.. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхарт. Регіни Андрюкайтене; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗІА, 2017. 606 с.
199. **Пунченко О.П.** Інформатизація як засіб репрезентації інформаційних ресурсів суспільства / О.П.Пунченко, А.А.Лазаревич // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, – 2015. – Вип.63. – С.21-30.
200. **Пунченко О.П.** Фреймы для репрезентации современного этапа цивилизационного развития // Философия и социальные науки.- Минск, 2014, №2.- С. 26-30.

ДОПОМІЖНА

201. **Синяєва Л. В., Олексенко Р. І., Плаксіна І. М.** Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення / Л. В. Синяєва, Р. І. Олексенко, І. М. Плаксіна // Вісник Сумського національного аграрного університету. 2007. № 4. С.12- 15.

202. **Соснін О.В., Воронкова В.Г., Ажажа М.А.** Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації: навчальний посібник. К.: Професіонал, Магнолія, 2006 с.

203. **Соснін О.В., Воронкова В.Г., Нікітенко В.О., Максименюк М.Ю.** Інформаційно-комунікативний менеджмент: зарубіжний і вітчизняний досвід: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017.316 с.

204. **Соснін О.В., Воронкова В.Г. Ажажа М.А.** Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): навчальний посібник. Запоріжжя: Дике Поле, 2016. 356 с.

205. **Соснін О.В., Воронкова В.Г.** Еволюція від інформаційного до Smart-суспільства в контексті національних викликів та національних стратегій // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційна безпека в мережі Інтернет: глобальні виклики та національні стратегії» / Національний інститут «Львівська політехніка». Львів. 2016.

206. **Соснін О.В., Воронкова В.Г.** Інформаційне суспільство як виклик глобалізації // Час вибору: виклики інформаційної епохи: колективна монографія. / За заг ред. О.А. Івакіна, Д.В. Яковлева. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2016. С.344-359.

207. **Соснін О.В., Воронкова В.Г.** Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття. - Humanities Bulletin of Zaporizhzhе State Engineering Academy. 2015. Вип. 62. С. 24-31.

208. **Соснін О.В., Воронкова В.Г.** Концептуалізація взаємовідносин «людина-суспільство», «суспільство-людина», «людина-природа» у просторі мінливого інформаційно-комунікативного простору // ІДЕЯ І ДІЯ: погляд Ф./П./П./С./: колективна монографія: / За заг. ред. О.А. Івакіна, Д.В. Яковлева. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С.141-153.

209. **Соснін О.В., Воронкова В.Г.** Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? - Humanities Bulletin of Zaporizhzhе State Engineering Academy. 2015. Вип. 60. С. 13-24.

210. **Соснін О.В., Воронкова В.Г.** Формування концепції спеціаліста

інформаційного суспільства та доби глобалізації // Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 29-30 червня 2016 р., м. Дніпро. / Наук. ред. О. Ю.Висоцький. Дніпро: Роял Принт, 2016. С. 106-108.

215. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні та соціально-антропологічні виміри): Навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2015. 556 с.

216. Соснін Олександр & Воронкова Валентина. Управління міжнародною системою як умова ефективної інтеграції соціуму в інформаційне суспільство // Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2017 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017.С.133-136.

217. Соснін О.В. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних з інформаційно-комунікаційною сферою / О.В.Соснін, О.П.Дзьобань // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015. №61. С.24 -34.

218. Ткаченко А.М., Воронкова В.Г., Ткаченко М.О. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник, К.: Професіонал. 2009.

185. Товарниченко В.А. Информационная война в глобальном мире-подмена критериев рациональности: философский анализ // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії.2017. Вип.

186. Управління проектами: монографія / За ред. С.К.Чернова, В.Г.Воронкової. РВВ ЗДІА, 2015. 324 с.

219. Хлебнікова А. А. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 68. С. 140-148.

220. Хлебнікова А.А. Інформаційно-комунікативний розвиток соціуму як цивілізаційної парадигми ХХІ століття // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії»: збірник наукових праць / За ред. В. Г. Воронкової. - Вип. 68. – Запоріжжя, РВВ ЗДІА, 2017. – С. 140-148.

221. Хлебнікова А.А. Соціальна мережа як засіб розвитку соціального капіталу в умовах формування глобального інформаційно-комунікативного суспільства// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових

праць. Запоріжжя: ЗДІА, 2014. Вип. 59. С. 278-285.

22 Хлебнікова А.А. Соціальна мережа як концепт інформаційно-комунікативного простору сучасного суспільства // Матеріали XX науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. С.32.

23 Хлебнікова А.А. Соціально-філософський дискурс комунікативних мереж як особливого ресурсу соціального капіталу в умовах глобалізації // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / гол. ред.. проф. В.М. Вашкевич. К.: «Видавництво «Гілея», 2014. Вип.91 (12). С.241-245.

24 Хлебнікова А.А. Становлення і розвиток інформаційного суспільства в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / гол. ред.. проф. В. М. Вашкевич. К.: «Видавництво «Гілея», 2014. Вип.92 (1). С. 170-174.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. <http://uk.wikipedia.org/wiki>
2. <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/POLITICHNI/05-MOLODCOV.pdf>
3. <http://etransformation.org.ua/2014/07/16/121/>
4. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
5. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/852-15>

Методичне видання

В. Г. Воронкова
д. філософ. н., професор

Інформаційно-комунікаційний менеджмент: навчально-методичний посібник для бакалаврів ЗДІА спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання / В. Г. Воронкова; Запоріз. держ. інж. акад. - Запоріжжя, ЗДІА, 2018.- 158 с.

Підписано до друку 08.05.2018 р. Формат 60x84 1/32. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 8,8 д.а. Наклад 1 прим. Ціна 52,39 грн.
Внутрішній договір № 70/18

Запорізька державна інженерна академія
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 2958 від 03.09.2007 р.

Віддруковано друкарнею
Запорізької державної інженерної академії
з оригінал-макету авторів

69006, м. Запоріжжя, пр. Соборний, 226
ЗДІА